

1992ko otsailak 16 — 1.374. zenbakia — 225 pezeta (BEZ barne) / 13 libera

ARGIA

Patxi Eugi,
belaunaldi berriko
pilotaria

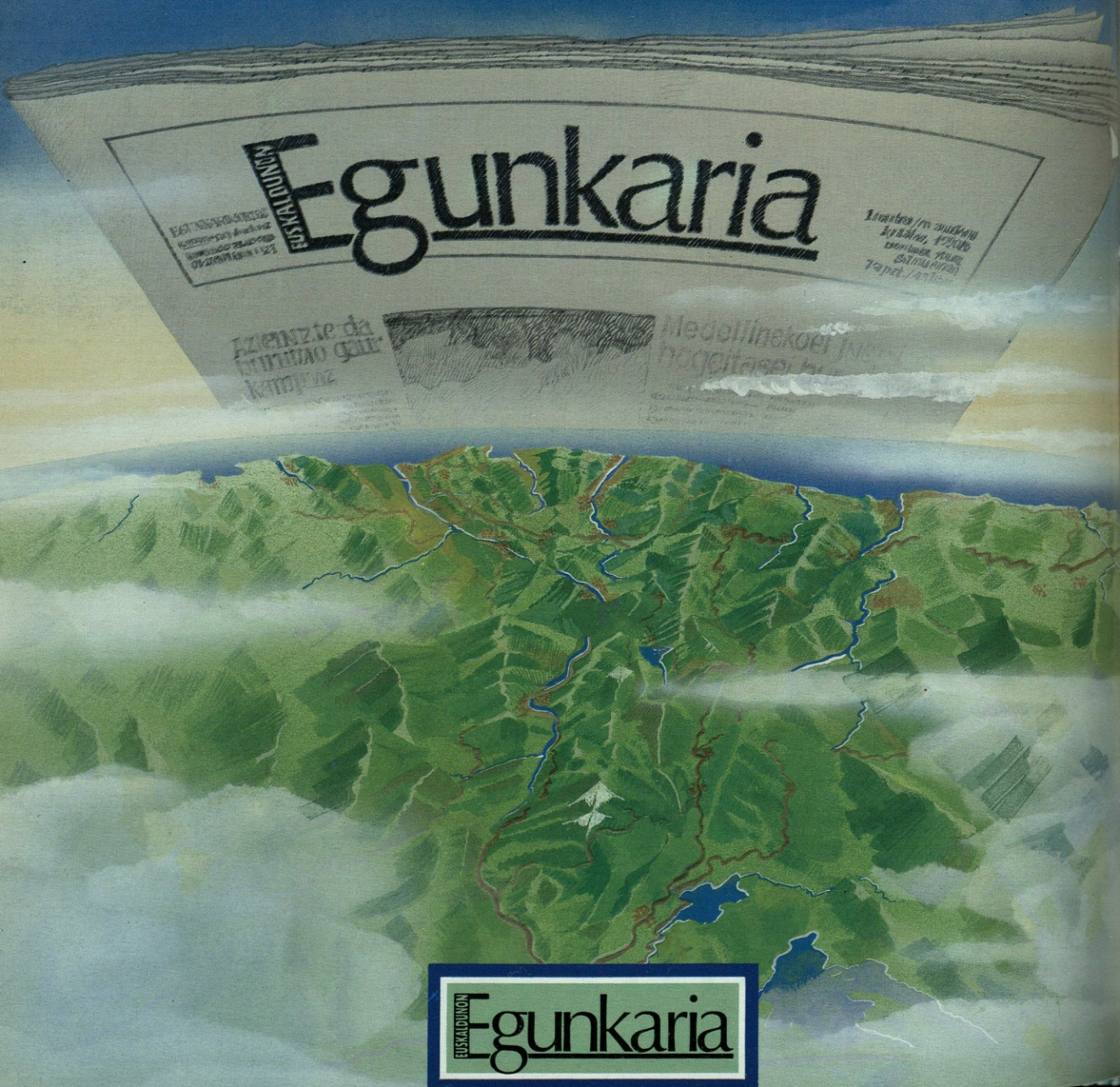
Euskal musulmanak,
Ramadanaren
bezperan

DOSSIERRA: MASKARADAK

IHAUTERI FESTA BERRITUAK

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Bai, agintari jauna!

BAINA zein mundutan gaude? Entzun berria dut Bush presidente amerikarrak krisialdi ekonomikoa dela eta emandako mitinari buruzko hainbat ohar. Hirurogei minutuz ihardun zuen berriketan (hauek ez dute hitz egiten, berriketa baizik) eta txalo *ondratuek* hirurogeiatamar aldiz eten zuten haren hitzaldia!! Bi pertsona baizik ez ditut ezagutzen hori egiteko lain *me-rezimendu* dutenik: Bush eta Milikito (Emilio Aragon); ez eta Arzalluz bera Alderdi Egunik eroanean!

Beraz, badakite gure politikoei zer egin behar duen urte osoa Alderdi Egun bilakatzeko, amerikar formula erabili: unibertsitateak sistemak integartuta dituen familiei bakarrik gordetzea, telebisiolan hamaika kanale berri zabaltzea (erdaraz ahal bada), jendeari entzun nahi duena esatea (nahiz kontrakoa egin), etsaiei sexu eskandaluekin nahastea amerikarra bezalako gizarte garbi eta zintzo batek horrelako gehiegikeriak gaitzes-teko, gasolinari 93 pezeta-

tatik zergetan joaten diren 66ak deskontatzea eta, batez ere, gizarte osoari zera sinesteraztea, *geu gara onenak, munduak edozertarako baimena eskatu behar digu* eta antzeko dogmak.

Gure sasipolitikoei de-xente daukate oraindik ikasteko amerikar eredutik, baina txaloak erosten ikasiak, nora eramango gaituzte hemendik aurrera, nola lortuko dute gizarte osoa beren esanetara jartzea, makurtzea?

Mikel Solaun
(Gasteiz)

Donostiako udalaren aldizkariak

JOAN den urtarrilaren 26ko alean, 1.371a alegia, Josu Alberdi donostiarra kexu zen berea bezalako hiri batean «Donostia» izeneko aldizkaria, titularrez gain, ia erdara hutsean argitaratzen zelako. Arrazoi osoa du egiten duen salaketa horrekin, baina ohartxo hau idaztera ausartu naiz argi eta garbi azaltzeko Do-

nostiaiko Udalaren kontu hau ez dela atzo goizekoa. Izan ere, bada Udal maitatu honek egiten duen beste hainbat argitalpen, nahiz Kultur Udal Patronatuaren bidez egin, bide beretik doazenak: «Donostia. Guía de espectáculos», Hondarribia, Erreterria, Tolosa eta Legazpiko Udalekin batera kaleratzen duen «Eta orain. Gazte Informazioa», eta beste hainbeste orain burura etortzen ez zaizkidanak. Herriz herri euskarazko aldizkari argitalpena ugaltzen ari den honetan, Donostiako udalak bere munduan bizitzen jarraitzen du, kalean dagoen behar honi erantzun zuzenik eman gabe.

Josune Aizpurua
(Donostia)

Gipuzkoako Herri Irratiari

EGUNERO entzuten dut irrati hau eta bihoa alde zurretik neure errespetua eta admirazioa jarraitzen duten bidetari. Badira hainbat kazetari on, demagun

Mariano Ferrer edo Txema Auzmendi, hainbatetan eta hainbatetan iritzi kritikoak emanez begiak ireki dizki-gutenak. Ez dut uste irrati askotan —ez eta Estatu mailan ere— beren maila kritiko objetibo askorik dagoenik. Goizeko zortzieta-tik entzuten ditut. Neurri batean, nahikoa harrituta nauka «Euskadin gaur» izeneko albistegiak, Gipuzkoako lineatik urrun samar dagoela iruditzen bait zait. Hala ere, askozaz ere okerragoa deritzot gauez entzun beharrekoari. Nola liteke irrati berak goizez linea bat —euskaltzale eta aber-tzalea— eramatea eta gauez zeharo bestelakoa jasaten jarraitzea? Zein aurpegirekin entzungo dute goian aipatu bi kazetariak berek gauerdiko albistegia. Ez ote da iritsi COPE bezalako irra-ti-kate eskuindarretik ateratzeko garaia? Lehenengo urratsa aspaldi eman zen, garai hartan, goiz osoan ari zen Luis del Olmo FMko emanaldira bidaliz. Nik animatu egiten zaituztet urrats berri hau ematera.

Joxemiel Ansa
(Andoain)

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

(astekaria eta urtekaria jaso nahi ditut etxean)

IZEN-DEITURAK

TEL

HELBIDEA

HERRIALDEA K.P

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne)

HEGO EUSKAL HERRIA
9.750 pezeta
IPAR EUSKAL HERRIA
640 libera
ESTATU ESPAINIARRA
9.750 pezeta
BESTE ATZERRIAK
12.800 pezeta
AIREZ
20.200 pezeta

6. Politika kronika. IÑAKI ZUBIONDO.

8. Fernando Buesa, Eusko Jaurlaritzako lehendakari ordea eta Hezkuntza sailburua: «Geroaren alde egin behar da apostu, nahiz ordain soziala handia izan». GARBIÑE UBEDA.

10. UNEDek emandako datuen arabera, presoen %80ak goi mailako ikasketak burutzen ditu.
Denbora ahalik eta samurren pasatzeko zerbait ikasi behar da gartzeletan. GARBIÑE UBEDA.

12. Politika ttantaka.

14. Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.

16. Aljeria, integrismoa eta armadaren artean. XABIER LETONA.

20. Nazioarte ttantaka.

22. Islama euskal lurraldeetan. MYRIAM GARTZIA.

26. Neguan, zerri lanak. IXABEL ETXEBERRIA.

28. Patxi Eugi: «22 tantotara heltzeak aurreko lan guztiak konpentsatzen ditu». AMAGOIA IBAN.

34. Irakurleentzako inkesta.

36. Kultura kronika. JOSU LANDA.

39. DOSIERRA: Euskal ihauteria Zuberoan. RITXI LIZARTZA.

48. «Zilbor hestea», Iñaki Salvadorren disko berria kaleratzeaz.
Musika doinuaren iradokizuna helburu. PATXI SARRIEGI.

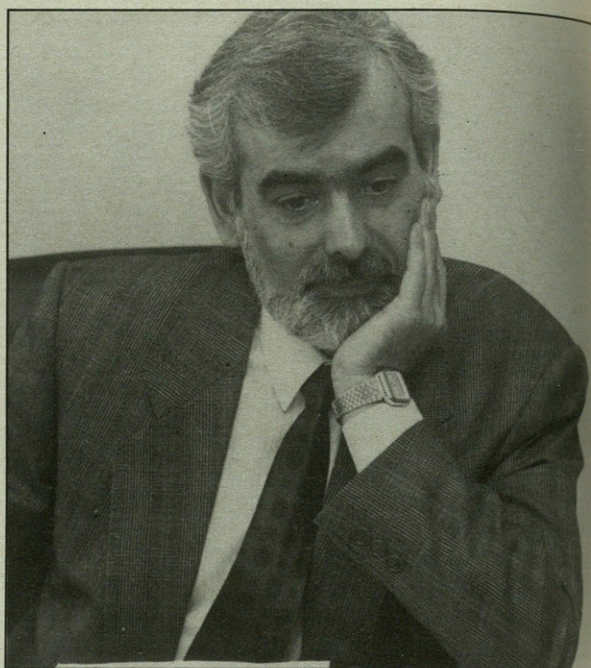
50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.

52. Kultura ttantaka.

54. Astegiroa.

63. TXT.

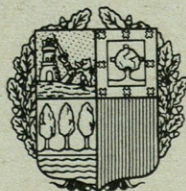
66. ETB: Eztabaidarako tenoreak. HASIER ETXEBERRIA.

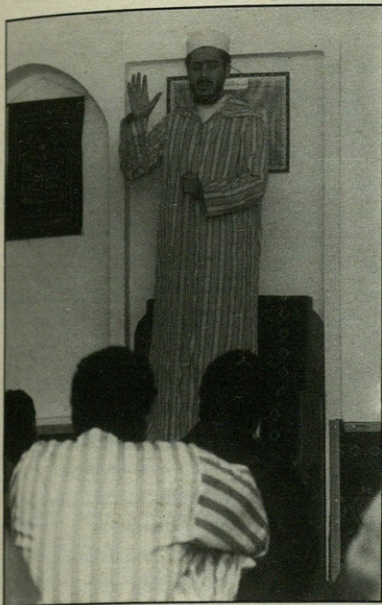
POLITIKA: Araba aldeko lanak utzi eta Eusko Jaurlaritzara helduz gero, Fernando Buesa Hezkuntza sailburu eta lehendakari ordeak polemika handiak bizitu ditu. Euskara, Hezkuntza Saila, PSOEren estrategia eta beste hainbat gairi buruz esan dizkigunak bildu ditugu elkar hizketa batean./8

ALJERIA: Armada eta integristen arteko enfrontamenduek ez dute baretzeko joerarik, aldrebes. Eta jadanik hildakoak eta zaurituak dozenaka kontatu daitezke. FIS mobilizazio orokorrak deitzen hasi da eta integrista guztiak, beren unitate armatu eta guzti mobilizatuz gero, zaila izango da gerra zibila ekiditea./16

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

ISLAM-A: Ilargi urteko bederatzigarren hilean ospatzen dute Ramadana. Hala nola moladatzen dira egunero bost aldiz otoitz egiteko, eta euren jazkerak aldatu dituzte. Euskal Herrian bizi diren musulmanak dira. Hemen bi mezkita daude, Bilbokoa eta Eibarkoa, eta beraien inguruan bizi diren musulmanen biltokia bihurtzen dira./22

PATXI EUGI: Profesionaltasunera pasatzerakoan etorkizun handikoa zela zioten adituek, baina urte erdi pasatu ondoren orainaldian hitz egiten dute berari buruz guztiek. Hogei urte bakarrik ditu Patxi Eugik, eta banakako txapelketa duela helburu zuzenena dio. Agoitzeko frontoiko aldageletan aurkitu dugu aste honetako elkar hizketatua./28

DOSSIERRA: Maskarada garaia oraingoa Zuberoan. Aurten bi herrik eskainiko dituzte emanaldiak: Eskiulak eta Altxürükük. Bi herri hauek ekarri dituzten berrikuntza nagusien artean eskiulatarrrena emazteek eginga izatea, eta altxürükutarrek zati kantatuak kitarra musikaz jazteaz gain, sonoa eta megafonia sistemak erabiltzea izan daitezke. Hala eta guztiz ere, kultur mugimendu zabal honen azpian, euskararen etorkizuna da kezka nagusia./39

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Josu Landa, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam Garcia, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, Xabier Zabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Punttuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegui, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Ramuntxo Sagarzazu.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

Negoiazioa eta autodeterminazioa eskatu zuen HBk. «Zifren gerra»-ri segida eman nahi ez izanda ere, Jon Idigorasek, bertan hainbesteko jendetza bildu izana eskertu zuen: «Arzalluzek esandakoak esanda ere, guk ez dugu sekulako esfortzurik egin behar milaka lagun biltzeko. Herria HBrekin kalera irteteko esfortzuak, Goardia Zibila, EAJ edota Ertzaintzaren buruen antzean, geure eskubideak defendatzera bultzatzen gaituztenek egiten bait dituzte».

Bakearen aldeko bi manifestaldien arteko gerra

KOMERIA handiak ematen ditu bakeak. Ajuria Eneako ituneko alderdien eta HBren arteko liskarra areagotzen ari den honetan, garrantzitsuena ez da izan bi manifestaldietara heldu den pertsona kopurua, bi larunbaten artean gertatutakoa baizik. Eta segida ere izango du noski. Eman dezagun bi manifestaldietan milaka lagun bildu direla; zehaztasunak alde batera utzita, beti bait dago egiazkoak ala puztutakoak ote diren zalantza.

Deialdia zabaldu dutenak ados dira gauza batean, bakarrean seguru aski: manifestaldi hauekin, lagungarri izanik ere, ez da bakea lortuko. Oraingoz, Imanol Zubero Gesto por la

Paz-eko eledunak dioenez, «ez du inork sinesten manifestaldi batek, ETak biltzeari utz diezaion lor dezakeenik». Herri Batasunaren lemak, berriz, «bakea lor daiteke negoziazioaz» dio. Baina, Felipe Gonzalez Estatu espainiarreko lehendakariak eta beste agintari askok diotenez, ez dira inondik ere negoziatzera eseriko. Etorkizun beltza, beraz. Bitartean, gerra honekin zer ikusirik ez duten 'errudunak' ari dira hainbatek asma-

tutako 'zorra' kitatzen. «Euskaldunon Egunkaria», esate baterako. Edota tortutatu ondoren inongo kargurik gabe aske utzi dituzten pertsonak.

JUAN Maria Atutxa Eusko Jaurlaritzako Barne sailburua izan da eguntako protagonista nagusia, dudarik ez dena. Hark hala nahi izanda, agertu da Eusko Legebiltzarreko gela batean bideo, magnetofoi, datu eta guzti. Hark bakarrik lortu du oraingoz, futbol partiduetan adina ikusle aipatutako lekuan. Ertzaintzaren buruak adierazi legez, Bizkaia komandorenak egin du. Noiz arte ezin izan du zehaztu. ERNE sindikatuaren egoitza asal-

— Juan Maria Atutxak bakarrik lortu du oraingoz, futbol partiduetan adina ikusle biltzea Eusko Legebiltzarrean ●

tatu egin dute, eta paperak eta dirua lapurtu. Gipuzkoa eta Nafarroan zerga iraultzailea kobratzen zutenak atxilotu omen dituzte. Jon Azua Euskal Herriko enpresariekin bildu da, zerga iraultzailearekin esperientziarik izan duenak sala dezan animatzeko-tan. Carlos Bueren epaileak Inigo Iruin HBko senadorea katea motzean lotu nahian dabil. HB eta ETaren arteko lotura frogatu nahi zuen Juan Maria Atutxak. Printzipioz, HB ilegalizatzaren debatea biztu du.

JUAN Maria Atutxa irakale ona izango litzateke, irakaskuntzari ekin izan balio. Espezialista da gauzak oso sinple eta ulertzeko moduan adierazten. Baina hark badaki, hala azaltzen ez badu ere, arazoa ez dela horren matematikoa. Bederatzi hilabeteren buruan, ikertzearen poderioz, 400 milioi pezetaren (20 milioi libera inguru) kontua aipatu da. Baina ezin izan du azaldu diru hori nora doan. Zerga iraultzailearen sarea urratu omen du. Baina handik bizpahiru egunetara muinean lehertu zaio Madrilo botereari, aurreko egunetako laudorio guztien tamainako bonba. Militarrek ezin baretuz ibili dira harez geroztik. Lehergailu honen berri, bideoen artekin ihes egin ote dion, jakinaren gainean nahita utzi ote dioten eskapoan gerorako emaitzen esperantzan, Ertzaintzaren operazioa ez ote den uste bezain txalogarria izan, Bizkaia edo Arabatik sortu ote den dirua... modu eta kolore guztietako galderak azaleratu ditu atentatuak. Uste baino askoz ere luzeago joko duen usaina zabaldu du Atutxak.

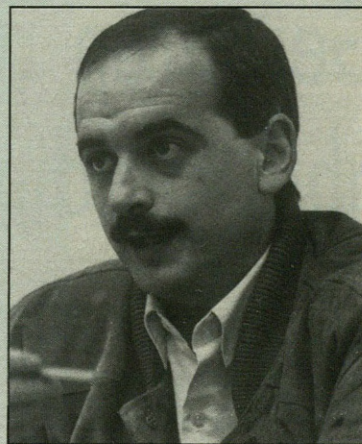
GERTAEREN abiada ikusita, ez da harritzekoa komunikabideak gai hauen inguruan asebetetzeko adina aritzea. Aritzeari meriturik bat ere kendu gabe, lotsagarri antzean ihardun dute, egunotako tortura basatiei hitz erdia eskaini ez diotenean, atxilotu eta aske utzitakoei buruz, aipu eskas bakar bat ere egin ez dutenek.

Iñaki Zubiondo

E R D I Z E R D I

Arabaren batasuna

N **AFARROAKO** politikari abertzale batekin solasean atera zen gaia mahai gainera. Ezaguna da azken urteotan abertzaleek, eta Herri Batasunakoek gehienbat, hartu dutela beren gain nafartasunaren bandera, navarrismoa espainolzaletasunarekin nahasirik saltzen zuen eskuinari kenduz. Nafartasunaren aldarrikapenean leku zentral bat eduki du Baxenafarroarekiko loturak. Antzeko zerbait sujeritzen zigun gure mahai-kideak Arabari dagokionez: antieuskaltasunik garratzena Unidad Alavesa izenez bezituri ageri den garaiotan Trebiñoren gaiak joko politiko oso oparoa eskaini zezakeela. Elkar hizketa honen biharamonen iristen zitzaigun Castilla y Leon autonomiak Euskal Autonomi Elkartearen kontra azaltzen zuen kexuaren berri, zergatik eta kultur hitzarmen bat zela medio.

P E L L O Z U B I R I A

«Egunkariako» zuzendaria

ZERIKUSI gutxi dauka Trebiño idorak Baxenafarroa aberatsarekin. Hasteko, jendez ia basamortu bihurtu da Trebiño. Bernat Etxepare bat edo Mixel Aire Xalbador bat ez dauzka bere pertsonalitateen zerrendan. Ez eta Baigorri-Garazialdekoak bezalako koadrilarik. Araba ere ez da Nafarroa, zertarako gehiago esplikat. Baina bere burua euskal nazio proiektu baten ardatz gisa daukan Jaurilaritzaren egoitzetik hamar kilometrotan sartzen zara «Provincia de Burgos, Comunidad Autónoma de Castilla y León» izenburutzat daukan eremuan. Urteak aurrera doaz eta Hego Euskal Herria osatzen duten bi autonomiak ez elkartzeaz gain, Euskal Autonomi Elkartearen lurraldetasuna bera osatu gaberik daukagu. Okerragoa dena: trebiñotarrei beren hautua erreferendum bidez egiteko eskubidea garrantzitzeko gauza ere ez gara.

ERREFERENDUM horren alde saiatzea merezi luke. Trebiñotarrek beren nahia azaldu ahal izango lukete horrela eta espainolek beren jarrera argitu ahal izango lukete. Pentsatzekoa da Europako Legebiltzarrak ere ontzat emanen lukeela. Horrexek zatituko luke UAren mamua ere. Arazoa ordea espainolen artean baino gehiago euskal alderdi politikoetan ote dagoen nago. Irudimen falta bat egon daikete batzuen aldetik, edo bi udalek osatzen duten lur zati horren aldarrikapena hain garrantzizkoa ez den sentsazioa, espainolek hori ez uzteko hainbeste indar egiten badute zerbaitengatik izango dela ahazturik. Eta besteen aldetik adore falta. Zer besterik izan daiteke, UAren keinuen aurrean hizkuntz politika ahultzea eta deskafeinatzea baino bururatzen ez bazaie?

Fernando Buesa, Eusko Jaurlaritzako lehendakari ordea eta Hezkuntza sailburua:

«Geroaren alde egin behar da apostu, nahiz ordain soziala handia izan»

Fernando Buesa prentsako protagonistetariko bat izan da Eusko Jaurlaritzako agintean sozialistak jarri zirenetik EAJ eta EErekin batera. Ikastolen eta euskararen inguruan egindako adierazpenek polemika biztu dute orain dela gutxi. Gai hauei buruz eta PSOEren estrategiaz galde egin diogu, elkar hizketarako beta handirik eman ez bazigun ere.

ARGIA. Nola aurkitu duzu Hezkuntza Kontseilaritza?

FERNANDO BUESA. Sail honek beti izan ditu izaugarritzko arazoak. Ni heldu nintzenean tentsio

handiak zeuden. Sektore honetako lan komenioak sinatzeke zeuden. Beraz, lehendabiziko zeregina bake laborala lortzea izan da guretzat. Zorionez, arazo hauek piskanaka konpon-

tzen ari gara. Arazo horietako batzuk, nere aurrekoek hartutako posizioen ondorioak ziren, jarrera asko formalki paperean ere jarri ga-beak ziren. Guk irtenbidea aurkitu diegu bai aurrekon-

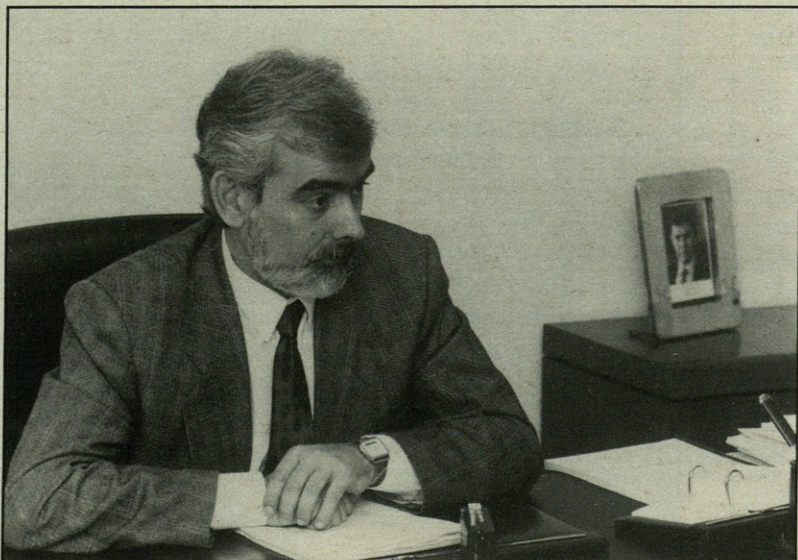
tu aldetik eta bai sektorearekiko konpromezu aldetik. Hainbat negoziazio mahai zabalik ditugu.

A. Ikastoletan oraindik kezkatuta dabilte. Ez al dute agindutakoa beteko ez zaienaren susmorik?

F.B. Nahiko nuke baten batek argitzea, nik kontseilari gisa agindutako zein konpromezu ez dudan bete. Gobernu kontseiluak erabaki dituen guztiak, espekulazioak izan ez direnak, bete-bete konplitu ditugu. Komatxo arteko konpromezuen ardura, ez dut zertan nere gain hartu beharrik. Erantzukizunak, aginduak horrela egin dituztenei eskatu behar zaizkie, eta ez egin ez dituenari.

A. Hizkuntz perfilak oraindik gehiago apalduko omen dira. Zertan?

F.B. Ez dakit zer esan nahi den zurrumurru horrekin. Badira Eusko Jaurlaritzaren menpe dauden hainbat kolektibo berezi. Horiek beste modu bateko tratamendua behar dute, baina alde horretatik ez dago inongo era-

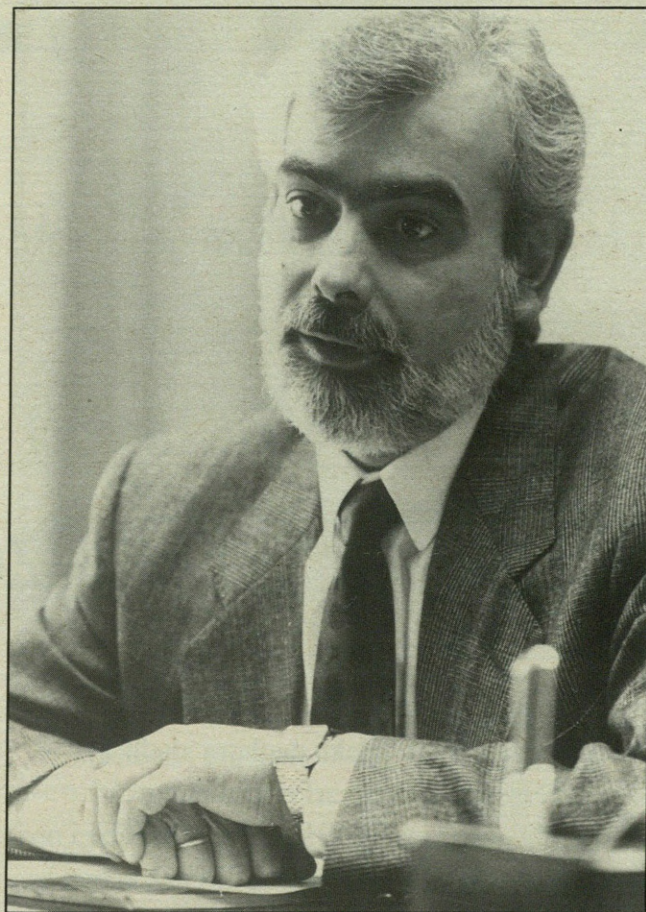
«Batuetan prozedura txarrekin ideia onak zapuzten dituzte, Guggenheim museoa kasu».

bakirik oraindik, nahiz eta ideiak badiren. Akordioa ez du dena den, gobernuak bakarrik egingo. Sindikatuak eta irakasleak kontuan hartu behar dira. Datozen hilabeteetan konponduko dugu.

A. Behin esan zenuen eus-kaduntzearena ez zela Eusko Jaurlaritzaren arazoa.

F.B. Nik ez dut sekula horrelakorik esan. Ea nere iritzia nola azaltzen dudana... Gobernuak edo botere publikoek, euskararen erabilera pertsonala posible izateko, bitartekoak jarri behar dituzte. Euskararen Normalizaziorako Legearen agindua da hori. Gobernuaren zeregina bitartekoak jartzea da. Erabaki pertsonaletan zerikusirik ez du izan behar. Herriarrari ez dio mugarik jarri behar gobernuak. Eskubideak errespetatu behar dizkio. Hark, nahi duen hizkuntzan mintzatzea erabaki behar du. Gobernuak bitartekoak jarri besterik ez dizkio egin behar euskara erabili nahi duenari. Eta nahia-rena nabarmendu nahi dut, nahi izanezgero, gaztelera erabili baitaiteke.

Hizkuntz politika hizkuntza baten ordezkatzeko prozesua bultzatzeko sortzen bada, eta herriarrak hizkuntza aukeratzeko erabakietan parte hartu behar

«Transferentzien arazoak itxaron beharko du mahai gainean daudenak konpondu arte».

dagoenik gure artean. Dena den, gobernuak kideekin eztabaidarik ez sortzeko ohitura dut. Iritzia ematea gauza bat da eta pertsonalizatzea beste bat. Beraz, erreferentzia pertsonalik ez.

Nere ustez iritzi desberdina izatea zilegi da gai honi

gezkua da kasu hauetan arazoa mahai gainean jartzea.

A. Aipatu izan da PSOEk Kultura Sailak daraman politika kritikatu duela...

F.B. Kasu konkretuei buruz mintza gaitezen, eta ez politika orokorrari buruz. Guggenheim museoa kritikatu izan dugu. Gure ustez museoak interesa izan lezake, baina batzuetan prozedura txarrek ideia onak zapuzten dituzte, Guggenheim museoa kasu. Dirudienek, egin nahi den museoa handiegia izango litzateke. Bestalde, kontratua sinatu den moduan euskal agintea ez dute ezertarako kontuan hartu. Erabaki guztiak amerikarren eskuetan uzten dira planteamenduen arabera. Horrelako in-

bertsio bat hautatuz gero beste alternatiba kulturalak albo batera utzi behar dira.

A. ETBren inguruan ere ere eztabaida biztu da. PSOEk katea bakarra eta bera elebiduna nahi duela esan izan da. Horrela al da?

F.B. Oraindik ez dugu ezer erabaki. Guk planteatzen duguna zera da: lortu den ikusle maila alde batetik, eta beste alde batetik ETBn islatzen den kultur proiektua kontuan izanik, merezi al du horrenbeste diru inbertitzea? Telebista garastia da ETB. 10 mila milioi pezeta gastatzen da urtean, entzulego elektoralak eskasa da, eta bigarren kateak ez du gauza berezirik eskaintzen. Hori aztertu beharra dago. Nik nere aldetik ez dut posizionamendu itxirik.

A. Jose Maria Gorordok elkar hizketa batean zioenez, AHV desmantelatuko balitz, Euskal Herria hondoratuko litzateke.

F.B. Begi bistakoa da arazoa larria dela. Baina bere tamainan. Nere ustez, horrela izanda ere, planteatzen diren alternatibak ez dira traumatikoak. Lanpostuak galduko dira, baina bere gauza onak ere baditu. Siderurgia integralak Euskal Herrian iraun dezan ahalegin guztiak egiten ari dira, eta horrek teknologia berriei helduko zaiela esan nahi du. Geroaren alde egin behar da apostu, nahiz eta ordain soziala handia izan.

A. Alderdiak kexu dira transferentziarik ez delako.

F.B. Ez dakit. Aspaldiko kontua da hori. Eztabaida ez da berria. Nere ustez gai horrek itxaron beharko luke mahai gainean daudenak konpondu arte.

«Hizkuntz politika hizkuntza bat ordezkatzeko sortzen bada, gobernuak behar ez den lekuetan ari da sartzen» ●

badu, orduan diot nik gobernuak behar ez duen lekuan sartu dela.

A. Baina Joseba Arregi baserretu egin zen orduan. Zer moduzko barremanak dituzue?

F.B. Ez dut uste eragozpenik

dagokionez. Ez zait egokia iruditzen errealtatearen aurrean begiak itxi eta itsutzea. Gaur egun arazo sozial larria dagoela aitortu behar da. Horrelakoetan hizkuntza errefusatzeko joera eta kontrako sentimenduak sortzen dira. Nere ustez, le-

Garbiñe Ubeda

UNEDek emandako datuen arabera, presoen %80ak goi mailako ikasketak burutzen dituzte.

Denbora ahalik eta samurren pasatzeko zerbait ikasi behar da gartzeletan

Preso politikoen helbururik nagusia gartzelako denbora ahalik eta samurren pasatzea izaki, gehientsuenek ikasteari ekiten diote. Sakabanaketa politika indarrean jarritz geroztik, karrerarik burutzea oso zaila izanik ere, asko dira unibertsitatean matrikulatu direnak edota hizkuntzak ikasten dituztenak. Honi buruz mintzo zaizkigu Fernando Lasa eta Pili Kortazar Bergarako UNEDeko koordinatzaileak eta Fernando Etxeberria koordinatzaile ohia.

DUELA hamabi urte heldu zion UNED espainiarak (Urrutiko Hezkuntzarako Unibertsitate Nazionala) presoen ikasketa unibertsitariak bideratzeari, Espe-txe Erakundeak-ekin sinatutako akordioari esker. Ez zuten hasieran, inolako bereizketarik egin preso politiko eta sozialen artean, baina, preso sozialen %70 alfabetatu gabea zela ikusirik, ardurak banatu zituzten UNEDen bertan. Madrilen preso sozialekin arduratu ziren, eta Bergarako UNEDi, preso politikoen ikasketa lanak beregain hartzea agindu zitzaion.

Harez geroztik, presoak EHUn matrikulatzen hasi zirelarik, EHUK eta Bergarako UNEDek, elkarren la-

guntzarako ituna sinatu zuten. EHUK, UNEDek ez bezala, karrera laburren abantaila bait zuen. Esate baterako, Magisteritza ikasi ahal izateko aukera. «Baina, —azaldu digu Fernando Etxeberriak— EHUK ikasketak gartzeletaraino burbiltzeko azpiegiturarik ez zuenez, Bergarako UNED arduratu zen lan horiekin».

Presoek ikasketari ekiteko bi arrazoi aipatu dizkigu Etxeberriak: «denbora ari-nago pasatzen laguntzen die alde batetik, eta bestetik, gartzela zigorra bukatu eta geroari begira, titulo baten jabe izan litezke. Presoek disziplina moduko bat jarria diote elkarri. Denek zerbait ikasi beharra zen kontsigna. Denbora ahalik

eta samurren pasatzea arrazoi nagusia izaki, egoeraren latzari aurre egiteko modu gisa ulertzen dute ikasketa».

Aurten 370 matrikula

Presoen sakabanaketa politika indarrean jarri bitartean, ia 300 preso politiko zegoen edozertan matrikulatuta. Pili Kortazarrek azaldu digun legez, azken urteotan, eta gartzela erregimena gogortu dutenetik, matrikula kopurua jaitsi egin da, karreretan batik bat. «Gaur egun ia ezinezkoa dute karrera bat ikastea, baldintzarik ez bait dute horretarako. Ikasturte bakoitza bizpahiru urtetan

egin behar izaten dute orain. Hala eta guztiz ere batzuek oso nota onak lortzen dituzte».

Fernando Lasak argitu digunez, aurten preso politikoen %65a dago zer edozertan matrikulatuta: «karreraren bat ikasten ez direnak ari, hizkuntzaren bat lantzen ari dira, edo biak batera». «Aurten 370 matrikula egin ditugu» dio Kortazarrek. Preso batzuk bi gauzatan matrikulatuta daudela kontuan izanda, 200 dira karrera estudiantzen ari diren presoak.

Urte batzuk daramatzaten presoek dakite ondoen denbora antolatzen, gartzelak inposatutako etenak eta oztupoak gainditzen. «Denbora baliatzen espezialistak dira», dio Kortazarrek. «Heldu berriei asko kostatzen zaie ziega batetik bestera aldatzea, goizetako ermekuentoak, isolamenduak, apunterik eza, euskara aipenas erabili ahal izana eta beste milaka enbarazuri aurre egitea».

Gartzelan hamar urte egin

dituztenen artean, gehienek karreraren bat bukatua dute, %80ak. Sakabanaketa politika indarrean jarri aurretik hasitakoek, ikasturtea normal eramanda bukatu dute. Horien artean, 23 dira bigarren karrerari ekin diotenak gartzela barruan. Beste 11 doktoradutza edota beste lanetan iharduten dutenak. Sakabanaketa politikaren ondotik hasitakoek komeria handiagoak dituzte.

Karrerei dagokienez, Kazetaritza, Magisteritza eta Psikologian matrikulatzen dira batik bat. Matrikula kopururik handiena Magisteritzan dago. Kortazarren ustez, «laburra delako, karreraren zehar gai asko aztertzen direlako eta espezialitate asko eskaintzen dituelako». Azken aldi honetan, Zientzia Politikoetan eta Soziologian ere apuntatu dira batzuk.

Karrera praktikorik ezin egin

Jen Zuzenbidea ez zuen inork aukeratzen. Preso politikoek ez zuten oso gogokoa. Preso sozialen batek edo bestek bai, ordea. Horietako batek halaxe azaldu zion Etxeberriari zergatiak galde egin zionean: «Horrela frogatu abal izango dut zer nolako injustizia jasan erazi didaten». Aurten 12 preso politikok ekin dio Zuzenbideari. Kortazarren ustez, «karrera hau beste asko baino errazagoa da gartzelan egiteko, erabat teorikoa bait da».

■ Gartzelan 10 urte egin dituztenen artean, gehienek, hau da %80ak karreraren bat bukatua dute ●

Zientzietako karreretan apenas dago inor matrikulaturik. Lasak dioenez, «*baten bat badago Fisika eta Kimika ikasten ari dena. Ekonomikan ere beste bat bada. Dena den, karrera hauek zailak dira inoren laguntzarik gabe burutze-ko*». Askok Informatika ikasi nahiko lukete, baina gartzela gehienetan debekatuta dute ordenagailua. Bi dira gaur egun ikasketa hauek burutzen ari direnak. «*Gartzela horretan ordenagailua edukitzen uzten diete, eta horretaz gain, badute gartzela batetik bestera eramango ez dituztenaren segurantzia*», argitu digu Kortazarrek.

Medikuntza, Hezkuntza Fisikoa zein Arte Ederrak karreretan preso politiko asko matrikulatuko litzateke, baina oso praktikoak dira, eta gainera tresnak

Pili Kortazarrek 12 urte daramatza presoan ikasketez arduratuta. Presoek eta instituzioek asko eskertzen diote egiten duen lana.

(pinturak esate baterako) debekatuak dituzte.

Karreretatik aparte, hizkuntzak ikasten iharduten dute preso askok. Euskarari dagokionez, duela 12 urte ez zuen ia inork ikasten. Gehientsuenak euskaldun zaharrak ziren. «*Askok EGA titulua izateko matrikulatzen ziren*», dio Etxeberriak. «*Piskanaka euskaldunberrriak agertu ziren. Gaur egun jende gehiena euskara ikasten ari da, azken bolaran Tuteran, Barakaldo eta Bilboko ezkerreko preso asko dago*». Aurten 50 preso daude EGA egiteko

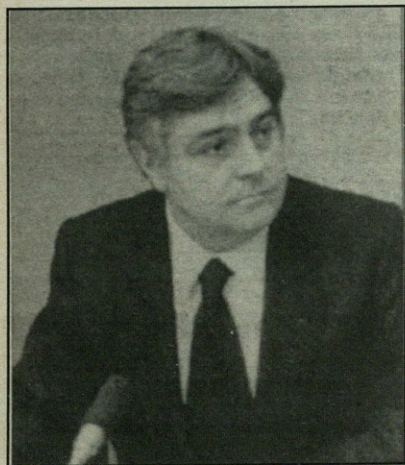
prest. 200etik gora dira hizkuntzaren bat ikasten ari direnak. Horietatik erdia euskaran dago apuntatuta, eta gainontzekoak ingelesa eta frantsesean batik bat.

Hogeitabost urtetik Gorrakentzako Unibertsitate-rako Sarbidea ikasten 50 apuntatu dira aurten. Bestalde, gaur egun gazte asko dago 25 urte ez dituen eta ikasketa nahikoa ez duena karrera ikasteko. Hauek ere hizkuntzak ikasten dituzte batik bat.

Garbiñe Ubeda

Ezkerretik eskubira, Fernando Etxeberria, Pili Kortazar eta Fernando Lasa. UNEDeko arduradunen lana izan ohi dada presoan matrikulak egitea, bekak lortzea, liburuak eta apunteak bidaltzea, eta bisitak egitea, besteak beste.

E Z P A L A K

Luis Fernando Medrano UPNko parlamentari eta diputatu ohia.

■ UPN-KO HAINBAT MILITANTEK ESZISIOA PRESTATUA DU

LUIS Fernando Medrano UPNko parlamentari eta diputatu ohia eta UPNko hainbat militante Regionalistas Navarros alderdia sortu dute. UPNko eszisioren aldeko militanteok (Iruñeko 20 eta Tuterako 60-70), alderdi erabat erregionalista sortu nahi dute, haien ustez *«UPN Hirutasun Sainduaren misterioa bezalakoa baita PPekin bat egin zuenetik: inork ez daki zein den zein»*. Jesús Aizpun UPNko lehendakariak proiektuaren berri bazekiela, eta aurrera ez jarraitzeko erantzun ziela diote Regionalistas Navarros-ekoek. Aizpunek, *«edo zein aukera baliatuko lukeela aurreko egoerara bueltatzeko»*. Alderdi berrira pasatu diren asko PPekin bat egitearen alde azaldu ziren, nahiz eta Aizpun konforme ez egon. Bestalde Aizpunen kandidatura sostengatu zuten eta ez Allirena. *«Guk Aizpunen alde dena eman genuen. Hark ordea, alderdia*

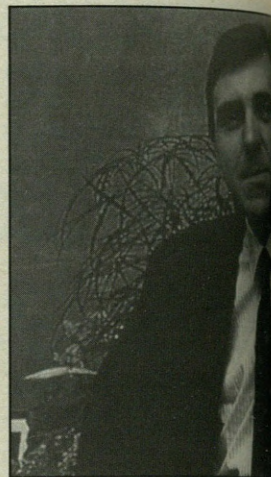
utziko zuela mebatxatu ondoren, ez zuen alde egin eta gainera PPekin akordioa sinatu zuen». Alderdi berriaren izaera definitua dute, eta estatuak ere idatziak dituzte.

■ BAIONAKO INDUSTRIA ETA KOMERTZIO GANBARARI ZUBEROAKOA LOTU ZAIO

FRANÇOIS JACQUE Baionako Komertzio eta Industria Ganbarako lehendakariak jakin erazi duenez, bere ganbarari izena aldatuko diote. Izan ere, Zuberoko Ganbara lotu zaio beroni. Ganbarako kideek urtarilaren 27an egindako biltzarrean erabaki zutenaren arabera, aurrerantzean Baiona eta Euskal Herriko Komertzio eta Industria Ganbara izango da instituzio honen izen ofiziala.

■ EA-K ETA EUE-K AUTOBIDEAREN HOBETZEKO PROPOSAMENA EGIN DUTE

EUE-K eta EAk autobidearen trazatu ofiziala hobetzeko proposamena aurkeztu diete PSOE eta EAjri. Bi tunelen arabera Leitzarango harana salbatzea proposatzen dute eta gero Lurraldearekin negoziatu nahiko lukete. Berrikuntza tekniko hau aurrera eramango balitz 400 milioi pezeta beharko lirake. Proposamenak bestalde Leitza-ran parke natural moduan onartzen du. Lurraldeak, Leitza-ran parke natural bihurtzeaz gain, Tolosa komunikazio gune bilakatzea eskatzen du. Honen aurrean Tolosa eta Berastegiko bidea hobetzea proposatzen dute.

Z
I
T
T
H
Z
E
Z
T
I
H

«Ezin daiteke esan ETA denik Euskadiko arazo ekonomikoen erruduna. Arazoak estrukturalagoak dira. Baina egia da baita ere, ETak ez duela krisia gainditzeko laguntzen, elkarbizitza eta saiatzen denaren baloreak gaiztotzen ditu».

Jon Azua, Eusko Jaurlaritzako lehendakari ordea.
Tribuna, 92-II-3.

«Agintari frantsesek errefuxiatuen imajin butsala azaldu nahi dute. Errefuxiatuak izan beharrean militante gudukariak direla sinestarazi nahi diote jendeari; Estatu frantziarrean deliktuzko ekintzak prestatzen dituztela».

Claire Freyssenet, Pariseko abokatua.
Egin, 92-II-3.

G O R D E T Z E K O A K

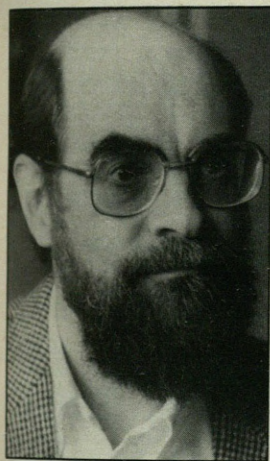
SINDIKATUAK AZUAREN INDUSTRI PLANAREN AURKA

ELA-KO buruek Jon Azua Eusko Jaurlaritzako lehendakari ordearen plan industrialaren kontrako kanpainari ekingo diote aurki. ELAk Madrili Seguritate Sozialeko eta INEMeko (Enplegurako Institutu Nazionala) transferentziak eskatzea exijitzen du. Bestalde, LAB sindikatuak ere mobilizapenen egutegia antolatua du datozen egunetarako.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Negoziaketarako alde bietatik amore eman behar dute».

Denis Langlois, Pariseko idazlea.
Egunkaria, 92-II-5.

«Inork ez du sinesten ETAk manifestaldi batengatik biltzeari utziko dionik».

Imanol Zubero, Gesto por la Paz-eko eleduna.
El Diario Vasco, 92-II-4.

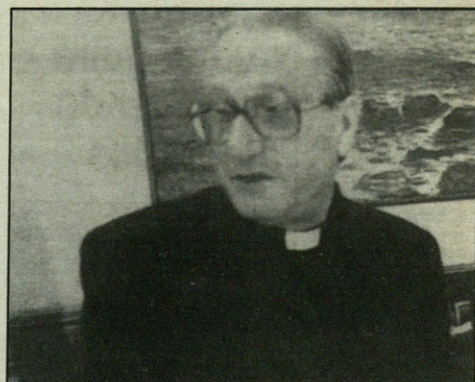
«Suizida izango litzateke Euskadik Kroazia, Eslovenia eta Baltikoko Herriei erreparatzea».

Jon Gangoiti EAJko eurodiputatu.
Deia, 92-II-2.

RAMON JAUREGI

PSEko lehendakaria oso haserre dago apai-zekin. «Bada garaia Elizak ETA justifikatzeari utz diezaion», azaldu du. Ramon Jauregik mezu «garbiagoak» eskatzen dizkie apaizei, batik bat Jose Antonio Pagola Donostiako bikarioaren hitzak entzun ondoren. «Bikarioak huts egin du berriro ere, Setienek askotan egin obi duen bezala». Ramon Jauregiren ustez, Gipuzkoako Elizbarrutiak beti aurkitu nahi izan ditu biolentzia justifikatzeko arrazoiak, «behin eta berriro saiatzzen da gainera». Bere ustez ez dator bat sekula «euskal herritar gebiengoarekin» ●

JOSE MARIA SETIEN

Jose Ramon Jauregi PSEko lehendakariak Jose Antonio Pagola bikarioari 'baten batek' errieta egitea nahi baldin bazuen ere, ez du lortu 'nor bait' hori behintzat, Jose Maria Setien Donostiako apezpikua izan zedin. Jose Maria Pagolak «bere konfidantza osoa» duela adierazi du Jose Maria Setienek, biolentziari buruz entzun dituen protesta guztiak entzunda ere. Donostiako Apezpikutzak «bakea lortzeari buruz» nahikoa esan duela iruditzen zaio Setieni. Setienek itxaropena agertu du «eztabaidak gure mezuaren edukina ezkuta ez dezan» ●

Pobreziaren kolpeak Latinoamerikan

HEGO eta Ertamerikan ezin esan inoiz oparotasunean bizi izan direnik, ez behintzat duela 500 urte Santa Marian abiatutako marinel harek «aurkikuntza» burutu zuenetik. Ezta ere azken hamarkada hauetan, baina iragandakoan, latinoamerikarrek, orohar, beren bizitza maila lurraren parean ikusi izan dute. Horren adibide garrantzitsuenetakoa garai baten hidrokarburoek herrialde «aberats samarra» bihurtu zuten Venezuela.

Baina petrolioaren beherakadak eta herrialde industrialduen kanpo zorraren xurgaketak, ezer gutxitan utzi dituzte Texasetik beherako estatu mordoxka horiek. Venezuelan bertan, gaur egun biztanleriaren %40 inguru pobrezia mailaren azpitik «bizi» da, milioika pertsona txaboletan bizi da, eta kanpo zorra bi bilioi pezetatik gorakoa da (100 miliar libera inguru). Gainontzeko estatuak beza-

la, FMiren «ekonomiaren sendaketa» gomendioak jarraitzearen ondorio gordinak dira aipatutakoak.

ADko (Aliantza Demokratikoa) Carlos Andrés Pérezek orain arte, bere aginduei uko eginez, orain arte ezagutu den politika ekonomikorik gogorrera eramaten ari da, eta horrek bere kontrako erreakzio ugari sortu ditu. Horien artean, kolpe ahaleginaz ikusi den legez, baita armadaren barruan ere. Armadako erdi mailako sektoreek burututako ahalegina izan da. Goimailako kargoetako korrupzio eta saltsa-maltsetatik urruti ego-tegatik, atzerakada ekonomikoak gogor eragiten dien sektoreak. Ezkertiar kutsuarekin eta nazionalista. Azken hau kontuan hartzeko eregilea, agintariek Venezuelako Golkoa- ren eremu batzuk Colombiaren eskuetan utziko dituzten surrumurruak gero eta ozenagoak direnean.

1988ko urriko kolpe ahaleginean ere parte hartu zuen Hugo Rafael Chávez Frías teniente koronela izan da gidaria, eta armadak egoera kontrolatzea lortu zuenean aski esaldi adierazgarria zuzendu zien bere soldaduei: *«Errenditu zaitezte, oraingoz galdu egin dugu eta. Izango da beste aukerarik»*.

Politikoak bapo ohartu dira, herri- tarren artean ez dela kontrako erantzun gehiegirik izan eta horrek kezka sakonak sortu dizkie. Baina, alde- koak ere ez dira izan, egia esan. Herria nazkaturik dago politiko eta haien «gauzekin». Ikusi besterik ez 1989ko udal eta erregio hauteskun- deetako %70eko abstentzio maila. Kolpeak beren politikaz sakon haus- nartzeraz eraman ditu agintariak, nahiz eta Carlos Andrés Pérez lehendaka- riak bere politika ekonomikoarekin jarraituko duela iragarri duen.

Joan den asteko ostegunean Maastricht-en onartu zen Europako

Tratatu berria, 1993ren urtarriaren 1etik aurrera martxan jarriko dena eta, tartean apurketarik gertatzen ez bada, datorren mendeari agurra emango diona. Lehenguneko ekitaldia orokorra izan zen, baina horrez gain, urtean zehar estatu desberdinetako legebiltzarreek —erreferendumez Danimarka eta Irlandaren kasuetan— Tratatu- a onetsi beharko dute. Argazkian irrifartsu agertu arren, zailtasunak ugari dira maila guztietan, batik bat finantza munduan eta ahots politiko bakarra izateko asmo horretan. Europako Komunitateak, pentsatutakoa baino askozaz abiada patxadatsuagoa hartu du.

EUROPAKO herrietako arazoetan murgilduz gero, aipatu beharrekoa da Ipar Irlandan bizi duten egoera jasan ezina. Oraingoan katolikoen komunitatea izan da eragindakoa, eta joan zen astean, bederatzi pertsonak bizi galdu zuten. Hiru RUCeko polizia bereziaren kide batek egindako saraskian, beste bost leialista talde bat eskuetan eta, azkenik, poliziak tirokatutako IRAko kide bat.

IRAK lasaitauna eta komunitate protestantearen aurkako mendekurik ez hartzea eskatu die katolikoei, eta bere aldetik ere, bakarrik soldadu eta poliziaren aurka atentatuko duela iragarri du. IRAren esanetan borroka ez da komunitateen artean, baizik eta «iparrirlandarren askatasunerako bidea oztopatzen duten aurka eta».

— Hamarkada askotako gatazka bizi dute iparrirlandarrek eta armadaren presentziak enfrentamenduaren areagotzea besterik ez du ekarri ●

Britainiar alderdi nagusiek elkar hizketen bidea azpimarratu dute, eta ia zoko udan katoliko eta protestanteen artean porrotean amaitu ziren elkar hizketei berrekitea eskatu zuten. Baina haiek hasi ala ez, britainiar indarrak Ipar Irlandatik atera bitartean ez da bakerik izango. Hamarkada askotako gatazka bizi dute iparrirlandarrek eta armadaren presentziak gatazkaren areagotzea besterik ez du ekarri. Erretirada ezinbestekoa da beraz, eta ondoren komunitate biak konpondu beharko dituzte arazoak elkar hizketaren bidez. Bitartean, gatazka ziurtatuta dago.

Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Hildakoak bizirik

KROAZIA eta Esloveniaren independentzia onartu zutenean Europako estatuek, zera gehitu zioten albisteari prentsa titularrek: «Jugoslavia hil da». Azkarregi argitaratu zuten eskela egunkariak. Jugoslavia ez da hil, bizi da, eta emango du oraindik gerrarik, une batez Kroaziako mugetako fronteak isildu diren arren. Esan liteke Jugoslaviaren mugak aldatu egin direla, baina oraindik entitate politiko bakun hori han dago Balkanetan, txikituta eta berrituta. Gogoratu beharra dago: Vukovar ez dago Kroazia independentean, Jugoslavian baizik.

Jugoslavia berri honen mugen barnean ez da nahaspilarik falta. Kroaziako lurralde serbiar «askatuak» hartu ditzakegu kontuan, Bosnia, Serbia, Montenegro eta Mazedonia. Bloke hau bat eginik mantentzeko porlana militarrek dira, jakina. Hain zuzen, hortxe dago koxka zuzen esplikatzeko zergatik ez duten onartu Mazedoniaren independentzia. 'De facto' ez delako esistitzen, Armadak bertan segitzen du. Ez dago lurraldearen kontrolrik hartu duen Goardia Nazionalik.

LUIS FERNANDEZ
Egunkariako kazetaria

BOSNIAN ere beste horrenbeste, alperrik aldarrikatuko dute independentzia, 'de facto-ko' egoera ez bada aldatzen. Europako handimandiek ez dute mapan marra gehiago egingo —nahiko narratz dago honezkero atlasa— Bosniak benetan Jugoslaviatik ihes egin arte. Eta hori zaila izango da gerrarik gabe. Eta gerra hori Kroaziakoa baino askoz krudelagoa izan daiteke. Bosnian % 45 dira musulmanak, % 30 serbiarrak eta % 20 kroaziarrak. Morokil horrekin zer etorkizun du herrialde honek? Jugoslavia akaso historiaren asmakizuna zen, baina Bosnia askea ere fikzioa da gaur egun.

Krajina famatu hori dugu gero, Kroaziako serbiarrek sortutako errepublika autonomoa. Serbiatik urrunegi eta Kroaziara itzuli ezin. Jugoslavian ez bestela, non bizi liteke bada lur pusketa hori? Gero Serbia dugu, enbarazu besterik ez duten egiten gutxiengo hungariar eta albaniar horiekin. Eta Montenegro? Zu ote zara aitaren zazpigarren alaba?

TESTAMENTUA idazteke oraindik, eta dekretatu dute jada Jugoslaviaren heriotza. Goizegi. Jugoslavia Titoren estatu sozialista baino lehenago jaio zen, eta estatu sozialista hori hil eta gero ere bizi da oraindik. Noiz arte? Ez luzaroan akaso, baina lurperatu eta gero ere altxatzen omen dira zombi batzuk. Ikusi bestela nola dabilen Franco Georgian. Jugoslaviaren «iragarritako heriotza» iragartzen aurreratu egin gara kazetari topikogileak.

Integrismoa eta armadaren artean

Aljeriak une gogorrek bizi ditu eta azken aste hauetako armada eta integristen arteko enfrentamenduen ondorioz, gerra zibilaren arriskua handitzen ari da etengabe. Oraingoz bederen, Estatu Kontseiluak aurre hartu die integristei, eta Fisko militanteak erantzuten ari badira ere, alderdia banatuta dago hartu beharreko jarreraz. Egungo oreka gaitza apurtzen bada, zaila izango da gerra ekiditea.

EGOERA okerrera doa 30 urtetan zehar FLNren (Askatasunerako Fronte Nazionala) Erresuma izan

den herrialde magrebiarren. Enfrentamenduak gero eta ugariagoak dira, eta jadanik, ekialdean batez

ere, dozenaka hildako eta zauritu izan dira. Ahmed Ghazali, Chadli Benjedid lehendakari ohiak izenda-

tutako lehen ministro eta erregimen berriko gizon eraginkorrenetakoa FIS (Askatasunerako Fronte Islami-koa) legez kanpo uztearen mehatxua bota du dagoeneko. Eta orain arte agintari berriek FISren aurka eraman duten inguratzeko politikarekin, ez litzateke harritzekoa datorren astean bertan horrelako erabakiren bat hartzea.

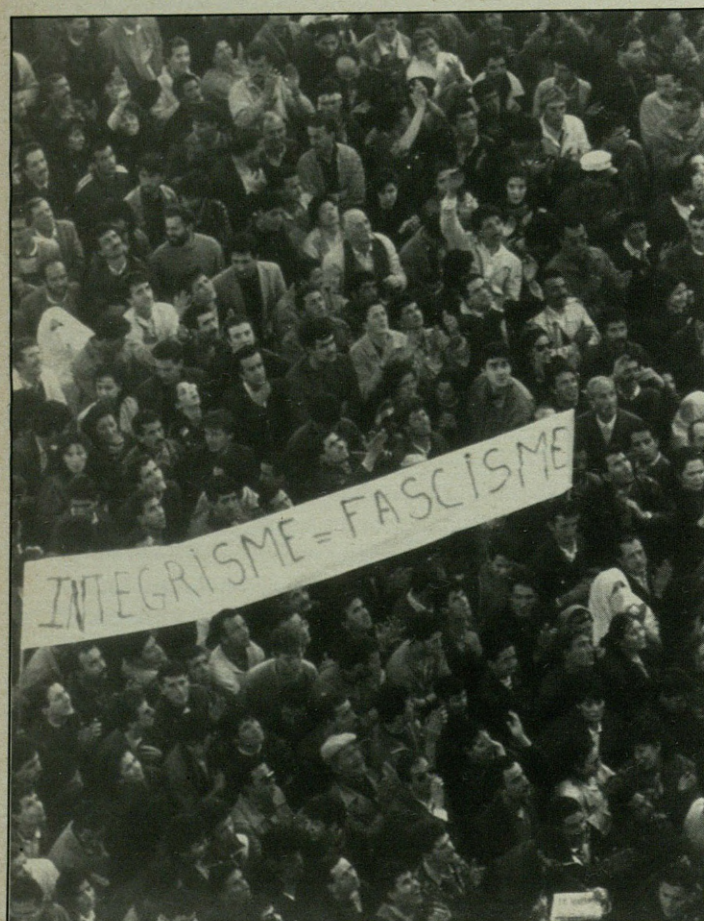
Aljeriarrak gerraren beldur dira, baina gainean dituzte beste beldur asko ere bai. Horien artean FIS boterera heltzea. Islamiar estatua helburu duen FIS egungo alderdi indar-

tsuena da, zalantza barik; abenduan burututako lege-biltzarrerako hauteskundeetan erabateko gehiengotik benetan gertu ibili zen. 13 milioi botoetatik 3 milioi lortu zituzten, hots, 228 eskainutatik 184 (lege-biltzarreak 430 ditu, baina 228 bakarrik hautatzen ziren); 46 besterik ez zitzaizkien faltatu izan erabateko gehiengoa lortzeko.

FLN, Gobernuko alderdia, alderdi bakarra izan duten erregimen gehientsuenetan gertatu den lege, atzean geratu zen (16 eskainu); baina Hocine Ait Ahmed-en FFSren (Indar Sozialisten Frontea) atzean gainera (25 eskainu). FFSk Kabilia-ko erregioan bildu ohi du bere indar nagusia, eta azken hauteskundeetan ere horrela izan da, baina Aljeriako gainontzeko lurraldeetara ere heltzeko ahalmena duela erakutsi du.

Kabiliaren beldurra

Militarrek Chadli Benjedid lehendakariatzatik kanporatzearen arrazoiak FIS bote-

Aljeriar askok FIS faszistatzat jotzen du eta integristen mugimenduari edozelan aurre egiteko prest azaldu da; argazkian, abenduan integristen aurka egin zen manifestazio erraldoia.

Integristek Koranak zuzendutako estatua nahi dute, emakumezkoentzat batik bat eskubideen sekulako galera suposatuko lukeena.

raera heltzea galeraztea izan da. Baina bada beste arrazoi bat, militar gazteek aitortu dutena eta horrenbeste aieratu ez dena: Kabiliako erregioa galtzearen beldurra alegia. Kolpe militarra aurrera atera duten ofizial gazteen esanetan, «FIS boterera beltuz gero, Kabiliako erregioa armetan altxatuko litzateke. Hauteskondeen aurretik ere, erregioan zabaldutako zurrumurruak argiak ziren, FISk irabaziz gero independentzia aldarrikatuko zuketena».

Amadaren kolpeak, Jaled Nezar defentsa ministroa buru, FISk hauteskunde berrak bigarren txandan erabateko nagusia lortzea ekiditu du. Baina tirabira gorrorak eragin ditu Kontseilu Nagusia eta integristez aparteko gainontzeko alderdien artean. Harritzekoa bada ere FLNk bere desa-

dostasuna agertu du kolpe militararekin, eta honek zerbait erakusten badu zera da: FLNren zatiketa erabatekoa dela eta sektore bakoitzak bere alde egiten

Integrismoak kilometro askotako abantaila du aljeriar gizartea irabazteko lasterketa horretan ●

duela. FFSk ere berba gogorak izan ditu kolpearen egileentzat, eta Ait Ahmedek dioenez, eurentzat garrantzitsuen prozesu demokratikoaren jarraipena zen, «nahiz eta integristak boterera heldu».

Militarrek argi zuten FISz

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Mezkiten gerra, kontrolaren giltzarria

AGINTARIEK bap-
po dakite FISri mezkiten
kontrola kendu behar
diotela. Baina FISk ere
modu berean daki mezkita
bere zabalkundearen
tresnarik garrantzitsuenak
izan direla eta aurreran-
tzean ere, boterera iritsi
ala ez, bere etorkizuna
haien baitan dagoela.

Ofizialki, Aljerian 9.703
mezkita daude eta horie-
tatik Erljio Arazoetarako
Ministeritzaren kontrol-
pean ia 4.000 besterik ez
daude. Baina errealita-
tean, FISk 14.000tik gora
mezkita eta errezu zentro
kontrolatzen ditu. Maila
honetan, bitxia da FIS no-
la baliatu den legeak uz-
ten dituen zirrikituez. Le-
gearen arabera mezkita
baten eraikuntza buka-
tzen denean automatikoki
pasatzen da Erljio Ara-
zoetarako Ministeritzaren
kontrolpera. Hori gerta ez
dadin, integristek ez di-
tuzte inoiz bukatzen mez-

kitak. Beti dago zatiren
bat erikitzen. Horrela uler
liteke nola dauden ho-
rrenbeste mezkita FISren
kontrolpean.

Ahmed Ghazali lehen
ministroak, eta estatu kol-
pearen osteko erregime-
naren gizon eraginkorre-
netakoak salatu duenez,
*«FISk mezkita beren al-
derdi belburuetarako
erabiltzean, bai en fun-
tzio sakratua zanpatu
dute»*. Baina erantzuna
berehalakoa da beste al-
detik. Mohamed Said,
oraindik atxilotu gabeko
buruzagi garrantzitsuak,
esperientziaren jakinaren
gainean hitz egin du:
*«Mezkiten kontrolak isla-
maren kontrola dakar,
eta ez gaude prest mezkita
agintarien menpe eror-
daitezen... FIS suntsitzeko
abalegin bakoitzak lurri-
kara bat ekarriko du»*.

Aljerian, gainontzeko
herrialde islamiarretan
legez, betidanik izan dira

mezkita. Baina iraultza
eta gero ez ziren horren-
beste geratu eta 70. ha-
markadaren hasieran
mezkita eraikuntzen le-
herketa izan zen. Perre-
txikuak aina ugaltu ziren,
baina ondorengo arazoa
mezkita zuzentzeko
imane falta zen. Chadli
Benjedid lehendakari
ohiaren konponbideak,
egungo FISren lehenbizi-
ko haziak suposatu zuten.
1980tik aurrera, lehenda-
kariak, beren lana ezeren
truke egiteko prest ze-
goen iman gazte eta bo-
rrokalarit talde handi baten
esku utzi zituen. Hauen
prestakuntza bikainak
berehala utzi zituen
atzean prestakizun eska-
sak zituzten aurreko iman
zaharrak. Urte hauetan
prestakuntza hori are-
gotu besterik ez da egin,
eta gobernuak —aginte-
aren tresnekin, hori bai—
kanpoan jokatzen duela
esan liteke.

gain, aljeriar gizarteko beste
sektore asko ere aurka izan-
go zituela, eta irudi kolpe-
gisa Mohamed Budiaf bu-
ruzagi zaharra izendatu du
Estatu Kontseiluko lehen-
dakari moduan. Budiaf
FLNko sortzaileetakoa izan
zen eta 30 urte Marokko
iragan du exilioan. Aljeria-
rren begirunea mantentzen
du oraindik, eta horren

**■ Militarrek argi
zuten FISz gain,
gizarteko beste
sektore asko ere
aurka izango
zituela ●**

adierazle FISko komunika-
tuetan ere anaia moduan
izendatzen dutela.

Erregimenaren gizon na-
gusi berriak, Jaled Nezarrek,
integristemoaren etengabeko
borrokan ihardutea erabaki
du, eta horrela egiten ari da
gainera. Ez zuen onartu er-
dibideko jarrera izan zite-
keena, Benjedidek propo-
satzen zuena, FISrekin ba-
tera gobernatzea alegia.
Horregatik, bada, ez da
ulertzen Budiaf-en jarrera.
1989an erregimenaren m-
zorro demokratikoa sala-
tzearen ez zen itzuli Marok-
koko exiliotik, eta orain ho-
rrelako kolpe baten aurrean
bai, osteria.

1994eko urtarrilera arte
—orain bezala jarraitzeko-
tan— ez dira lehendakari-
tzarako hauteskundeak bu-
rutuko, eta ordura arte
egungo Estatu Kontseiluak
gidatuko ditu aljeriarren
pausoak. Abstentzioak za-
balgune handia uzten dio
etorkizunari, itxaron behar
bait da sektore handi horrek
jarreraren bat hartzen duen
ala ez. Baina, oraingoa

Charia edo
lege
islamikoak
emakumea
etxeko
lanetara
bakarrik
mugatzen
du eta
botoa ere
bere
senarra,
aita, edota
anaiaaren
baten
eskuetan
uzten du.

behinik behin, integrisismoak kilometro askotako abantaila du aljeriar gizartea irabaztearen lasterketa horretan.

Emakumeek zer jarrera hartzen duten funtzezkoo izango da, baina horretarako funtzezkoo izango da baita FIS eta egungo egin-tarien arteko tirabira horre-tatik nor aterako den garaile ere. FIS ateratzen bada emakumeek iraultzaren ondorioz irabazitako eskubide guztiak haizeak eramango ditu eta horien artean botoa askatasun osoz ematearena.

Eskubideen galtzearen bide horretan Benjedid lehendakari ohiak urrats garrantzitsua eman zuen jada 1984ean Familiaren Araudia berrezarri zuenean. Araudi honen (Estatutu Pertsonalaren Araudia) arabera emakumezko eta gizonez-koen arteko berdintasuna bertan behera uzten da, emakumea senarra, aita

Armada estuago hartzen ari da FIS, eta bien arteko enfrentamenduak gero eta gogorragoak dira.

edota anaiaren baten men-pe uzten bait du. Koranak agintzen duenez emakumea etxeko lanetara bakarrik mugatu behar da, eta aljeriar moduko gizarte batean —emakumezkoak libreen diren estatu musulmana— neurri horrek ileak tente jartzen dizkio milaka ema-

kumeri. Baina edozelako ti-rabiren gainetik, hor dago baita aljerriaren egoera ekonomiko tamalgarria. Ja-danik langabezia %25ra iri-sen da eta liberalizazio pro-zesuak —Europako ekial-deko herrialdeek burututa-koa baino askosaz basatia-go— ez du oraindik emai-

tza onik izan. FISren arra-kastaren zioetako bat izan zen langabezia, eta bere po-rrotarena ere izan liteke, baina lehenbizi, aljeriarrek, egungo egora korapilatsua gaingitu be- harko dute.

Xabier Letona

ITXAROIBORDA

bestaldean

S U S A P O E S I A S A I L A

HISTORIA ETA GERO

■ DIANA PRINTZESAREN ABERTZALETASUN EZA

GERO eta garbiago dago britainiarrek ezer gutxi jakin nahi dutela Europako Komunitatearekin. Esan ohi da EKtik merkatu komunitatea bakarrik interesatzen zaiela, baina hori ere zalantzan jar liteke. Batez ere Diana printzesak luxuzko Mercedes auto alemaniarra erosi eta politikoen artean sekulako eskandalua sortu ondoren. Erosketa honekin, printzesak britainiar erret familiaren ohiturak apurtu ditu, hauek orain arte beti erosi izan bait dituzte britainiar produktuak. Erreakzioak denetarikoa izan dira, baina aipatzeko da Anthony Beaumont diputatu kontserbatzaileak izandakoa: *«erabaki horrek abertzaletasun eza erakusten du, eta gainera britainiar langileei aurpegira ttu egitea da»*.

■ ASTRONAUTA ERRUSIARRA EZTI ETA LIMOI ESKE

DAGOENENKO Lurrari itzuliak ematen bost hilabete baino gehiago pasatu duenean, Serguei Krikaliovek laguntza deialdia egin du espazioan dagoen orbita espazial iraunkor bakarretik: *«Bidaliko al dizkidazue limoiak eta eztiak»*. Urriaren 6an jada jeitsi behar zuen handik baina errepublikan arteko independentzia aldarrikapenak lis-karrak sortu zituzten eta errusiarrak ez ziren ados jarri zein astronauta bidali. Deialdia egin zuenean, elikagaiak, 'aberria' eta esperantza barik zegoen jada. Behean ere ez zituen arazo gutxi sortu, Energiya baseko ikerlariek ezin bait zituzten limoiak erosi. Azkenean frogak egiten ari zen astronauta australiar batek erosi zituen dolarrekin, eta Helen Sharman britainiarrek igo zizkion gora Sergueiri.

■ GERRA HOTZAREN AMAIERA DIPLOMATIKOEN «HARREMANETAN»

BADA denboraldi bat 'ofizialki' gerra hotza amaitu zena baina oraindik ere zenbait eremutan lehen bezelatsu jarraitzen dute. Gerra hotzaren bi protagonista erraldoien diplomazien arteko «harreman pertsonalaren» eremuan, esaterako. Orain arte, espiontza beldurra zela eta, estatubatuarrek Ekialdean zituzten diplomatikoez ezin zuten harremanik eduki soviatarrekin. Aurrerantzean «harremanak» libre izango dira, enbaxada guztietan ez, baizik eta Moskukoan eta Leningradoko kontsulatuetan bakarrik.

E L E M E N T E

«Kultur usadio desberdina ditugu giza eskubideen gainean».

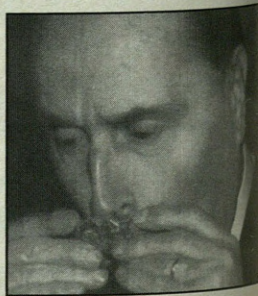
Li Peng, Txinako lehen ministroa.

«Europa edota Latinoamerikarekiko zabalpen handiagoa, eta erregimenaren demokratizazio handiagoa dira Cuba aurrera atera dadin aukera bakarrak, eta urrunak gainera».

Noam Chomski, estatubatuar hizkuntzalaria.

«Atera diren eskandalu guztiak prentsaren kanpainak iraingarri eta zentzugabeak besterik ez dira».

François Mitterrand, Frantziako lehendakaria.

O I H A R T Z U N A K

LEHENGOKI ALEMANIAN LANGABEZIA GERO ETA HANDIAGOAK

LANPOSTUEN desagerpena etengabekoa da lehengo Alemania Demokrati-koan, eta dagoeneko lanpostuen %30 galdu da. Orain arte enpresa estatalaren salmentaz arduratzen den Treuhandanstalt-ek 4.500 enpresa saldu ditu baina oraindik beste 6.500 saltzeke dauzka. Wolf R. Klintz, Treuhandanstalt-eko lehendakariak berak dioenez, «*oraindik enpresa gaitzenak eta lanpostu gehien suposatzen dutenak saldu barik dauzkagu, eta langabezia asko bandituko da etorkizunean*». Hori bai, gaineratu duenez, saldutakoek 850.000 lanpostu sortu dituzte eta 1994erako oraingo eragiketa guztiak emaitzak ematen hasiko dira. Esperantza horrekin biziko dira egungo 3.6 milioi langabetuak.

«Zona hau alemaniarren eragin eremuan dago; guk onartzen dugu hori, baina Poloniak ez eta Txekoslovakian oraintxe hasi dira onartzen. Nork uste dute inbertitu beharko lukeela bemen, japoniarrek akaso?».

Laszlo Lang, hungariar ekonomilaria.

«Altxatutakoek ez zuten lehendakaria hiltzeko asmorik».

Rafael Caldera, Venezuelako lehendakaria ohia eta oposizio buruzagia.

EEBB LATINOAMERIKAK ARMAK PRODUZI DITZAN NAHI DU

IPARREKOAK euren hegoaldekoen kontrola ondo lotuta mantendu nahi dute, eta narkotrafikoaren aurkako borroka atxakia moduan hartuta, hango herrialdeei arma gehiago produzi dezan eskatuko die. Jadanik EEBBek, aurren eta datorren urterako, 290 milioi pezeta banatuko dituzte narkotrafikoaren aurka diharduten estatuen artean. Harreman berriak landu nahi dituzte Latinoamerikako militarrekin, eta baita maila txikiko teknologia eta armak bertan produzitzea ere; horrela, egun sektore horietan Asiako merkatuekiko dependetzia gutxituko luke. Beste neurri batzuen artean, Panamako Hego Komandoko egitura guztia Brasileko Rio de Janeirora eramango dute.

«Eslovenia eta Kroaziaren ondoren, EKK bilaren 17an Mazedonia ezagutuko du».

Stojan Andov, mazedoniar legebiltzarreko lehendakaria.

ISLAMA EUSKAL LURRALDEETAN

Bi mezkita daude Euskal Herrian, Bilbon eta Eibarren. Islama, musulmanen Egia, ezezaguna da gehiengoarentzat, eta ezagutzen duguna telebistak eskaintzen digun betiko irudia da: musulman guztiak Mekarantz doaz; lurrean belaunikatuta eta burua makurtuta Alari eskaintzen dizkiote otoitzak. Erlijio desberdinekin elkar topatzea ez da erraza izan, ez eurentzat ezta guretzat ere.

ILARGI urteko bederatzigarren hilabetean Ramadana ospatzen dute, hau da, martxoan (gure aroko 622ko uztailaren 16an hasi ziren zenbatzen, Mahomak Mekatik Medinarantz alde egin zuenean). Eguneroko bost aldiz otoitz egin behar izaten dute, mezkitora jo-

Bilboko mezitan ostiraletan elkartzen dira batez ere inguruan bizi diren musulmanak.

Ana Ormaetxea, Bassm kuwaitarrarekin ezkondua.

«Nere alaba katolikoa da eta Korana ikasten ari da»

ARGIA. Nola ezagutu zenuen Bassm?

ANA ORMAETXEA.

Erresuma Batuan ezagutu nuen, nere ikasketak burutzen ari nintzela. Gero ni bertan geratu nintzen lanean eta bera Kuwaitera itzuli zen. Urte térdi egon ginen horrela eta gero ezkondu egin ginen.

A. Zaila izan al da beste erlijio bateko pertsona batekin bizitzea?

A.O. Bai, zaila da, baina gu biontzako ez da horrela izan. Nere alaba biak katolikoak dira. Bataiatuak daude, eta Bassmek ez du eragozpenik jarri. Gaur egun arabieraz eta Korana ikasten ari da nagusia, eta nik ez dut oztoporik jartzen. Oso ondo moldatu gara zentzu horretan.

Etxean, adibidez, nere alabek euskaraz, gaztele-raz eta arabieraz hitz egiten dute, eta Bassm eta ni ingelesez moldatzen gara.

A. Ezkontzeko, zer errito erabili zenuten?

A.O. Biak. Lehenengo elizatik pasatu ginen eta gero, Kuwaiten, ezkontza zibila egiteaz aparte, zere- monia ospatu genuen bai- ta. Ezkontza zibila eta ospakizuna ez dira egun be- rean egiten, baina ezkon- tza ospakizuna burutu arte ez da gauzatzen.

A. Eta emakumearen kon- tuta, zer?

A.O. Ez dago horrelako- rik, behintzat Kuwaiten. Agian nere familia berezia delako, baina ez dut uste. Emakumea kontutan har- tzen da, senarrak asko la-

guntzen dizu...

A. Orduan, hemen dau- kagun ideia ez da zuzena?

A.O. Beno, han ere dene- tarik dago. Euskaldunak zintzoak direla esateak ez du esan nahi euskaldun guztiak zintzoak garela. Musulmanen artean ere berdin. Bestetik, txiita eta suliten artean ere badaude desberdintasunak. Nere senarra sulita da eta txiitak baino irekiagoak dira.

A. Eta asko kostatu al zi- tzaizun euren obiturak eta usadioak onartzea?

A.O. Ez, lehendik ere, Londresen, nere pisu la- gunak kuwaitarrak zirela-

ko, eta ezagutzen nituen euren ohiturak. Bestetik, nere senarrak otoitz egite- ko ez du errituala buru- tzen, urdaiazpikoa jaten du... Nere aita hil zenean, Bassm eleizara etorri zen eta bere otoitzak eskaini zizkion.

A. Eta Bassmen familiak ondo hartu al zaitu?

A.O. Bai. Bere aitak asko maite nau hasieratik, eta hori eskertu egin behar diot, baina familia asko sartzen da kontu hauetan eta hasieran, ni bera baino bost urte nagusiagoa nai- zelako, komentarioak egon ziren.

«Integrismoa ez da islama. Hori herrialde bakoitzak hartzen duen ohituren bilduma dira» esan digu Karimek.

teko denborarik ez izan arren. Kanean, lanean, etxean... ekialderantz —Me- karantz— zuzendu eta otoitz egiten dute, islamak ez bait ditu mezkitara joa- tera derrigortzen. Jankera aldatu egin dute, «obitura garrantzitsua ez delako», baina islamaren irakaspe- nak mantentzen dituzte. Euskal Herrian bizi diren musulmanak dira.

Bilboko Fika kaleko loien artean, mezkitak aurkezten duen desberdintasun baka- rra atean arabieraz idatzi- tako kartela da. Sarreran, oinetakoak euren jabeen zain daude, eta bisitariaren harridura eragiten dute za- patak kendu eta hortik au- rrera oinutsik ibili behar de- la gogo eraziz. Emakumeek ilea estali behar izaten dute.

Umar Abdel Lafit nafarra da. Ostiralero Bilbora dator otoitz egitera. «*Islama uni- bertsala da* —esan digu—, *ez da arabiar herrialdeen ondasuna, zerbait gebiogo da*». Umar-en nortasun agi- rian agertzen den izena Je- sus da. «*Ni apezgaia nin- tzen, eta geroago, islama nere nahiak eta kezkak ase- tzeko erlijio egokiena zela konturatu nintzen*».

Umar-en emaztea, Ashi- sa, madrildarra da, orain Nafarroan bizi arren. Ala- k erabaki omen zuen bera

musulmana izatea, eta onar- tu egiten du: «*musulmana jaiotzez zarelako, eta bo- rretaz, laster edo beran-*

duago, konturatu egiten zara. Edo inoiz ez». Palo- mak —hori da Ashisaren izen katolikoa—, goi mai- lako ikasketak burutu ditu, baina orain aurpegia be- loaz ezkutatzen du. Kalera ateratzen den bakoitzean emakume musulman bate- kin doa, eta gizonezkoei ez die begietara zuzenean be- giratzen. «*Eta biok oso zo-*

■ «Ni apezgaia izan nintzen, baina gero islama nere nahiak eta kezkak asetzen duen erlijioa dela konturatu nintzen» ●

UMAR ABDEL

Batzuei Ramadama ospatzea etxetik kanpo ukapen handia da eta, ahal dutenak, jaioterrira itzultzen saiatzen dira.

riontsuak gara. Bakoitzak bere erabakia hartu du, azaldu digu Umar-ek.

Umar-ek islama Chekroun Rachiden bidez ezagutu zuen. Chekroun zientzi kimikoen doktoregoa burutzen ari da Leioan. «Gerra zibil garaian espainiar asko etorri ziren Tangerera eta guk ondo hartu genituen,

baina orain, bona etorri garenean, ez dugu laguntzarik aurkitu, kontrako jarrerak soilik. Ramadana etxetik kanpo ospatzea baino gehiago kostatu zait bemen ikasketak burutu abal izateko bisatua lortzea». Ramadana, baraualdia egunez eta jaia gauez. «13 urte daramatzat Bilbon eta niretzat oso zaila da Ramadana ospatzea, ostalaritzan lan egiten dudalako. Horregatik abal dudanean etxera bueltatzen naiz. Zure alboan bazkaltzen, erretzen edo edaten daude, eta sua sentitzen dut—gosea, egarria—, ez da erreza».

«Baina Alaren laguntza duzu, eta zure ukapena ona da, eta kontuan hartuko du» erantzun dio Umar-ek. Chekroun edota Umar-entzat ez da hain zaila, «lebedik ere baraua egiten dudalako. Ez da bakarrik Ramadanean egin

bebar. Gorputza horretarako prestatzen duzu. Hile honetan, adibidez, astelehen eta ostegunetan baraua egiten dut».

Karim kezkatuta dago. Marrakexetik kanpo ospatzen duen lehendabiziko Ramadana izango da. «Ez dakit nola moldatuko naizen». Erresuma Batuan eta

■ Erlijio biek, musulmana eta katolikoak, elkarrekin topo egiten dutenean, arrazakeria sortzen da askotan ●

Alemaniatik ibili da eta gaur egun gaztelania ikasten ari da Bilbon. Hurrengo urtean arkitektura ikasketak hasi nahi ditu, baina urte gehiegi direla dio.

Integrismoaz hitz egiten hasten garenean politika hutsa dela diote. Karimek esaten duenez «hori ez da islama, hori berrialde batzuek hartzen dituzten obiturak eta politika da, baina ez dauka zerikusirik Egia-rekin. Bestetik, hemen eskaintzen duten irudiak guztiz manipulaturuta daude, gero arrazakeria eta ezulertzeak datoz».

Arrazakeria

Askok ikasketak egitera etorri dira, baina gehienak lanaren bila datoz.

erlijio biek topo egiten dutenean, katolikoa eta musulmanak, askotan arrazakeria sortzen da. Umar-ek kultur desberdintasunak aipatzen ditu, baina Chekrounek arabiarrekin hartzen dugun jarrera salatzen du. «Telebistan ere horrela egiten dute. Beste egunean telesail batean 'moro' hitza erabili zuten. Oso gogorra da horrelakoak entzutea. Zuek Marokkora bazoazte, zu edota atzerriko edonor, alaitasunez hartuko zaituztete, baina gu atzerrira

goazenean arrazakeria sufritu behar dugu».

Karimek azaltzen du egoera: «Ez dut uste bakarrik erlijio kontua denik. Mendebaldekoek atzerritarrek erabiltzen dituzte txarto ordainduta dauden lanak edota gogorrenak direnak egiteko. Inork ez du nahi fruitua jasotzea 44 gradoean, edo Araban patata jasotzea zero azpiko tenperaturekin». Arrazake-

ria badagoela baina Euskal Herrian oraindik ez dela hainbestekoa esan digu Karimek, «oraingoz gutxi garelako. Bizkaian 3.000 gara atzerritar guztiak,

baina Andalucian, adibidez, arabiar asko daude, eta sofritzen duten arrazakeria gogorragoa da».

Honetaz hitz egiten dugun bitartean bigarren tea

■ «Euskal Herrian, oraindik, arrazakeria ez da larria; Andalucian aldiz arabiarren kontrako arrazakeria gogorragoa da» ●

KARIM

Emakumearen askatasuna islamaren bidez

ISLAMAK dioenez emakumea gizonezkoaren isla da. «Emakumea pozik badago, gizona pozik dagoelako da. Emakumea txarto badago, gizona pezeta bat ere ez duelako balio izango da» azaltzen du Umar-ek. Baina zer gertatzen da hona datozten emakumeekin? Ikasketak burutu eta independentzia ekonomikoa lortzen dutenekin? «Ezer —esan du Umarrek—. Musulmanak dira eta musulmanen jarrerak

dituzte. Ez da inor euren erabakietan sartzen. Eurrak dira euren ekintzen arduradunak».

Chekrounen ustez «islama emakumeari askatasuna eman dion erlijio bakarra da». Emakumeak ezkontsaria jasotzen du eta gizonak ezin du diru hori ikutu. Chekrounek jarraitzen du esanez: «emakumeak lan egiten badu, irabazten duen dirua berea da, eta gizonarena, aldiz, biona da». Karimek esaten duenez,

«emakumeak ez ditu etxe-kolanak egin behar, bion artean egiten dira». «Duela gutxi —azaltzen digu Umar-ek— ikusi ziren Bilboko Zabalburu Enparantzan kartel batzuk eta hala esaten zuten 'Emakumearen askatasuna islamaren bidez'. Islama ez da integrismoa. Herri bakoitzak obitura batzuk ditu eta Aljeriako emakumeek hala daude, baina horrek ez du esan nahi besteak ere horrela daudenik».

hartzen dugu eta mezkitan otoitz egiteko kantua entzuten dira. Heldu da berriro ere otoitz egiteko ordua. Eskuak, oinak eta aurpegia garbitzen dituzte, eta lefroan jartzen dira «iman»aren aurrean, ekialderatz, Mekarantz. Mezkitan ez dago emakumerik. Karim-i arrazoia galdetutakoan «ez dira normalean etortzen, gutxi direlako», erantzuten dit. Buruzapia jarri eta Karim-ek ondo prestatuta ikusi nauenean mezkitora sartu gara.

Myriam Gartzia

Aitor Bayo

NEGUAN, ZERRI LANAK

Supermerkatuetan janaria erostea erosoagoa baldin bada ere, frangotan bertan aurkezten den haragiak edo bertze itxura susmagarria du. Ondorioz, tradizio batzuk irauten ari dira eguneroko biziari azkar lotuak. Horietarikoa dugu zerri hiltzearena. Etxean hazitako zerriak haragi askoz eta hobeagoa bait du.

ETXAIDE familian zerri lanak hurbiletik eta zehazki ezagutzen dituzte, beren bizian lauhun bat zerri hil eta landu bait dituzte. Zaila zaie ere kontuak zuzen eramatea. «Gauzak aldatu egin dira berrogei urtez, bereziki

giro aldetik. Gure denboran egun inportantea zen; auzokoak etortzen ziren zerria atxikitzeko, eta batek zerria hiltzen zuen labanaz. Gaur egun gizon berezi batek eta pistoletak batekin hiltzen du». Ondoren

gizonak biltzen ziren kafea edateko, emazteek ura berotzen jarri eta hertzeak garbitzen zituzten bitartean. Gero zerria erre, erditik pikatu eta zintzilik ematen zuten.

«Hori egin eta denak biltzen ginen berriz ere elkarrekin gosaltzeko. Horretan gebienetan gibela jaten zen, garai baietan ez bait genuen paterik egiten —Ixabel ongi gogoratzen da giro hartaz—. Gaur egun ez dugu borrela lan egiten, lasterka ibiltzen gara eta lan gebiena senar emaztearen artean egiten dugu».

Oraindik familiak hurbiltzen zaizkio, ea zerri hiltze lanetan aritzeko prest litzaitekeen eskatzeko, eta bere 70 urterekin aurtan ere hiltze egin ditu.

Lege aldetik onartua

Osasun zerbitzuek famanahikoa ona dute estatutailan, janariarengatik sortzen diren eritasunak eta heldeak nahiko ongi kontrolatuak bait dituzte. Iparraldeko Euskal Herrian, zerrientezko hiru hiltze daude: Angulo, Maulen eta Garazin. Industria moduan hazitako zerriek hiltze horietatik pasatzen dira. Baserrietan aldiz, familiak janen duen zerria etxean bertan hiltze onartua dago oraindik.

Abereen osasun zerbitzuko arduraduna den Grenouillat medikuak adierazpen batzuk eman dizkigu: «frantses arauak europarretara egokitu dira, baina etxeko kontsumorako biltzen direnei buruzko onartzea penaz da hunkituko. Baita kotzak bere arriskuak hiltzen ditu. Gu, urtean behin, baserrietatik pasatzen gara».

Lehortutako garoa erabiltzen da baserrietan zerria, hil ondoren, erretzeko.

**Zerria erre
ondoren ongi
garbitu behar
zaio azala,
xigortutako
bizarrak guztiz
kendu ahal
izateko. Denek
hartzen dute
parte lan
horretan ere.**

*garbitasuna eta eritasun
batzuen kontrola eramate-
ko, bereziki haragia komer-
tzializatua dagoelarik».*

Hego Euskal Herrian ez da berdin jokatzeko agintari-
en aldetik. Bertan, base-
rian hazitako zerriren bat
hiltzeko garaia heltzen ba-
da, hiltegieta eraman be-
har izaten dute derrigorrez
jabee, osasun arrazoiak di-
rela eta. Hiltegieta, pisto-
larekin hiltzen dituzte ze-
rriak, eta albatariaren ana-
lisiak gaintzen badituzte,
ondoren baserriarrak nahi
duena egin dezake bere
zatiekin.

Zeritik ateratzen den ja-
nari hoberena odolkia
izango da, seguraz ere. Ho-
nen errezeta eskatu diogu
Ixabel Etxaideri, aurtan be-
rak egindakoa dastatu bait
dugu eta benetan, izenik
eman gabe, edozein ostatu
famatutako jakia balio du.
Berrehun kiloko zerri ba-
tentzat hamalau kilo tipul

**Hiltegieta,
pistoleta batekin
hiltzen dituzte
zerriak ●**

gorri hartu bahar da. Hori
alde batetik prestatu behar
da, hoberenik bezperan.
Beraz, tipula ongi xehatuta
nahasten da bertzaldetik fri-
jitu den hertze tartekoare-
kin, hori dena eltze handi
batean sartua hiru oren ira-
kiten uzten da, noizbehinka
higituz. Biharamunean, be-
raz, zerri burua hartzen da,
muturra eta belarriak kendu
eta, burua bi zatitan moztu
ondoren, eltze batean jar-
tzen da. Hezurra lurrean,
gainetik birika zulatuak
ezartzen dira, gero errapeak
eta azkenik tripakiak. Hori
ere oren pare bat irakiten
uzten da. Hori dena egosi
eta uretatik ateratzen da eta
haragia hezurretatik bereizi
behar da, xehatu, tipula
gehitzen zaio eta baita ere
odola zimitza batean pasa-
tuz. Gatza, piper beltz eta
gorria botatzen da neurtuz
eta dastatuz bakotxaren
gustuaren arabera. Ondo-
ren dena ongi nahasten da
eta hertzeak betetzen dira,
xistorkatzen dira, eta berriz
irakiten ematen dira, uretan
bost minutu uzten direlarik.
Operazio guztiak bukatu eta
odolkiak zintzilik jartzen di-
ra eta askotan familian ba-
natzen dira.

**Zerria ongi «irekitzea» ez da lan erraza (goian).
Zerria, erre ondoren (behean).**

Hego Euskal Herriko
zenbait ingurutan osagarri
desberdinak erabiltzen dira
odolkiak egiterakoan. Biz-
kaiko arroz odolkia da des-
berdinena ziurrenik. Odolki
hauek egiteko tipula, arro-
za, perrexila eta zerri odol

eta gantza erabiltzen dira,
prozesu berdina jarraituz
egiterakoan leku guztietan.

Ixabel Etxeberria

Argazkiak: Tala

«22 tantotara heltzeak aurreko lanak guztiz konpentsatzen dizkizu»

Hogei urte besterik ez dituen gazte honek urte erdi darama jadanik eskuzko pilotari profesional bezala jokatzeko. Arrakasta eta zaletuen begirunea eskuratu ditu hain epe laburrean, eta hasi besterik ez duela egin dirudi. Binakako txapelketan paper ona egin arren, bere helbururik desiratuena banakako txapela da. Horretarako ari da prestatzen gogo gehienekin.

ARGIA. Hasteko, nola definituko zinateke pilotari bezala?

PATXI EUGI. Uste dut norbaiten ezaugarriak kanpokoek esan behar dituztela. Norberak ezin du hotean ikusi nola jokatzeko duen. Nitaz esan dezakekan gauza bakarra besteek esandakoa da: pilota atzera ongi mugitzen dudala eta zuloak aurkitzen ditudala.

A. Zeuk esan duzun bezala, gogor jotzen diozu pilotari, atzerantz jokatzeko inoiz. Beti erabiliko al duzu taktika hori? Ez al duzu eskuak apurtzearen beldurrik?

P.E. Begira, gu txapelketan aritzen gara, eta jendea partiduak irabaztera ateratzen da kantzara. Aurtengo binakako txapelketan neurketa guztiak oso luzeak izaten ari dira, ez nereak baka-

rik. Jendea irabaztera ateratzen da, ez aurrean jokaldi politak egitera, eta ni ere horretara ateratzen naiz, irabaztera. Txapelketa amaitzen denean izango dut gauza politak egiteko aukera.

A. Hain gaztea izanik, izango dituzu gauza anitz ikasteko oraindik...

P.E. Bai. Aurrekaldean airez gehiago eta seguruago sartzen ikastea falta zait gehienik. Aurrelari laneetarako behar dut airezko joko hori, eta ikastea espero dut.

A. Zer ikasi duzu dagoeneko konsagratuak daudenengandik?

P.E. Guztiengandik dago zerbait ikasteko. Bergaragandik, adibidez, gakoa har daiteke. Alustizak oso zango onak ditu. Retegi Ilk oso ondo jotzen du, oso ongi mugitzen da kantzara.

A. Nor duzu atzelaririk gustokoena?

P.E. Atzelariak, zu zeu ongi bazabiltza, denak dira onak. Txarrena izaten da zu piska bat okerrago zabiltzanean. Indarrez justu sa-

mar, edo eskuak minduta orduan hartzen dute garrantzi gehiena. Gaur egun atzelarien artean ez dago desberdintasun handirik.

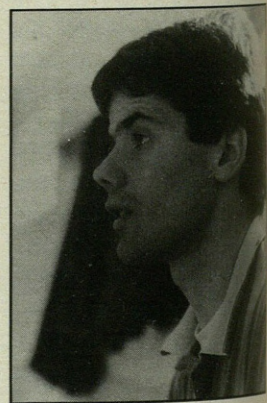
A. Zer nahiago dituzu, binakako neurketak edo banakakoak?

P.E. Banakakoak nahiago ditut, baina oso aukera gutxi izaten dira modalitate horretan aritzeko.

Binaka urte osoan zehar joka dezakezu, eta bakarka urteko bi hilabetez soilik. Horregatik, nahitaez, gehiago jokatzeko dugu binaka. Hala ere, gehiago gozatzen dut bakarrik jokatzeko danean. Beti izan da horrela.

NORTASUN AGIRIA

1971ko azaroaren 3an jaio zen, Agoitzen
● 7 urterekin hasi zen pilotari jokatzeko, etxean bizi zuen zaletasun giroak bultzaturik ● Agoitzeko pilota eskolako klaseetara joaten da ahal duen guztietan, gazteenei irakasteko ● Kirol zalea betidanik, txirrindularitzan kopa gehiago irabazi izan ditu pilotari baino ● Aitarekin harategian lan egiten jarraitzen du ● AEKn ari da euskara ikasten iazko irailetik

A. Banakakoan hainbeste gozatzen baduzu, ez zaizu gebiegi gustatuko baina la-burra izatea pilota modalitate bonen denboraldia.

P.E. Beno, banaka jokatzea oso gogorra izaten da pilotariarentzat. Ezin gara oso denboraldi luzez jokatzen ibili. Indar guztiekin eman behar diozu pilotari, eta gaur egun antolatzen den txapelketarekin nahikoa dela uste dut. Ondo dago dagoen bezala.

A. Hemendik bi hilabete-tara hasten da banakako txapelketa, eta Unanueren aurka neurtu beharko dituzu zure indarrak lehen kanporaketan. Zer esperantza jarri dituzu txapelketa borretan?

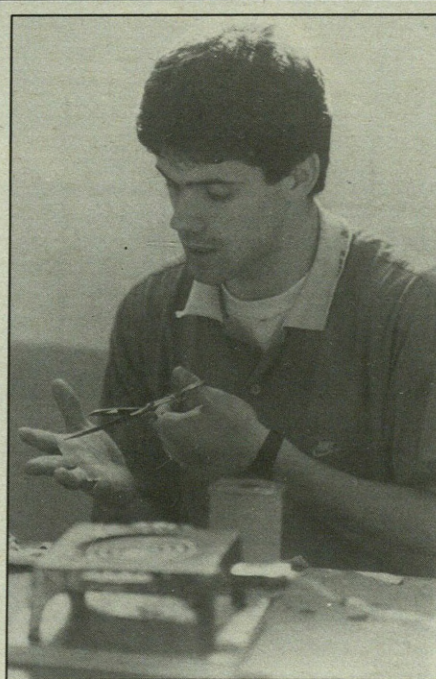
P.E. Unanue oso jokalaria arriskutsua da. Ez dut inoiz bakarkako partidua batean jokatzen ikusi, baina txapel-

■ **«Nik uste dut pilotariak norberari zor diola gehienbat bere arrakasta edo porrota» ●**

keta honetan izena eman badu zerbaitegatik izango da. Ea zer gertatzen den eta zorte piska bat izaten dugun.

Txapelketa orokorrean hartuta, nahiago dut helburu zehatzik ez ezartzea. Kanporaketa hau gaingitza da nere helburu bakarra momentuz, eta zorte piska batekin irabazten badiot, hurrengo arerioa izango da helburu bakarra.

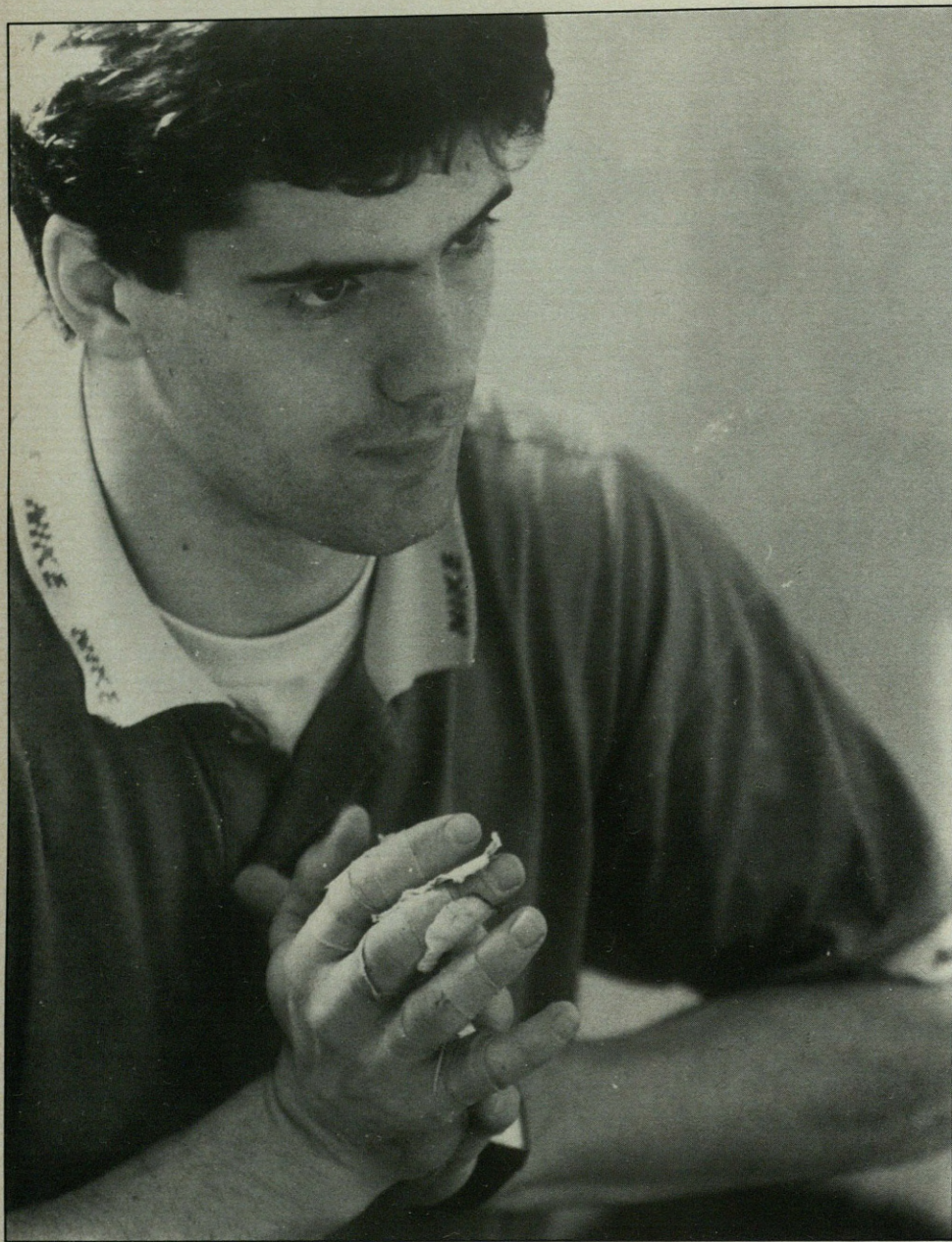
A. Orain, binakako txapelketaren zurrumbiloan murgilduta izanik, nola ikusten duzu aurtengo bikoteen banaketa?

P.E. Orokorrean, uste dut bikoteak ongi osatu zirela. Nahikoa parekatuak zeuden denak. Batzuk besteak baino ahulagoak izango zirela uste zen hasiera batean, baina gero oso parekatuak zeudela erakutsi da. Horren

froga argiena izan da final erdietara nor helduko zen azken momentua arte ez zela jakin. Orain, final erdietan, hirugarren partidua jokatuta beharrez daude besteak, eta gu ere horren bila gabilta.

«Txapelketak heltzen direnean dena aldatu egiten da. Beste giro bat nabaritzen da, beste prestaketa bat eramaten duzu. Pilota gehiago bizitzen da, frontoiak bete egiten dira. Txapelaren bila joateaz gain beste giro bat izaten duzu jokatzeke orduan».

«Orain oso ongi nago berriro ere, eta fisikoki oso indartsu aurkitzen naiz».

A. Zeintzu dira jokoaren pisu handiena eraman dutenak aurtengo binakako txapelketan?

P.E. Nere ustez, atzelariak dira gehien agintzen dutenak, dagoen materialagatik batez ere. Pilota gogorrenekin jokatzen bada aurrelariak ekiditu egiten dutelako batez ere. Atzera bidaltzen da pilota, ahal den neurrian. Seiko koadro ingurura. Eta han, atzelariak dira jaun eta

jabe, eta beraiek erabakitzen dute.

A. Banakako txapelketa basi ere ez da egin eta dagoeneko zenbait iskanbila egon dira kanporaketa sistema dela eta. Zer iruditzen zaizu jarraituko den eskilara sistema?

P.E. Hasiera batean bi talde egin nahi ziren, baina azkenean urteroko eskilara garbia egingo da. Bederatzi pilotari izango gara, eta neri

gehien gustatzen zaidana behetik hastea izaten da, ea noraino hel zaitezkeen ez dakizula.

Bi talde izango balira ez nintzateke denen aurka arituko, eta horregatik, nahia-gu dut betiko sistema jarraitzea.

■ «Jendea irabaztera ateratzen da, ez aurrean jokaldi politak egitera, eta ni ere horretara ateratzen naiz, irabaztera» ●

A. Pilota mundua orokorri hartuta, enpresarien nabia ak eragin handia izaten duela esaten da beti. Beharrezkoa dela uste al duzu beraien lana?

P.E. Enpresariak txapelketak antolatzeko daude. Gaur egun gehien agintzen dutenak beraiek dira, gu gaituztelako. Beraiei iruditzen zaien bezala antolatzen dute dena, eta binakako txapelketa ondo antolatu dute, nere ustez. Banakakoa ere nahiko ondo antolatzen ari direla uste dut.

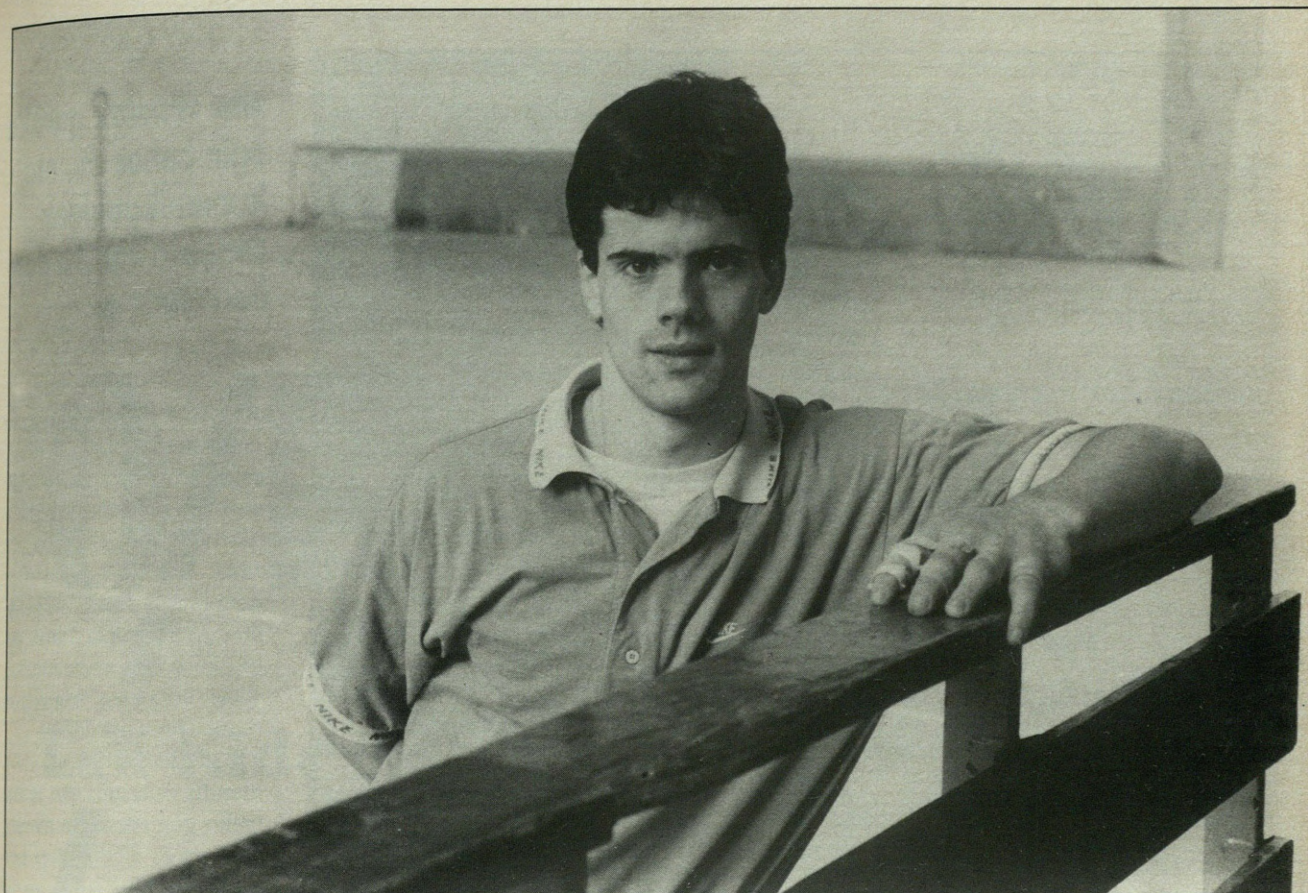
A. Zer neurritaraino baloratzen dituzu txapelketak?

P.E. Uste dut pilotan dagoen gauzarik garrantzitsuena direla. Nahiko monotonia izaten delako bestela partiduak betiko lekuetan jokatzea. Txapelketak heltzen direnean dena aldatu egiten da. Beste giro bat nabaritzen da, beste prestaketa bat eramaten duzu. Pilota gehiago bizitzen da, frontoiak bete egiten dira. Txapelaren bila joateaz gain beste giro bat izaten duzu jokatzeke ordutan.

A. Nola ikusten duzu nafar pilotaren etorkizuna?

P.E. Nahiko ona. Beloki. Balerdi... gazte asko datoz oso indartsu. Orain behar dena zera da, Bizkaia eta Gipuzkoako maila ere altua izatea.

A. Aurtengo Joko Olinpikoetan parte hartzeari uko eginaz pasatu zinen profesionalek, Barcelonako Caixa-k eskaintzen zuen 50 milioi pezetako diru kopurua irabazteko aukera gal-

«Banakako neurketak nahiago ditut, baina oso aukera gutxi izaten dira modalitate horretan aritzeko».

duz. Inoiz damutu al zara erabaki hori hartzeaz?

P.E. Ez, inoiz ez. Afizionatu mailan urte t'erdi zain egoteko beharrezko kalitatek ez zegoela iruditzen zitzaidan, eta goraka joan nahi nuen. Neuretzako hoberena aukeratu nuelakoan nago. Ekonomikoki ere ez dut inolako arazorik, eta ez naiz batere damutzen. Gauzak joan diren bezala joango ez balira ere ez nintzateke damutuko.

A. *Eta orain, hogeitau urte eta profesionala zara dagoeneko. Debutatu bezain laster bi torneo irabazi zenituen eta gero ez duzu garrantzizko gauza gehiegirik egin. Zer dela eta?*

P.E. Bai, oso ongi hasi nintzen. Baina lau t'erdiko finalera heldu nintzenean eskuetako arazoak sortu zitzaizkidan. Ezin nuen en-

trenatu, ezta jokatu ere. Hamabost egunetik behin iruten nintzen jokatzera, eta gaizki amaitzen nuen beti, beste hamabost egun etxean ezer egin gabe egotera beharturik.

Pilotari emateko era aldatzea erabaki nuen. Ez nion hainbeste jotzen, eta horrela partidua jokatzen nintzakeen behintzat. Orain ongi nago berriro ere, eta fisikoki oso indartsu aurkitzen naiz.

A. *Zure egoera fisikoa aipatu duzunez, nola prestatzen zara txapelketetako? Garrantzi handia ematen al diozu egokitze fisikoari?*

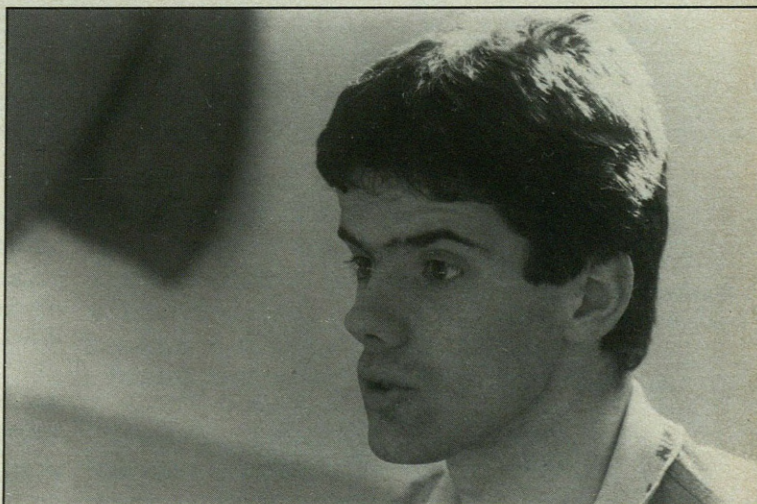
P.E. Gaur egun, goi mailako pilota-

ria izan nahi baduzu fisikoki asko prestatu behar zara. Erritmo bizian jokatu behar izaten da, eta materiala ere normalean bizia izaten da.

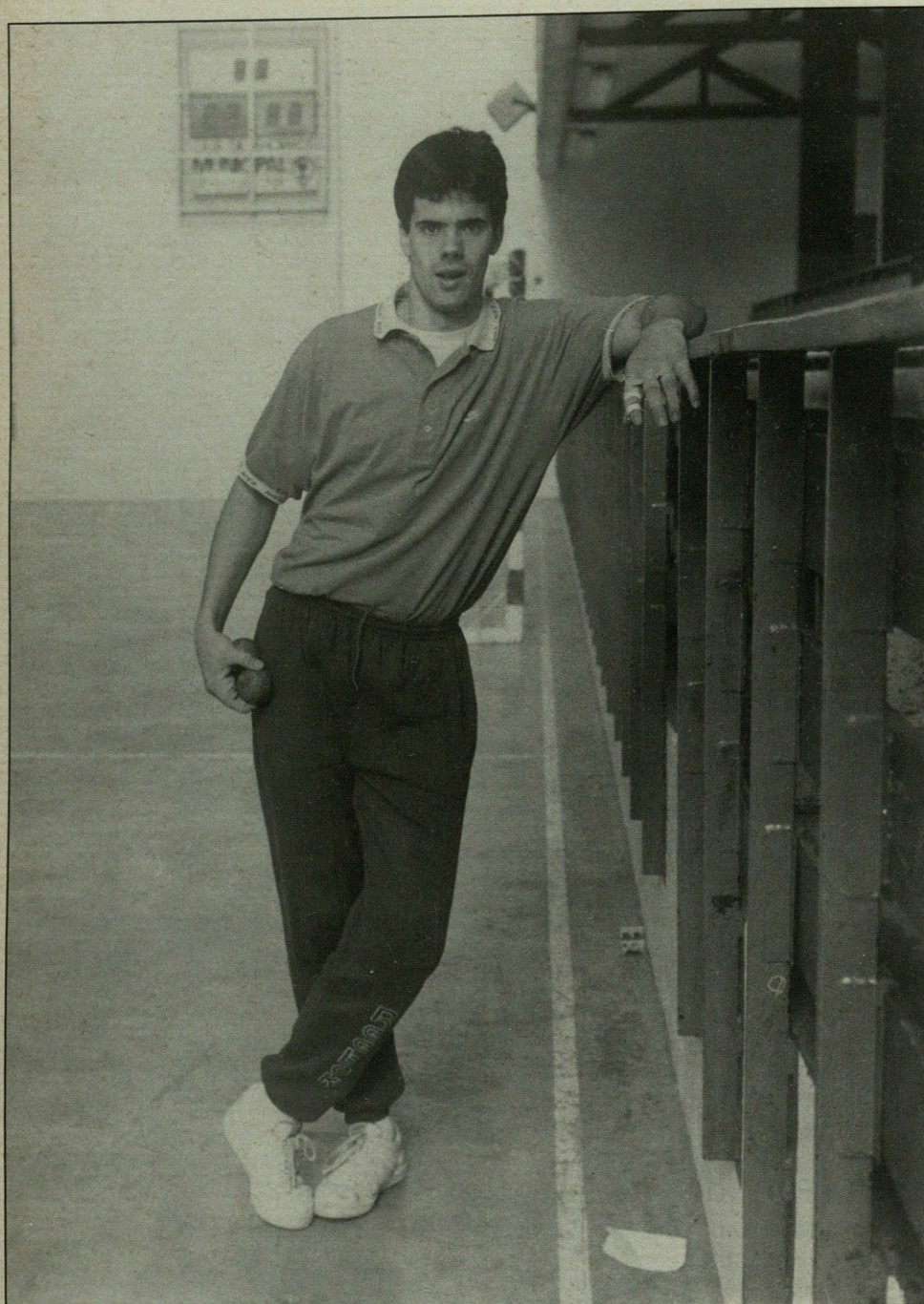
Nik inoiz ez dut pesarik egin, baina banakako txapelketarako egiten hasi naiz.

Indar gehiago eduki ahal izateko besoetan.

A. *Eta partidua jokatzeko ordua beltzen denean, urduritasuna. Nola bizitzen dira neurketa aurreko une horiek aldageletan?*

«Aurrekaldean airez gehiago eta seguruago sartzen ikastea falta zait».

«Pilotarenganako maitasuna ezartzen digutenen garrantzia azpimarratuko nuke, eta hainbat gazteri erakusten aritzen zaizkien irakasleena».

P.E. Jokalari bakoitzak bere helburuak izaten ditu, eta horren arabera prestatzen da. Horrela, partidua heltzen denean, egunetan pilatzen joan zaren tentsioa inoiz baino gehiago azaltzen da, aldageletan.

Hori da gehien nabaritzen dena aldageletan, tentsioa, oso handia. Bakoitza berera joaten da, besteenaz konturatu ere egin gabe. Kantxara iriteteko ordua heltzen den

arte. Han bota behar da dena. Deskantsuetan ia ez dugu hitz egiten ere elkarren artean, inoiz baino kontzentratuagoak egoten gara denak.

A. Zer espero duzu pilota-rengandik?

P.E. Espero dudana bakarreneure buruari ezartzen dizkidan helburuak betetzea da. Ahal dudana gorenara heltzea, azken finean.

■ «Pilotak goraka egin behar du, eta komunikabideek zer esan handia dute horretan» ●

A. Nori zor diozu gauregun erakusten duzun jokoa?

P.E. Nik uste dut pilotariak norberari zor diola gehienbat bere arrakasta edo porrota. Ezin da egon norbait denbora guztia zure atzetik, erakusten. Pilota kirol autonomoa dela esan daiteke, geuri hobekien dagokigun bezala prestatzen gara.

Uste dut norberaren sofritu gaitasuna eta hobetzeko gogoak direla garrantzitsuenak. 22 tantotara heltzeak aurreko lanak guztiz konpentsatzen ditu. Kantxan zaudenean, irabaztean bakarrik pentsatzen duzu. Baina horrek ez du esan nahi besteen lana gaitzesten dudarik. Pilotarenganako maitasuna ezartzen digutenen garrantzia azpimarratuko nuke, eta hainbat gazteri erakusten aritzen zaizkien irakasleena.

A. Nola aldatu da zure bizitza profesionaltasunera pasatu zinenetik?

P.E. Batez ere kazetariaren aldetik nabaritzen dut aldaketa. Orain, partidua heltzen den bakoitzean, telefonoz deitzen didate etengabe. Hasieran ondo zaude, baina azkenean, itota edo sentitzenzara.

Baina pilotak goraka egin behar du, eta komunikabideek zer esan handia dute horretan. Horregatik pilotariak horrelakoak jasan beharrean gaude.

Amagioia | **ban**

LAN KIDE AURREZKIAN, AURREZKI-LIBRETAREN
INTERESA ALDATU EGIN DUGU. SUPERLIBRETAREKIN

0/7

Lan Kide Aurrezkiaren Superlibreta:

%7rainoko interesa.

200.000 Pta.tik aurrera.

Erabilgarritasun osoarekin

Lan Kide Aurrezkiaren Superlibreta

1/0 **raino**

Errezibu guztien helbideraketa
inolako kosturik gabekoa.

Eta, gainera, Lan Kide Aurrezkiaren Euskadiko Kutxaren garantia osoarekin.

Bada, egizu aldaketa
%7rainoko Libretara.

200.000 pta.ko eguneroko saldotik
hasita, lehen 100.000 pta.k %0,10ean.

U.T.B.ko adibideak:

250.000 pta.rako %4,33a.

500.000 pta.rako %5,74a.

1.000.000 pta.rako %6,45a.

5.000.000 pta.rako %7,01a.

**Euskadiko
Kutxa**

GURE ASTEKARIAK badu zer hobetu, eta bertako langileok inor baino jabetuago gaude horretaz. Zein pauso eman eta norantz ibili erabakitzeke, ordea, zeure iritzia ezinbestekoa zaigu, irakurle. Horretarako, bi orrialde hauek bete eta gure helbidera bidaltzea biziki eskertuko genizuke. Hala ere, gurekin bat egitea atsegina izan dakizun, jasotako erantzunen artean sari hauxe zozketatuko dugu, martxoaren 6an:

Astebeteko bidaia Balearre Irletara
bi pertsonarentzat

Bete ezazu inkesta, beraz, eta ondoko helbideetara bidali lehen bait lehen. Industrialdea, 1 eta 2 pabilioiak. 20160 Lasarte-Oria. Edota: 114 Postakutxa Bilbo. Mila esker.

SAILKAPENERAKO DATUAK

SEXUA

☐ Gizona ☐ Emakumea

ADINA

☐ 18-24 urte ☐ 51-65 urte
☐ 25-35 urte ☐ 65 urtetik aurrera
☐ 36-50 urte

EGOERA ZIBILA

☐ Ezkongabea ☐ Alarguna
☐ Ezkondua ☐ Dibortziatua

IHARDUERA

☐ Lan finkoa ☐ Lan domestikoa
☐ Behin-behinekoa ☐ Ikaslea
☐ Langabetua ☐ Jubilatua

IKASKETA MAILA

☐ Gabekoa edo oinarrizkoak
☐ Batxilergoa
☐ Ikasketa unibertsitariak

LANBIDEA

UDALERRIA

HERRIALDEA

1 Orohar, zein iritzi duzu ARGIAz?

☐ Oso ona ☐ Txarra
☐ Ona ☐ Oso txarra
☐ Hala-holakoa

2 Nola baloratuko zenuke ARGIA atalez atal?

	Oso ona	Ona	Hala-holakoa	Txarra	Oso txarra
Azala	☐	☐	☐	☐	☐
Irakurleak mintzo	☐	☐	☐	☐	☐
Politika kronika	☐	☐	☐	☐	☐
Politika erreportaiak	☐	☐	☐	☐	☐
Politika ttanttika	☐	☐	☐	☐	☐
Nazioartea kronika	☐	☐	☐	☐	☐
Nazioartea erreportaiak	☐	☐	☐	☐	☐
Nazioartea ttanttika	☐	☐	☐	☐	☐
Erdiko elkar hizketa	☐	☐	☐	☐	☐
Erdiko erreportaiak	☐	☐	☐	☐	☐
Kultura kronika	☐	☐	☐	☐	☐
Kultura erreportaiak	☐	☐	☐	☐	☐
Kultura ttanttika	☐	☐	☐	☐	☐
Munduko kultura	☐	☐	☐	☐	☐
Astegiroa	☐	☐	☐	☐	☐
Komikia	☐	☐	☐	☐	☐
Denborapasak	☐	☐	☐	☐	☐
Azkena	☐	☐	☐	☐	☐

3 Zein iritzi duzu erabiltzen den euskarari buruz?

☐ Oso ona ☐ Txarra
☐ Ona ☐ Oso txarra
☐ Hala-holakoa

4 Nolakoa erizten diozu itxura eta maketazioari?

☐ Oso ona ☐ Txarra
☐ Ona ☐ Oso txarra
☐ Hala-holakoa

5 Nolakoa da, zure ustez, argazki eta grafikoen kalitatea?

☐ Oso ona ☐ Txarra
☐ Ona ☐ Oso txarra
☐ Hala-holakoa

6 Eduki periodistikoari dagokionez, nolakoa da ARGIA?

- ☐ Oso ona ☐ Txarra
☐ Ona ☐ Oso txarra
☐ Hala-holakoa

7 Azken urtean hilean behin argitaratu diren koloretako dossierrei buruz, nolako iritzia duzu?

- ☐ Oso ona ☐ Txarra
☐ Ona ☐ Oso txarra
☐ Hala-holakoa

8 Zein atal zabalduko zenuke?

.....

Eta zein murriztu?

.....

Baten bat kenduko zenuke?

.....

9 Zenba itzazu ondoko hobekuntza posibleak, 1etik 4era lehentasunaren arabera.

- Orrialde gehiago
 — Kolore gehiago
 — Gehigarriak eta dossierrak
 — Sail berriak. Zein sail?

10 Zer eskertuko zenuke gehienik aurrerantzean?

- ☐ Arintasuna
☐ Sakontasuna
☐ Grafikotasuna
 Besterik

11 Euskal Herriari dagokionez, ba al dago herrialderik behar baino gutxiago jaso ohi dena?

.....

Eta baten bat behar baino gehiago?

.....

12 Zenbatean behin irakurtzen duzu ARGIA?

- ☐ Egunero ☐ Bi astetik behin
☐ Bi eguneti behin ☐ Hilean behin gutxienez
☐ Astean behin ☐ Noizean behin

13 Zuk jasotzen duzun alea zenbatek irakurtzen du?

- ☐ Inork ez ☐ Hiru lagunek
☐ Nik bakarrik ☐ Gehiagok
☐ Bi lagunek Zenbatek?

14 Zein atal irakurtzen dituzu maiz?

- ☐ Irakurleak mintzo
☐ Politika kronika
☐ Politika erreportaiak
☐ Politika ttanttaka
☐ Nazioarte kronika
☐ Nazioarte erreportaiak
☐ Nazioarte ttanttaka
☐ Erdiko elkar hizketa
☐ Erdiko erreportaiak
☐ Kultura kronika
☐ Kultura erreportaiak
☐ Kultura ttanttaka
☐ Munduko kultura
☐ Astegiroa
☐ Komikia
☐ Denborapasak
☐ Azkena

15 ARGIAz gain, zein beste prentsa irakurtzen duzu?

Egunkariak

Bestelakoak

16 Ideologiaren aldetik, non lerrotuko zenuke ARGIA?

- ☐ Abertzaletasun moderatua
☐ Ezker abertzalea
☐ Abertzalea, besterik gabe
☐ Definizio zehatzik gabekoa

17 Alde horretatik, nolakoa izan behar luke?

- ☐ Dagoen bezalakoa
☐ Abertzaletasunean erradikalagoa
☐ Moderatuagoa

18 Zer deritzozu astekariaren salneurriari?

- ☐ Garestiegia ☐ Merkea
☐ Garestia ☐ Merkeegia
☐ Zuzena

Debatearen putza eta zaputza, zurekin zuzenean

DEBATEA iragarri zitzaigun, Euskal Telebistari buruzkoa. Eusko Legebiltzarrean izan zen abisua aurrenik, eta jendartearen ondoren. Dudarik ez dago telebisten merkaturak krisian dagoela, katea publikoei behintzat larritu egin zaie egoera, eta ETB azken horietakoa dugu. Telebista pribatuak ere uste baino pagotxa mikatzagoa aurkituko zuten nonbait, azken asteotan Comecosak ETBren aurka ekindako kanpaina ikusita. La Cinq

frantsesaren kinka estua ere ezin ahan-tzi. Panorama nahasi horren erdian, zerbait berdefinitu beharrean ei daude Kultura Sailekoak berak, has-teko urteroko kostua nahi baino handiagoa gertatzen ari zaie eta.

Azken egunetako inkesta batek azaldu duenez, Hego Euskal Herrian —ETB eta pribatuak ikusten diren eremuetan, behintzat— egunero 114 telebista ordu jasotzen dira. Guztien artean, ETB ageri da berriemalen bo-

kazio handienaz (bere programazioaren %16,4), eta baita kirolzaleen ere (hego euskal herritarrek jasotzen dituzkeen kirol orduen %22). Esan leteke inflazioa dela telebista erreinua ezaugarri nagusia. Bai eskaintzaren kopuruan, eta baita berorren sarritan motetan ere. Ordu askotxo, eta gisa beretsukoak. ETBren lehen kateak ere, merkatu eredu estandarrera jotzen azken urtean, eta Madriletik datozen inkesten poz-ikararen bizi da (CIESek ez dago beldur handirik, espainiarrek baino txintxoagoak dira eta). ETB-2 aldiz, helburu elektoralek sortu zuten, eta horretan jarraitzen du, beste argibide sinesgarri handirik gabe.

«Eutsi gogor!» oihuari aho batez erantzun dio, antza denez, bertsolari eta bertsozaleen asanbladak. Nahiz eta aurten diru laguntzarik ez izan, Euskal Herriko Bertsolari Elkarteak iaz martxan jarritako proiektuekin aurrera jarraitzea erabaki du, Hau-

artean,

nagusienak:

bertsozaletasun-

nari buruzko

azterketa eta

Dokumentazio

Zentroa. Argi

dago euskal talde

eta erakundeek

bertan behera

utzi nahi ez

badituzte beren

egitasmoak,

euren kabuz

aurrera eramán

beharko dituztela

hala nola. Azken

finean, beren

zeregina bait

dago jokoan.

Biziraupen urtea

izango da 92a.

(Argazkia: Ikor

Kotx)

Inflazioa da telebista erreinuko ezaugarri nagusia, bai eskaintzaren kopuruan, eta baita saio motetan ere; ordu askotxo, eta gisa beretsukoak ●

Egoera nahasia, beraz, eta pentsa zitekeen hasieran aipatutako debatea ongi etorria izango zela.

ASTE bi pasatzea nahikoa izan da, haatik, debatea egiazki bitan bana daitekeela konturatzeko. Bata telebisiboa, eta bestea parlamentarioa. Lehenengoak, publikoa behar zuenak, berehala aurkitu zuen moderatzailea: Amatiño. Inork baino lehenago hartu zuen eztabaidaren lekukoa. Gai zerranda zehaztu, solaskideak hautatu, eta aurkezle agresiboaren papera bereganatu zuen aurreneko unetik. Nahi duenean, audientziak ipintzen ditu mahai gainean. Komeni zaiotzen, aldiz, kultur helburuak aipatzen ditu. Oraingoan entrepresa arazoa besterik ez da, eta hurrengoan al-

Pres handia dago ETBri buruzko debatean ondorioak ateratzeko. (Argazkia: Olalde)

derdikeria da gakoa. Konklusioa jarraikoa da: oraingo ereduak ez du alternatibarik, eta bere horretan mantendu beharra dago. Jendarteko eztabaida modu telebisiboan eraman du ETBko zuzendariak. Presa larregi ondorioa ateratzeko (merkatal aholkuei leku emateko antza), eztabaida honetan «bakoitza bere frustrazioak erreflejtzen ari» dela esateraino.

Bigarren debatea alderdi politikoaren artekoa da, edo izango da. Eta honetan moderatzailea Joseba Arregi da. Oposizioari kasu egin nahi diola otutzeak barregurea sortzen du. Go-

bernua eta bere postuaren irautea baino gehiago bilatuko ote duen pentsatzea gehiegixko da. Fernando Buesarekin suetena sinatzeko adina saiatuko da, eta debate horren ondorioa ikarak hartzeko modukoa izan daiteke.

ZABALDU den iritzi trukea ilun ikusten dut. Ez dakit, gonbarazio batera, ETBren kostuaz hitz egiterakoan, zergatik ez dituzten bi kateak bereizten, ETB-1 eta ETB-2 kontadurari bakoitza bere tokian jarri ahal izateko. Jakin nahi nuke ere, esate baterako, gutxiengo kulturazaleak zertxobait gustora uzteak zenbateko ikusle gozoki eta diru zuloa sortuko lituzkeen. Hori eta beste hainbat datu, haiek jakingo dituzte, baina ez daude agerian.

Nik neuk, egia esan, debate honetan parte hartzeko eskubideari uko egiten diot, eta modernitateak barka nazala. Batetik, jendarteko debatea amainatua dagoelako, eta ETBko buroak berak oraingo eredu nekez alda daitekeela esan duelako. Bestetik, alderdien arteko eztabaidatik patuak librea gaitzala, auzi honetan kalterako besterik ezin daiteke izan eta. Eta gainera, futbola izugarri gustatzen zait.

TERMINOLOGIA

Arrosarioa. 1.— Ama Birjinari kristauek egin obi dioten tradiziozko otoitz berezi luzea. 2.— Debozio horretan kontaketa zuzen egiteko erabiltzen den garautxo eta gurutze batez osatutako tresnatxoa.

Agur Arrate Irratia, sortzez garbia. Euskaldunen bihotza pozteko jaio zinen, eta saio guztien artean helburu horixe errepikatzeaz gain eredu propioa bereganatu duzu: rantxerak, eguneroko meza eta berrogeitamar agurmariak, euskal musika eta euskal musika. Zarauztik Zornotzaraino bizi-poza zabaltzen duzu errukigabe, eta lan horrexegatik jaso berri duzu herritarren esker ona. Don Pedro aita ponteko, eta Bernardo *alma mater*. Euskararen bekatuaz beste mantxarrik gabea, baina hala ere poliziak bitan itxitakoa. Arrate, Gipuzkoako irati pribatuaren artean, euskara hutsez ari den bakarra zara. Ideologia ororen gainetik, Eibarko herri osoak egin dizu omen eta ohore. Eibar da zurekin, bedekintua zara zu irati guztien artean, eta bedekintua zure sabeleko fruitu...

Josu Landa

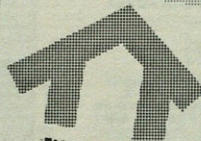
US

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUZ

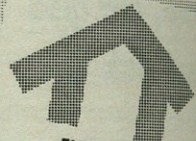
SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

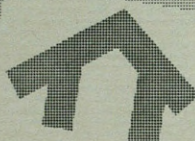
MERKEK IGLESIAS
Azuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

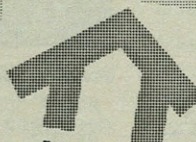
EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

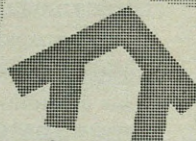
EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ

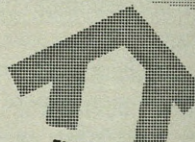
EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jaietxearen aldean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

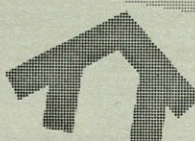
EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

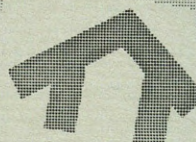

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

Euskal ihauteria Zuberoan

Epifania eta Bazko egunen artean, Zuberoan plazaz plaza aritzen da euskal ihauteriaren adierazpen plastiko zaharrenetariko bat, maskarada. Ikuskizun bizia izaten jarraitzeko, hainbat berrikuntza ekarri dute aurtengo bi maskaradek. Bata, Eskiulak, administrazioz Biarnon dagoen herri euskaldunak emana eta bestea Altzürükük jokatua. Lehenengoaren berezitasun nagusia lehen aldiz arizale guztiak emazte izatea da. Guztira dozena t'erdia agerraldi inguru izango dira.

Lehena eta azkena —hau Bazko egunarekin, aurtengo maskaradei agur emateko— beren herrian eman go dituzte. Berez Zuberoatik kanpo egon eta administrazioz biarnesa den herri euskaldun honek bi emanaldi burutu ditu dagoeneko mugatik Biarno aldera dauden Garmentzun eta Eskiulan bertan, Zuberoan burutu dituzten beste batzuez gain.

Altzürükükoe, bestalde,

HASIAK dira dagoeneko maskarada emanaldiak Zuberoan zehar. Aurtengo herri antolatu dituzte mas-

karadak: Eskiulak eta Altzürükük.

Bietan lehen hasi zenak, Eskiulako herriak, guztira

hamar bat agerpen eskainiko ditu urtarilaren 19tik apirila bitartean, horietatik bat Donibane Lohizunen.

Altzürükükoko maskaradako Kuterak, Maskarada Beltzaren protagonistak: Kabana nagusia, Pupu ofiziala, eta Pitxu eta Fripu apendizak. Arratsaldean Kabanak egingo duen peredikia izango da maskaradaren muina.

MASKARADA

bi hilabetez entseiatu ari-
tuak, bost *sortida* baizik ez
dituzte antolatu Hausterre
eguna bitartean, eta hauek
ere bere herrian lehen eman-
aldia burutuz hasi dira.

Azken urteotako maska-
rada ezak eraginda (ikus
urtez urteko laukia), harri-
dura sortu du aurten bi
maskaradaren antolatzaiek.
Gertaera hau, aitzitik, ez da
berria Zuberoan. Gertuen
dugun adibidea orain ha-
mahiru urte gertatu zen;
izan ere, 1979an, egun be-
zala, bi maskarada izan zi-
ren Zuberoan zehar, Altzü-
rükük berak antolatua bata
eta Barkoxek bestea.

Historian zehar, bestalde,
ez zen batere harritzekoa
urte berean lau herrik mas-
karada bana antolatzea,
bakoitzak Zuberoan zehar
hainbat emanaldi eskainiz.
Azkenean, lau herrietako
arizaleak, herriz herri hain-
bat barrikada egin edo elka-
rren arteko lehian jokatu
ondoren —dantzan eta nor-
gehiagoka arituta—, Atha-
rratzen bildu eta festa han-
dia burutzen zuten. Gaur
egun, goizean egiten den
barrikada horrek bere apos-
tu kutsua galdu du eta,
ikusgarria bada ere, sinboli-
koa bihurtu da. Egun, goiz
parteko saioan, etxalde na-
gusietara bakarrik iristen da
maskarada eta ohore handia
da harrera egiten dieten
etxalde haientzat.

Pentsa zitekeen bazela bi
maskarada antolatzaileen
artearen nolabaiteko konku-
rentzia sortzerik, baina Al-

tzürükük errejentak —Ba-
ttiitta Queheille auzape-
zak— esan digunez, «*benez
gero biru bilkura eginak
gara Eskiulako antolatzaie-
leekin, kalendrera edo
egutegia osatzeko; harre-
man ona dugu eta ez dugu
arazorik izan emanaldi-*

*datak zehazteko or-
duan*».

Queheillek, bes-
talde, on- tzat jotzen
du urte berean bi
maskarada antola-
tzea, «eus- kararen
aldeko lan guztiak
beharrezkoak dira,
bi ikuskizun hauek
batera antolatzaiek
Zuberoan ze- har
euskal kulturak au-
rrera egiten duela
esan nahi du, bade-
la kulturarekiko
kezkarik, alegia».

Altzürükük mas-
karadaren antolake-
tarako, herriko gaz-
teak Queheille au-
zapezaren gano joan
ziren, «*biruzpalau urte z-
ramaten gazteek maska-
da antolatu nabian. Gm
euskaltzale handia da be-
rrian: hogeitemeretz-
zaleetatik hogeitamar eus-
kaldunak dira eta beste be-
deratziek ulertzeko adina
badakite*».

Harro da Altzürükük
auzapeza bere herriak bit-
duen euskal kulturarekiko

Zuberoa eta Biarno arteko muga, garai bateko hirueledunak

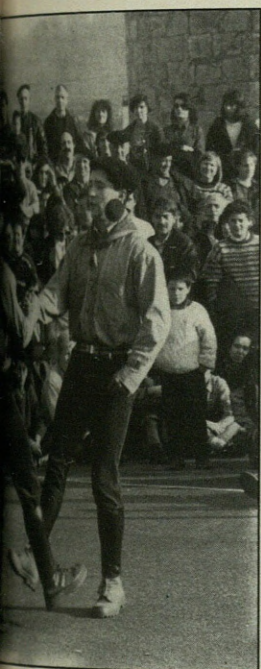
ORAIN artean oso nabaria zen admin-
istrazioz Zuberoatik kanpo gelditzen
zen zenbait herrik euskarari atxikitze-
ko zuen gogo: Eskiula, Jerunze, Aramitze...

Ugariak dira oraindik ere Biarno eta
Zuberoaren arteko mugan ematen zen
hizkuntz orekaren arrastoak: hainbat he-
rritako etxalde askok euskal izena izatea,
maskaradako *kerestuak* biarneseraz
mintzatzea, eta abar.

Baina hizkuntz oreka hori, beste inon
ez emana, galtzen hasia da, nonbait. Eta
ez oreka hori gordetzen zuten hizkuntza
bat edo bestearen mesedean, komunika-
bideek erakusten duten jarrera zeharo
frantsesa eta Pariseko politika zentralis-
tari esker bien gainetik nagusitzen ari den

frantseseraren mesedean baizik.

Egoera hori, administrazioz biarnesa
den Eskiula herri euskaldunak aurten
antolatu duen Maskaradan igar daiteke.
Izan ere, emakumezkoek osatu maska-
rada honetako partaideen artean, 34 guz-
tira —Jean Berdot irakasleak esan digu-
naren arabera— bost baizik ez dira eus-
karaz mintzatzen. Eta, arazoa larriagotzen
duen kontua zera da, 40 urte dituzten
emazteak direla euskaldun, ez ordea
20-25 urte arteko gazte arizaleak. Hala eta
guztiz ere, erabat esanguratsua da euska-
ra galtzen ari den herri batek aurtengo
Maskarada antolatzeko egin duen aha-
legin gaitza eta hurrengo urteetarako
proiektu berriak ere izatea.

arduraz, «euskara hobekien mintzatzen den herrietako bat da gurea Zuberoan. Beste eskualdeetan ez bezala, oraino estu atxiki zaizkio herritarrek euskari. Eta borrexegatik, gure bizikuntza euskal kulturaren basteapena izateagatik, altzürükütarrak lan gaitza egin dute kultura mailan: tradizionera jotzea maska-

rada prestatzeko; gure herrian goi mailako kantariak sortzeko bidea jartzea».

Beraz, gazteek aspaldiko dantzariengana joan ziren Zuberoako dantzak ikasteko, «baiek esandakoari jaramon eginez, Jacques Jarragoien, Dominique eta Petit Jauri anaiak, Marti Jaimes eta bostok, denak dantzari zaharrak, orain bi bi-

labete hasi ginen entseiatan gazteei gure maskaradaren antolaketa eta dantzen irakasten».

Eskiulan, berriz, bestelako suak piztu zuen maskarada antolatzekeo grina. Denise Organbidek, ikuskizunean pitxunaren rola jokatzen duenak, esan digunez, «gure herrian, emazteak dituzu gizonezkoak baino

Ezkerretara, goian, Pupu ofiziala. Ezkerretara Kerestuak edo zikiratzaileak, «praubeki jantziak» eta biarneseraz mintzatzen direnak. Gainean, Eskiulako Maskaradako Zamaltzaina.

dantzari hobeak. Urteak eman ditu Marcel Lerdouk dantza eskolak ematen. Gizonezkoek ez zuten uste guk, emazteok, maskarada bat goitik behera antolatze-

ko gai ginenik». Beraz, errentarengana jo zuten, «gazteei zuberotar dantzak erakusteko eskatu genion, baina osasun arazoak izan zituenenez gero, Jean Berdot auzapezak bete behar izan du irakasle rola. Hasieran mesfidati baziren ere, gizonek ontsa hartu dute gure lana».

Badira, hala ere, gizonezko batzuk orain arteko emaldietan parte hartu dutenak, zamaltzaina eta txerreroa adibidez, baina pertsonaia hauek bazuten emakumezko-rik —bat baino gehiago gehienetan— lan bera betetzen zuenik.

Herri honek bizi duen egoera, Altzürükü- renarekin konparatuta, oso bestelakoa da. Hogeitama lau arizaleetatik bospasei ezik besteak euskaldunak ez izateak ekarri ditu hainbat ara-

Azken urteotako maskarada prestatzaileak

1976	Altzai	1985	Atharratze
1977	Urdiñarbe	1986	Ez zen izan
1978	Ez zen izan	1987	Muskildu
1979	Altzürükü / Barkoxe	1988	Ez zen izan
1981	Ez zen izan	1989	Ez zen izan
1982	Urdiñarbe	1990	Ez zen izan
1983	Eskiula	1991	Altzai eta Lakarra
1984	Barkoxe	1992	Eskiula / Altzürükü

zo, rolak banatu eta peredikiak prestatzeko orduan. Guztira hiru hilabete eman dituzte Jean Berdoten gidaritzapean entseitutan.

Berrikuntza ugari aurtan

Eskiularren taldea bi emazte-belaunaldik osatzen dute: bata, berrogei urte ingurukoa, euskalduna da. Oso gutxi dira eta maska-

radaren rol nagusiak bertan dituzte. Bestea, hogeitama urte ingurukoa, hogeitama urte ingurukoa bat gazteak osatzen dute; azken hauen artean ia ez da euskaraz ondu mintzatzen denik.

Eskiula herriak antolatzen maskaradaren berrikuntza-rik handiena ia akturra gu- tiak emazte izatean datza. Ez da, ordea, lehenengo aldiz eskiulatarrek berrizale ager- tzen zaizkigula. Izan ere, Jean Berdot irakasleak

Gaínean, Eskiulako maskaradako Txorrotxak kantari. Lehen aldía da emazteek osatutako ikuskizuna egiten dela. Eskuinean, neskatoak dantzan, Kantinierra rolean.

kontatu digunaren arabera, 1983an antolatu genuen aurreko maskaradan lehen aldiz birtu zuten parte hainbat emakumeak —emazte-rolak betetz: kan-
timiersa, laborarisa eta an-
drea— gizonen ondoan.

Ez da berria urte berean maskarada bat baino gehiago izatea: hiruzpalau ere izaten ziren ●

Orduan arrazoi nagusia behar adina gizon ez izatea zen bitartean, aurten emazteek gizonak bezain ondo antolatu eta burutze-ko erronkak bultzatu die borrelakorik egitera. Arrazoi bata edo bestea, usu be-rritu izan dugu tradizio-nea, eta ez da inon aipatu tradizio-nea haustea izan denik.

Dantza irakasle eta auza-pez eskiulatar honen ustez, «derki betetzen dute emakumeek beren rola; aktu-
ren artean, oso pitxuna
ona dugu eta gure buha-
meak, beste maskaradetako

Euskal ihauteriaren adierazpena maskarada da Zuberoan

MASKARADAK

bi ardatz ditu, bata bestea bezain garrantzitsua: le-
hena, begiek jasotzen
dute eta dantzek eta kan-
tuek, osatua da; bigarre-
na, ulermenari dagokio-
na, *Kabanak* eta *Buhamien erregeak* egin pe-
redikiak osatua da. Bi-
garren hau maskarada
antolatzen duen herria-
ren gaineko kontuak dira
ikuskizunaren oinarri.
Esate baterako, herrita-
rren kezkak (Altzürükü-
tarren kasuan, Zuberotar
ororen kezka den gasbi-
dea), esamesak, zurrur-
muruak eta beste hain-
beste gauza. Gainera,
peredikia aldatu egiten
da eta emanaldia ematen
den herriari egokitu, ber-
takoentzat ere interesa
izan dezan.

Ezin da maskarada
ulertu Zuberoan zer ger-
tatzen den edo zer giro
bizi den jakin gabe. Eta
bada hainbat kontu he-
rrian edo gehienez herri

auzoetan bakarrik
ezagutzen dena. Ko-
munikabideetan
eman zaion oihar-
tzunari esker, mugaz
gaindi ezagunago-
tzen ari da maskara-
da. Bere erreklamura
datozen soegileak
ugaltzen ari dira. As-
kok ez dute zuberera
ulertzen; beste asko, be-
rriz, euskaldunak ere ez
dira.

Iaz, Muskildira, al-
tzaiarren ikuskizunera,
Hegoaldek etorri ziren
hamasei autobusak eta
auto mordoa oztupo izan
ziren, herriko biztanleek
maskarada behar bezala
gozatzeke.

Horretaz gain, kontu-
tan hartu behar da publi-
koa maskaradaren par-
taidea dela, bere txalo eta
oihuekin arizaleei eragi-
ten diela eta, horretara-
ko, ulertu egin behar
duela. Muskildi herriak
bere maskarada Hegoal-
deko hainbat herritara

DOMINIQUE AGERGARAI

Maskarada eta pastoraletako
muskildiar arizalea

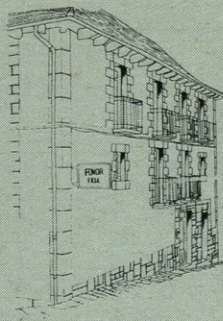
eraman zuenean —hala
nola Usurbil, Marki-
na...—, bertakoek pere-
dikiak ulertzeko, He-
goaldeko arazoez ihar-
dun zuten akturrek; eta
ulergarria izateko, eus-
kara batuaz mintzatu zi-
ren. Emaizta ezin hobea
izan zen ikuslegoarekin
harreman zuzena lortu
izan zelako.

Baina geu gehien kez-
katzen gaituen arazoa,
etorkizunean, nahiz
maskarada nahiz pasto-
ralik antolatzeko behar
bezainbeste jende eus-
kaldun izango den ziur-
tatzea da. Jenderik izan-
go den ziurtatzea ere zail
izango delakoan gaude.

MUGA

- Bidaietan, mendian eta kartografian berezitutako liburudenda.
- Postazko salmenta.
- Esku ezazu katalogoa...

Navarrerria, 20 31001 Iruñea Tel: (948) 22 25 29

EKIA FONDA

—Ipar eskiaren bi aste-
buruetako ikastaroak

—Egin ezazu zure
erreserba ...

UZTARROZ (Erronkariko bailara) ☎ (948) 89 30 20

MASKARADA • dossierra

mutil buhameekin konparatuz, ez dira aski basa».

Gure solaskideak nahitaezkozat jotzen du euskal antzerki zaharrak, beharrezkoak diren berrikuntzak eginez, garaian garaiko joerari egokitzea. «Oraingoan, emazteak gizarte

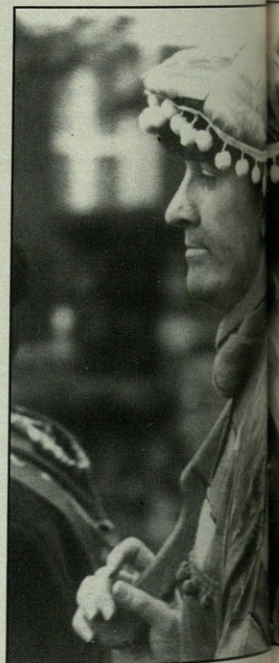
mailan lortzen ari diren berdintasunaren eraginez, komenigarria iruditu zaigu gure maskaradan ere protagonista izatea».

Herriko dantza taldean zazpi mutiko eta hamalau neskato daude une honetan. Beraz, mutikoez fut-

bola eta rugbya bezalako kirolak hautatzen dituzten bitartean, neskek dantzari jotzen dute. «Urdiran berbera izan ginenean —diotsen Denise Organbidek— berriko zaharrek aspaldi ez zuten tuztela borren dantzari onak ikusi esan ziguten kalitate hori ez da hilabete batzuetan lortzen».

Altzürükük maskaradan, aldiz, azken urteotan gertatzen den moduan, neska-mutilak aritzen dira akturra lanetan. Bestalde, Altzürükük maskaradari ekarri hainbat berrikuntza izan da aurtun, pastoraletan emaniko aurreneko pausoei jarraiki: soto edo mikroko lehen aldiz erabiltzea akturren arratsaldeko peredikiala —batez ere Kabana eta Buhamen Errege

Eskuinera,
Denise
Organbide,
Eskulako
maskaradako
pitzuna.
Behean Battitta
Queheille,
Altzürükük
auzapeza eta
errejenta. Biak
gure
solaskideak.
Behean,
eskuinera,
maskarada
bateko
buhamea.

edo Baratxegarai Handia-
renak— entzungarri egite-
ko. Horretaz gain, bost he-
mitarrek osatu Altzükü- ta-
rrak taldeak ere parte hartu
du, maskaradan izaten diren
kantauak kitarraz jantziz eta
koruak eginez.

Aurten izango da lehen emazte-maskarada; Eskiula herriak antolatuta, 34 emaztek hartzen dute parte ●

Bestetik, bost pertsonaia
nagusiak —zamaltzaina,
kantiniersa, txerreroa, ga-
tuzaina eta entseinaria—,
gizon rolak nahiz emazte
rolak izaki, gizontzuek
bete dituzte. Baina horiekin
 batera bost neska kantinier-
sa rolean aritu dira eta bi
txerrero izan dira. Eskiula-
tarren artean ere
eman da, aurretik
esan dugun bezala,
pertsonaia bikoizke-
tarik: hiru zamaltzain,
hiru txerrero, bi ga-
tuzain...

Aldaketa guzti
hauen gainea, zera
aipatu digu Eskiulako
aizapezak, «maska-
rada gauza bizia
izan dadin eta
ibaute garai bonetan
duen esanabia gorde
dezan, beharrezkoa
da garaian garaiko
gizarteari egokitzea.
Guk aldaketak egin
baino lehen ere
etengabe ari zen al-
datzen. Herriaren-

Altzürüküko Zamaltzaina Godalet dantzan. Maskaradaren une nagusietako bat. Eskiulako dantzariak ere sekulako maila erakutsi dute.

*tzat esanguratsua izatean
jokatzen du bere izatea».*

Altzürükütarren beren
herrian antolatu duten mas-
karadaren emandari
amaiera emanik, herri
osoak dantzatu du pika
zaharra. Ondoren, irakasle
aritu diren herriko zaharrek
dantzaz eman dute agurra.
Eskiula eta Altzü- rükü he-
rriek akturra euskaldunei
eman dizkiete rol nagusiak,

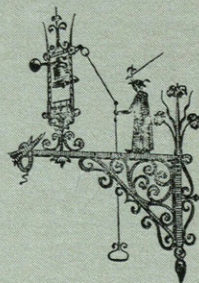
Hôtel Bidegain

★ ★ 92 Araupean

jabea, DABBADIE

kudeatzailea, Hélène DABBADIE

64130 MAULE - LEXTARRE (Xiberua) ☎ 59 28 16 05

MASKA

eta Fripuren arteko liskarrak ahalik eta hoberen uler daitezen.

Hala eta guztiz ere, behin baino gehiagotan entzun izan dugu kritika moduko bat, maskaradetan

Kabana eta buhameen erregearen —Baratxegari Handiaren izenez ezagutzen dena— peredikiak edo sermoiak, txorrotxen solasak eta Kabana, Pitxu, Pupu

nahiz pastoraletan parte hartzen duten hainbat arizaleren euskara maila pobreaki buruz. Peredikiak

euskaraz emateko orduan erabiltzen den «mintzajea» dela eta, ez da «euskara» jatorrean eskaintzen, frantse-

seraren kutsua nabaritu egiten da eta ez omen da argi konprenitzen.

Hori da, dirudienek, maskarada eta pastoral antolatzaileren kezka nagusi bat, hots, etorkizunari begira, euskarazko herri antzerkia ziurtatzea.

Gaurko egunetik aurrera, eskiulatarrek izango duten egutegia honakoa izango da: otsailaren 23an Altzürükün, martxoaren 1ean Altzain, martxoaren 8an Muskildin, martxoaren 29an Maulen, apirilaren 5ean Santa-Grazin, apirilaren 11n Lapurdiko Donibane Lohizunen eta azkenean

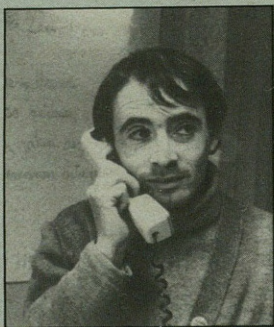
Mamia eta itxura

HERRI antzerki mailan ematen ari den *loraldia* dela eta, hainbat burutapen azaldu nahi nuke. Agian nabaritasuna da horrelakorik esatea, baina euskara euskal kulturaren oinarria da.

Ene ustez, euskara ahultzen den neurrian, herri antzerkia gauzatzea ilusioa da. Ezin da ulertu dantza eta kantu hutsa bezala: euskarari uko eginez gero, ezin onzat hartzen ahal. Iduri du gorputz bat sendo egon litekeela bihotza ez dabilelarik, baina ezinezkoa da euskararik gabe euskal kultura biziirik irautea.

Euskararen kontua funtsezkoa denez, ohartu gara maskarada eta pastoral batzuetan, akturren artean nabari dela nork hitz egiten duen euskaraz eta nork ikasi duen buruz erran behar duena.

Esate baterako, zuberotar zaharrek errana da batzuetan, buruz ikasita-

ALLANDE SOKARROS

Egunkariako kazetaria

ko kantu horiek ez direla ontsa ahoskatuak, ez direla ulergarriak.

Arrisku handia da, urte berean bina maskarada eta pastoral antolatuta, euskararen egoera larria kontutan ez hartzea. Hegoaldeko soegileak ez dira ohartzen Kultur bizitasun hori ez dela inondik ere erreala. Itxurazko fenomeno bihurtzen da eta, beraz, euskara desagertuz gero, lasterrago edo beranduago kultur molde guzti hauek ezin izango

dira kontserbatu. Bide honetatik kultura folklorizatzen joango da eta horretaz, gu, zuberotarrok, ohartzen ez bagara, beste euskal herritarrek gorai-patzen duten gure antzerkia —ematen den mitifikazioa gora behera—, mamirik gabeko itxura bilakatuko da.

Horixe gertatu da inguratzen gaituzten herriekin, Biarno eta Bigora adibidez. Frantses kulturak irentsi ditu eta folklokeria hutsa bihurtu dira. Herri horiek, beraz, kultur nortasuna galtzen dutenean herri nortasuna ere galtzen dute.

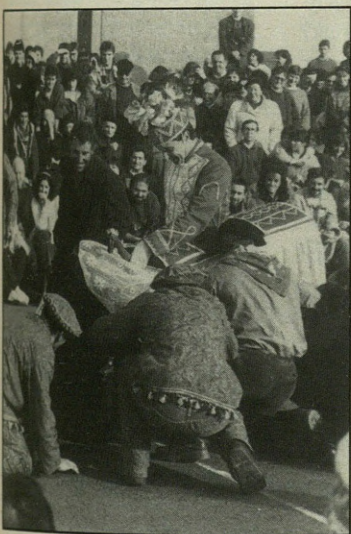
Gaur egun, SIADECO erakundeak kaleratu dituen datuen arabera, Zuberok % 60ak daki euskaraz; hori ere mito hutsa da; izan ere, ez da begiratzeko zein mailatan eza gutzen duten euskara, zer dakiten etan nola dakiten. Zerbait ulertzea ez da nahikoa.

■ Eskiulako maskaradak, guztira, hamar bat emanaldi eskainiko ditu; Altzürükükoak, berriz, bost bat ●

Bazko egunez, Eskiulan apirilaren 19an. Altzürükütarrak berriz, otsailaren 16an Muskildin izango dira. martxoaren 1ean Larrañen. martxoaren 15ean Urdiñarbe-Garaibin eta martxoaren hondarrean.

Altzürüküko maskaradako akturrak, errejenta eta irakasleak. Hamahiru urte pasatu dira baserri herri euskaldun honek azken ikuskizuna antolatu zuenetik.

Kerestuak, buhameen artean, zamaltzaina zikiratzen.

beren ikuskizuna. Oraingo, Donibane Lohizunekoak bakarrik dute ziurtatuta, baina Hegoaldean izan dezakete plaza gehiago. Jean Berdoten ustez, «biziki aberasgarria da zuberotarrak ez diren gainontzeko euskaldunentzat gure lurraldean bizirik dirauen antzerki zabarra —maskaradak nabiz pastoralak— ezagutzea. Modu berean, gure arizaleentzat ere on da batzuetan

kaleko plazak utzi eta antzoki arruntetan aritzea».

Aitor Bayo

Ritxi Lizartza

MAHUKA

GARAICO JANTZIAK

Etxebeste kalea, 3 — Tel.: 36 11 06 USURBIL

«Zilbor hestea», Iñaki Salvadorren disko berria kaleratzear

Musika doinuen iradokizuna helburu

Mikel Laboaren oinarrizko 14 kantu aukeratu, eta esparru instrumental eta musikalerara mugatu nahi izan du bere lana. Kantuak bere testuinguru musikaletik atera, batzuetan Mikel Laboaren estetikara fidelago mugatuz, besteetan ironizatu ere egin nahi izan du. Sentimentalki Euskadiri lotua, bizibidez hara eta hona dabil, Barcelona aldera joan aurretik argitara emandako disko berriaz mintzo zaigu.

«Zilbor hestea» eta gero, hurrengo diskoa, udarako kalean.

LAN asko eta desberdinak egin baditu ere, Iñaki Salvador, ezagutzen duten gehienentzat, lankide izan den 25 lp-etan izandako partaidetzari esker egin da ezaguna. Besteak beste, Mikel Laboa, Txomin Artola, Oskorri, Imanol, Gorka Knörr, Txirri, Mirri eta Txiribiton, Iñaki Zabaleta, Joan Goikoetxea, Egan, Ganbara eta beste askoren diskoetan ere parte hartu du.

Konpositore, jazz musikari

Baina lankidetzaz guzti hauez gain, konpositore eta jazz musikari bezala ere lan handia egin du. Azken batean, eta jazz musikari bezala lan gehiago egin nahi balu ere, hiruen artean beharreko oreka gordetzen du, eta aurrera jarraitzen du

musikatik bizimodua ateratzeari inola ere uko egin nahi ez dion donostiar musikariak.

Bere 29 urterekin, lan handia egin du eremu desberdinetan. Bere kurrikuluma froga garbia da. Konpositore bezala egindako lanak ere ugariak dira, eta beste batzuen artean, hainbat telebista eta irratitarako musika tarteak, eta beste hainbat antzerki taldeetarako egindako lankidetzak ugariak dira. Esate baterako, Tanttakaren «Kontuz, maite zaitut», edota «Zilbor hestea» (Mikel Laboaren omenez burutua) ikuskarietarako egindakoak.

Jazz musikari bezala, bestalde, Kursaal eta Naima Quartet taldeen sortzailea da, eta baita Iñaki Salvador Trio taldearena ere. Honekin batera, beste musikari ugariarekin ere bira, emanaldi eta kontzertu desberdinetan parte hartu du, hala nola, Jorge Pardo, Dave Schnitter, Perico Sambeat, Paula Bas, Marisol Morales, Joan Sanmarti, Andrej Olejnik, Allan Skidmore... eta baita beste askorekin ere.

Aurten bi disko berri kaleratzeko asmoa dauka.

«Ni normalean testuen kontrakoa naiz, testurik gabe musika neutroagoa eta iradokiorragoa da; nik hori bilatzen dut».

Idarako disko berria aurkeztu behar du, jazz musika izango dena, eta bera eta Anderj Olejnicki izango dira titullarrak, Jordi Gaspar eta David Xirgu katalanaren laguntzarekin. Egunotan kaleratu duen diskorako, bestetik, Mikel Laboaren 14 kantu hartu eta bere esparru musikaleramaten saiatu da, bertan nolabaiteko estilo nahasketa bat lortuz, dena instrumentala.

Testua alde batera utzi nahi izan du oraingoan ere, eta halaxe adierazi digu: «betidanik egin izan dudana eutsi nahi izan diot oraingo disko bonetan ere, musika instrumentalarekin lanean aritu bait naiz. Nere ikuspuntutik antinaturala izango zen testua sartzea, ni normalean testuen kontrakoa naiz, modu batera edo bestera testuak ematen duen konkrezio maila ho-

rretatik ibes egiteko; testurik gabe musika neutroagoa da, eta musikaren bidez zerbait iradoki ahal izatea da benetako interesa bizten didana, nere lanen bidez lortu nahi nukeena».

«Zilbor hestea» Euskadiri lotutako historia da, Mike-len oinarritzko 14 kantu jasotzen ditu eta denak beren erakargarritasun musikalararen arabera aukeratu ditu, eta ez horrenbeste eduki musikalararen arabera. Horrela egin eta gero, hala ere, aukeratutakoak kantu eza-gunenak izatea suertatu dela ikus daiteke, eta zaharretan berriagoetan baino gehiago sartu direla.

Azken hamarkadaren musikari dagokionez, bote-re ekonomikoak zeharo hartua daukan merkatuaren egoerak kezkatua dauka. Maila guztietan askatasun handiagoa faltan botatzen du, «dagoenaren artean bakarrik aukeratzen dugu,

libreak gara baina erlatiboki, musika amerikarrak merkatua erabat kontrolatua dauka eta. Hala ere, guzti borren frenoa den bertako industria disko-grafikoa badugu, txikia bada ere, eta bertako kan-

■ «Zilbor hestea»k 14 kantu jasotzen ditu, erakargarritasun musikalararen arabera aukeratutakoak ●

tautoreak eta folk taldeak entzun ditzakegu. Askatasun kreatzailea da gebien faltan bota dudana azken urteotan», gaineratu digu.

Patxi Sarriegi

Laboarekiko lotura diskoratua

ASPALDIKO ideia zuen Salvadorrek orain argitaratu eman berria. Lan serioa eskatzen zuela komentaturik, hasieratik disko oso bat eskaintzeko asmoa agertu zuen. Barcelonan bi urtez bizitzen egon eta gero, Euskadira bueltatu eta aspaldiko ideari ekiteko momentua ikusi zuen. «Txerokee»-ren esperientziak aurre hartu bazion ere, ez zuen horregatik gogorik aldendu eta ideia gorpuzteari ekin zion. Tanttaka antzerki taldeak animatu eta bultzaturik, diskoa ikuskariaren ondorioz etorri da. «Ez dok hamahiru», hamalau baizik.

Eric Rohmer-en

«Neguko ipuina»

Gogoko ditu Rohmer-ek filmeak sortan aurkeztea eta «Ipuin moralak» eta «Komediak eta atsotitzak» sailen ondoren, urte sasoi desberdinetako ipuinekin hasi zen zuzendari frantziarra. Udaberria lehendabizi, neguari ekin dio oraingoan eta, adierzi duenez, buruan du hirugarren entrega, udako ipuina. Azken lan hau dela eta, gogoeta egiten du Romher-ek bere zinemagintzaz.

ILEAPINTZAILEA da Félicie, ezkongabea. Itsas bazterreko oporraldian udako abentura grinatsua bizi izan zuen Charles-ekin eta harrez gero ez du mutila

berrikusi. Féliciek bi maitale ditu, bata nagusia, bestea intelektual bat, eta inoiz berrikusi gabeko maitale haren alaba bat. Félicie... filme osoa Félicieren inguruan

mugitzen da, bera da zentroa eta hari eroalea. Baina bidea aurretik markaturik dago zeren, tituluak ondo adierazte duenez, fabula bat bait da «Neguko Ipuina». Eta fabuletan bezala, azkenean Félicie heroinak bere ametsetako printze urdina aurkituko du, sekula ahaztu ez zuen udako maitalea.

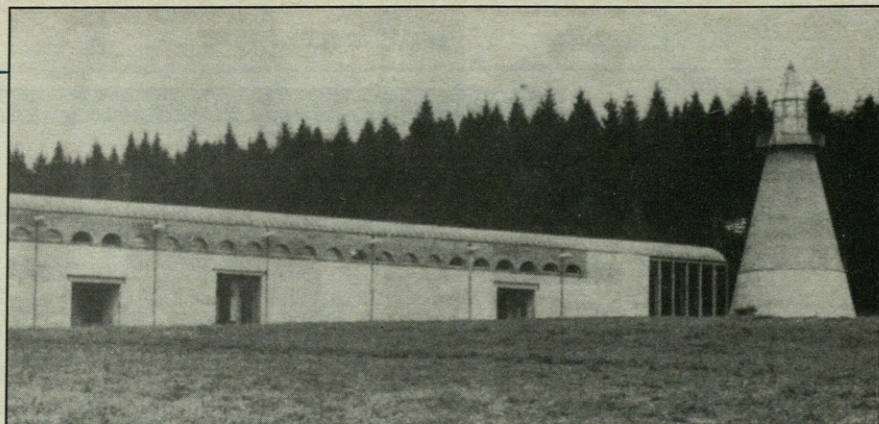
Azaleko laburpen hau irakurrita argi ikusten da Rohmer-ek bere ohizko gai eta planteamentuen bidetik segitzen duela. «*Esan dezakedana da gaiak antzekoak badira ere, bariazioak beti direla desberdin eta berriak. Alor jakin batetan espezializatu naiz ni. Sinesgaitza da zenbat bidexka izkuta daitezkeen aukeraturiko esparru txikian.*»

Batzuek mirestu eta beste batzuek gaitzesten duten bide pertsonal honen barruan Rohmer-ek «naturaltasuna», bere modura ulertutako naturaltasuna defendatzen du manierismoaren aurka. *Naturalta-*

■ **«Gaiak antzekoak badira ere, bariazioak beti dira desberdin eta berriak» ●**

sua ez da zaharkiturik bertute klasikoa, naturaltasuna pintura abstraktoetan eta musika atonalean ere aurki daiteke. *Naturaltasuna nabitaezko bertutea da, estiloa eta artifizioa ez nabasten laguntzen duela.*». Aipatu azkenik, Rohmer-en filmetan agertzen ohi

Vassivière, artea lakuari begira

Frantzia erdialdean, Limoges eta Clermont-Ferrand artean dago Vassivièreko Arte Garaikideko zentroa. Udan inauguratu zuten arren, orain gutxi bukatu dira azken lanak bai eraikinetan bai inguruetan. Irla baten erdian kokaturik lurralde zabalak hartzen ditu zentroak, ormen artean erakusketa aretoez gain eta paisaia bera ere integratuz, aire zabaleko eskultura erakustokia eskeintzen baitu. Osotasunaz jabetzeko behatoki pareagabea da argazkian agertzen den torre konikoa, bertatik irla osoa -lakua barne- ikusten baita.

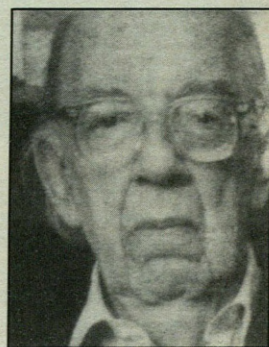
“Gaur egun inork ez du irakurtzen. Gazteek ez dute irakuratzten, amorio eta telebistak okupaturik. Irakasleek ez dute iada irakurtzen, gaztetan horiek ere amorio eta telebista okupaturik ziren, berehala Letretako fakultateetan hasi eta azkenik irakasle bilakatu dira. Literatur mundukoek ere ez dute rakurtzen, politikoen erritua eta arauai jarraiki. Egun pobretze kulturala ari gara pairatzen eta irakaslegoa horren metonimia besterik ez da, osotasunaren parte bat.

Gesualdo Bufalino,
idazle italiarra.

“Musika beltzaren eta musika zuriaren arteko bereizketa, guztiz arrazista da; jende mordoak egiten du rock edo rhythm'n'blues, azal kolorea kontutan hartu gabe. Beltzak, ekialdekoak eta hispanoak bereizteko jarrera basakera da. Estatu Batuetako printzipioetako bat da denon elkarbizitza, bereizketarik gabeko lankidetzeta. Eta Public Enemy taldeari dagokionez... ez dut uste arrazista direnik, emakume eta kotxeei buruz ere ederki rapeatzen dute eta.

Smokey Robinson, soul kantaria.

“Intelektuala, giza talde bezala, ez dago gaiturik inolako iraultzarik egiteko. Bideak ezar ditzake, azterketak egin, bere abots propioaz bitzegin. Esan liteke iraultzaileen, edo mundua nolabait aldarazi dutenen aurretik, intelektualen ggoeat jarduna egon dela. Baina intelektualak normalean ez dute maila teoriko hori gainditzen eta politikoak dira praktikan jartzen dutenak. Nolanabi ere, boterearen aurrean kritika egitea izan behar du intelektualaren jarrera.

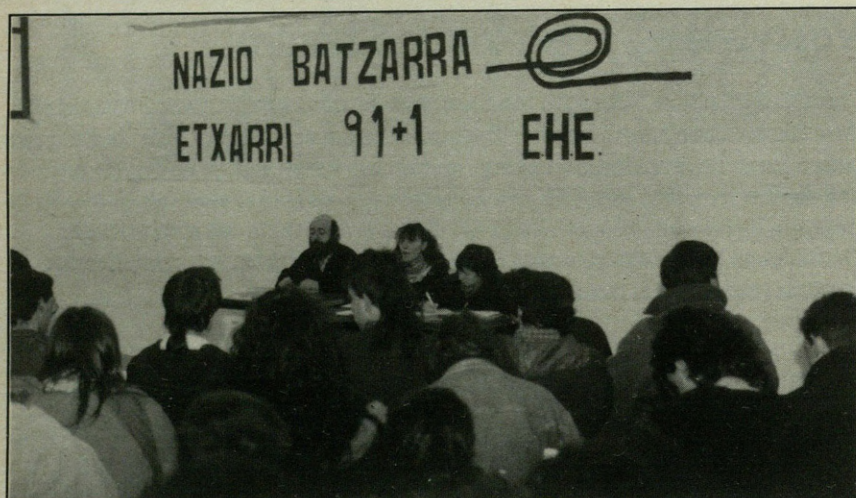
Jose Luis Aranguren,
pentsalari espainiarra.

den ikutu fantastikoa («Le Rayon Vert» horren lekuko). «Sinismen esoterikoak beti egon dira modan Bortxa agerpen oro gorrotatzen duan bezelaxe (borregatik ezin dut heriotza agertu nire filmetan), erridikulua derizot intelektualak dena arrazoiaren bidez esplikatzeke duten temari.»

Frantzian dagoeneko ikusgai dago «Neguko ipuina» eta Euskal Herriara oraindik heldu ez den arren, laster iragarriko dute Ipa-maldeko antzokietan.

J.M. Heritz

T E I L A K

■ BURUTU DA EHE-REN NAZIO BATZARRA

EUSKAL Herrian Euskaraz erakundeak Etxarri Aranatzan egin zuen, otsailaren 1ean, urteroko Nazio Batzarrak. Bertan, iragan urtean euskararen inguruan izandako gorabehera nahiz gertakizunak, eta euskararen egungo egoera aztertu ziren. EHEk aurten eramango duen plangintza izan zen eztabadaigai, honen barne, instituzioak eta euskararen arteko harremanak, eta publizitate arloan zenbait helburu finakatu ziren ere.

■ OROTARIKO HIZTEGIAREN 5. ALEA KALEAN

EUSKALTZAINDIK, urtarilaren 31an aurkeztu zuen Gasteizen «Orotariko Euskal Hiztegia»-ren bostgarren alea. Aurkezpenean, transizio aletzat jo zuten 785 orrialdeko ale hau, eta oraindik falta diren 9 liburuatarako lan prozedura aldatu behar dutela iragarri zuten.

■ GASTEIZEN EUROPAKO JAZZ JAIALDIEN BATZARRA

JOAN den asteburuan bildu zen Gasteizen Europako Jazz Jaialdien Elkartea. Gasteizeko Jaialdia, Estatu espainiarreko jazz jaialdi garrantzitsuen bezala kontsideratua dagoenez, 1989 urtetik da elkarte honetako partaide. Bestalde, uztailean izango den XVI Gasteizeko Jaialdiko egitarauaren aurrerapena, martxoan ezagutzera emango dute antolatzaileek.

■ «PROXPEROEN LAGUNAK» PLAZARATU DA

ANTTON Kazabonek sortu zuen «Proxpero» pertsonaia, Elkar argitaldaria kaleratu berri duen «Proxperoren lagunak» liburuaren protagonista da. Marrazkilaria, Andoni Odriozola izan da eta lan hau, saileko hirugarrena da. Beste biak: «Proxpero» eta «Proxpero Donostian».

E R R A N A K E R R A N

«Gauzak aldatzen ez badira, antzerki estreinu bat egitea gauza harrigarria izango da».

Trapu Zaharra antzerki taldea.
Egunkaria, 92-II-6.

«Askotan irakurle kopurua baino garrantzitsuagoa da irakurle borren kalitatea».

Joan Mari Irigoien.
El Diario Vasco, 92-II-5.

«Baigorri eta Garaziko gazteak batez ere laborarial ginen. Gure asmoa zen Ipar Euskal Herriaren barnekaldean dinamika berri bat plazaratzea eta irratia, noski, euskara erabiltzeko tresna egokia iruditzen zitzaigun. Lehen militanteak besterik ez ziren gure laguntzaileak eta pixkanaka hau aldatu egin da, gaur egungo laguntzaileen sarea zabalagoa bait da. Irulegiko Herri Irratia herriko irrati bilakatzen da dudarik gabe».

Jojo Bidart.
Egunkaria, 92-II-4.

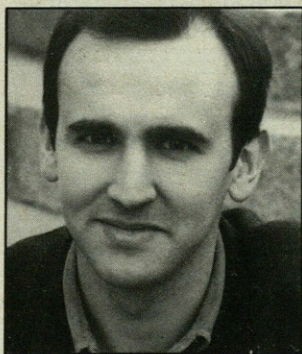

TXUTXU - MUTXUKA

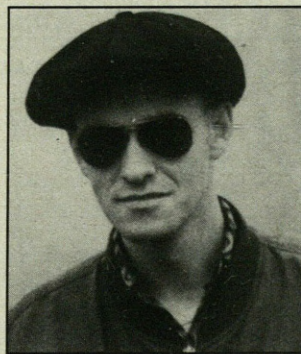
PELLO SERBIELLEREN BIGARREN DISKOA LASTER KALEAN

○TSAILAREN 24ean izango da Pello Serbielleren disko berriaren aurkezpena. Polydor disketxeak argitaratuko du Domintxineko kantari gaztearen bigarren lan hau eta bertan, kanta berriez gain, bermoldatu dituen lehen diskoko batzuk agertzen dira. Serbielle bestalde, martxoaren 21ean, Pariseko Le Théâtre de la Ville antzokian arituko da eta uztailen, Pariseko Orchestre Symphonique d'Europe-ren laguntzaz, Radio Francek La Rochelle hirian antolatu duen emanaldian.

NOR - NORI - NORK

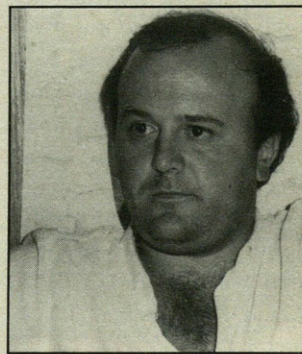

Jorge Oteiza.
El Mundo, 92-II-4.

X. MENDIGUREN

idazlearen «Sei ipuin amodiozko» berargitaratuko du Susa etxeak. Liburua, duela sei urte plazaratu zen eta bigarren edizioa martxoan izango da kalean. Martxoan ere baina Elkar etxearen eskutik, berak idatzitako «Hamalau», helduei zuzendutako ipuin bilduma argitaratuko da eta urte bukaeran, bere lau antzerki lanez osaturiko liburua ●

IÑAKI ALDEKOAK

Joseba Sarriionandiaren poesia aztertuko du, Labayru Ikastegiak Bilbon antolatutako poesiari buruzko ikastaroan. «Gaurko poesia» izenburupean, otsailaren 11n hasi eta apirilaren 17ra bitarte izango da ikastaroa eta bertan, euskal poeta ugari parte hartzen ari da euren lanak azaltzen edo beste batzuen lanei buruz mintzatzen ●

GARI-RI

eman diote hurrengo Ibiliardiarako prestatu den abestian kantatzeko aukera. Kanta, Kepa Junkera soinu-joleak konposatu du eta Garik, Hertzainak taldeko partaidea, kantari gisa parte hartu du grabaketan. Talde gasteiztarra, bestalde, maiatza aldean joango da estudioira bere hurrengo iraupen luzeako diskoa grabatzera ●

«Ni naiz euskal kulturako kontseilarietarikoa bat, eta ez Arregi. Berdin da nere obrak Nafarroan edo Bizkaian uztea, dena Euskal Herria bait da».

«Azken denborak, tentaldi asko sor ditzakeen aurpegiak aurkezten ditu. Frogan gaudela dirudi. Elkar teak ordea, ez du bertsolaritza zer den edo zer ez den eta berdin gauzak nola egin behar direnaren egia osoa, ezta izan beharrik ere. Bertsolari Elkar teak ez da bertsolaritzaren monopolioa».

Euskal Herriko Bertsolari Elkarteak.
Egunkaria, 92-II-5.

«Kristiaz bitz egiten da, baina merkatuaren bilakera dela uste dut. Euskal galerietan, bidea lasaia da. Gorabeherarik gabeko erimotua jarraitzen dugu».

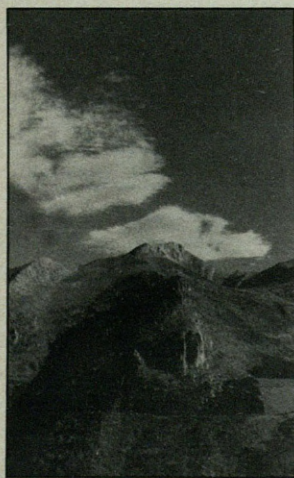
Gonzalo Sánchez.
Egin, 92-II-5.

Kirola

Mendi irteerak iganderako

ASTE honetarako bi mendi irteera daude antolatuta. Getxoko kultur etxearen laguntzaz mendi irteera bat burutuko da otsailaren 16-an. Ibilaldia Lunada Elurretara joateko izango da eta irteera goizeko 7.45etan izango da Kirikiño elkartetik. Txango honetan parte hartu nahi dutenek 500 pezeta ordaindu beharko dute.

Bestalde Tolosako Alpinu Uzturre Elkarateak Nafarroa alderantz ibilaldi bat antolatu du otsailaren 16rako. Mendi irteera honetan honako ibilbide hau burutuko da: Zirizatik Sarbilera, handik Mortxe aldera abiatuz eta azkenik Ulzurrun mendian amaituko da, beraz Etxauri aldean. Izen emateko Tolosako elkartera jo eta horrela autobuserako eserleku bat ziurtaturik izango duzue. Bi irteeretan partearitzea irekia da.

Hawaii, Pazifikoko lurralde koloretsu eta enkantatua

HAMAİKA filmetan ikusi izan dugun Hawaii hori, ametsen batetik lapurturik zirudien lurraldea, ailegatu berri den bisitariarentzat harrigarriagoa egiten da oraindik.

Honolulu iritsita, zerura heldu nahian luzatzen diren hotel erraldoi eta amaigabeekin batera, pisu bakarreko egurrezko etxeak ikusten dira. Elkarren artean hirigintza berezia sortzen dute, ordenu eta neurririk gabekoa ematen duena.

Honolulu atzean utzi eta karreteran abitatuta, Nuuanu Pali Lookout izeneko amildegi ikusgarria nagusituko da begien aurrean. Oso aspaldikoak izanagatik ere, toki hau mende mende herriak ahaztu ez dituen hamaika borroken lekuko izan da. Herri kondairak dioenez, izan ere, garai bateko gertari garaituek, borroka

galduaren lotsa jasanezinez, bertatik behera bota ohi zuten euren burua.

Hawaii Memorial Park izenekoan, bertako gotorleku handienak daude, horietako gehienak budistak

Handik puska batera, Hawaii Memorial Park izeneko da bidaiaren bigarren ustekabe handia. Bertako

Bidaiak

mendietan irletako gotorleku ikusgarrienak aurkitzen dira, budismoan sinistrituak dutenena bereziki. Buda moa da, izan ere, Hawaii irletan nagusi den erlijio eta horren isla da Eternitatea. Peace deritzon gotorleku erraldoia. Bertako menditatik gainera, inguruko paisaia koloretsuak mirets dezake. Hawaii Memorial Park atzean utzi eta iparralderantz jarraituz gero, denboran galdurik dirudien Hawaiian Plantation Company topatuko dugu bidean. Azkeneko produkzio leku garrantzitsua izatetik egun turismo gune bihurtua, garai bateko lantresna zaharkituak bertako museoan daude.

Toki honetatik hurbil, Waimea Falls parkea aurkitzen da. Parke honetan kontu asko antolatu ohi dituzte turistentzat, eta zaleak zein autoz; hango bidean leku guztiak ezagutzeko aukera ematen zaie bisitariari. Edozein gauzatarik gainera, irribarez laguntzeko prest daude bertakoak, Hawaiiko biztanleak izaera irekiak agintzen duten bezala.

Hogei irla txikiz osatua:

● Hawaii hogei irla txikiz osatua dago. Horietako batzuetan gaur egun oraindik ez da inor bizi.

● Hawaii irletako kultura beste askoren dialektikaren ondorioa da. Tahititik etorritakoen eragina hala ere, nabaria da.

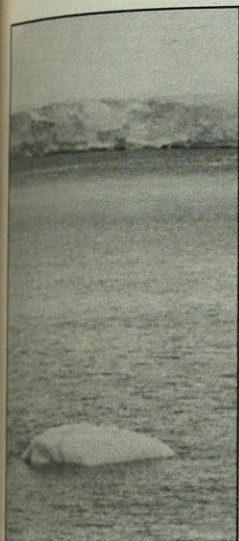
● Bertako uharterik garrantzitsuenak Oahu izenekoak da, Kanai, Lanai, Maui eta Molokai dira horietako beste batzuk.

● Kultura aldetik, bertako biztanlegoa makina bat arrazaren nahasketa da.

Zientzia

Gastronomia

Osasuna

Groenlandian gero eta izotz gehiago

Groenlandian, 1970 urtetik aurrera, urtero metroaren laurdena hazten ari da izotz-geruza. Ikertzaileen arabera negutegi-efektuaren eragin zuzena omen da loditze hau. Ozeanoak gero eta gehiago berotzen ari dira. Beraz, gero eta ur gehiago lurrintzen da. Poloetan elurra egiteko nahikoa hotza dagoenez gero eta ur gehiago izozten da. Izotz gehiago egoteak ur gutxiago dagoela esan nahi du. Hortaz, urtero izotz-geruza loditzearen truke itsas maila 0,3 milimetro jaisten da. Urte asko pasatu beharko dute itsas mailaren jaitsiera nabari ahal izateko.

JUAN MARI ARZAKEN ELTzea

Javier Clementerentzat

Zuretzat menu bat idazteko esan didatenean asko poztu naiz, duela urte asko ezagutzen bait zaitut eta baita miretsi ere. Beti harritu izan nau zure izakera gogorak eta zure kontzeptuen zuzentasunak, beti bide berari jarraituz. Zuretzat bidezkoena dena, zintzotasun osoz eta amore handiz.

Beti pentsatu ohi dut, badaudela pertsona biziak eta lokaturiko pertsonak. Zu, inolako zalantzarik gabe, bizirik dagoen horietakoa zara, talde batera entrenatzaile modura joaten zarenean, izugarritzko indarra ematen bait diozu, nahiz eta batzuetan gauzak zuk nahi bezala ez joan. Hala ere uste dut hortxe dagoela zure balioa, zure oinarriari uko egin gabe aurrera joatea lortzen bait duzu beti. Nik zuretzat prestatuko nukeen menua atsegin izango

JAVIER CLEMENTE

duzula espero dut:

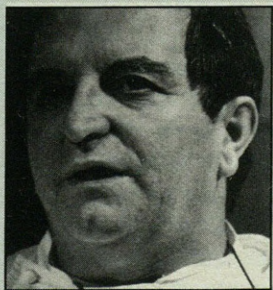
Hasteko intxaur olioz pinez hornituriko angula entsalada bat. Arraultze eskalfatuak trufa fresko eta garaiko barazkiekin.

Bigarrenik makailoa piper berdez eginiko zuku eta patatekin.

Ondoren oilagor errea, babarrun txuriz eta ipuru garauz eginiko saltsan.

Azkenburuko gisa laranja gailetak limoi eta fruitu gorritzko kremaz.

Gaurkoan prestatu dizudana atsegin izango duzulakoan nago, eta Euskadiren izena futbolaren bidez goren mailan mantentzen jarraitu dezazun espero dut. Hala ere onartu beharra daukat Español taldea entrenatzen hasita, Errealaren aurka irabazi zenuenean ez nintzela batera poztu. Hau alde batera utziz, agurrik beroena eskaintzen dizut.

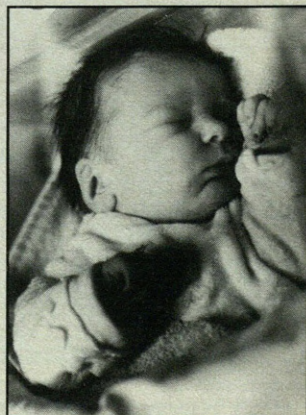

JUAN MARI ARZAK

Musika indartsurik ez haurdunaldian

JAIOtZEAR dagoen umeak usaintzeko eta das-tatzeko ahalmenak jadanik garatuak ditu, haurdunaldiaren seigarren hilabete ingururako, eta haurrak kanpoko soinuak entzuteko ahalmen berezia du. Hau jakinik hainbat gurasok umeari etengabe musika entzun arazten diote, musikari bikaina jaioko zaielakoan.

Baina azken aldiaren egin diren ikerketek argi utzi dute ez dela ona haurdunaldian etengabe musika entzutea, jaiotzearen dagoen umea asper bait daiteke. Bestetik gaizki eginiko musika entzuteak kalteak ekar diezaioke umekiari, tabakoak, alkoholak edo estresak eragiten dituztenen ainkakoak. Umekiak kanpotik jasotzen dituen soinu gogorren ondorioz bihotzaren martxa bizkortzen zaio eta aldi berean mugimendu bortitzak egiten ditu.

Dantza

Sahatsa dantza taldeko ateak, partaide berrientzat zabalik

SAHATSA dantza taldeak 14 urtetik gorakoentzat ateak zabaldu ditu. Tal-

● Sahatsa dantza talde azkoitiarra 1976 urtean sortu zen.

● Iaz, besteak beste, Ingalaterrako Sidmouth herrian urtero ospatzen den jaialdian izan ziren.

● 1990ean Barcelonako Cantonigros herriko Nazioarteko Txapelketan hartu zuten parte.

de azkoitiar honek, beraz, urte honetan bertan beraiekin jardun nahi duten heldu guztiei eurekin batera aritzeko aukera emango die. Dantza egiteko gogoia eta dantza atsegin izatea besterik ez da behar.

Taldean parte hartu nahi dutenak, nahi izanez gero hasieran probatu egin dezakete soilik. Honetan interesaturik dagoen edozeinek taldeko partaide batekin harremanetan jartzea

edo herriko Baztartxo Antzokiko entseguetara agertzea besterik ez du. Taldekideak bertan izango dira asteazkenetan gaueko zortziretan, larunbatetan arratsaldeko lauretan eta igandeetan goizeko hamaika t'erdietan.

Sahatsa taldea duela 16 urte sortu zen eta ordutik hona asko hobetzen joan da beraien lana. Honen adie-

razpide da egin dituzten bidaiaak, adibidez Barcelonako Cantonigros herrian bertan den nazioarteko lehiaketara eginikoa eta baita Sidmouth herrira eginikoa ere, bertako jaialdi folklorikora. Ez da inolako nahiko okasioa, euskal folklorean ekarpen bikaina izan duen Sahatsa taldearen partaide izateko eskaintzen zaigun hau.

Musika

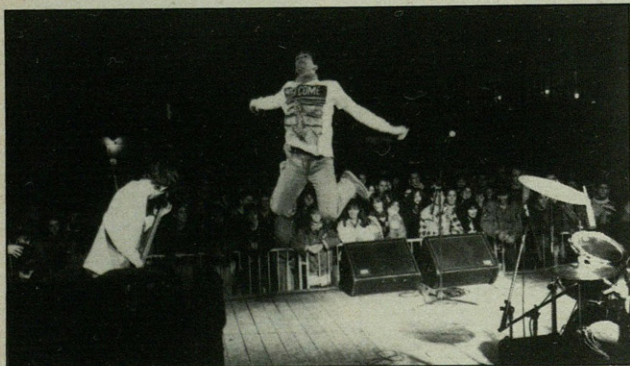
Tolosaldeko musika taldeen bideoa

TOLOSALDEAN musika talde ugari dabil aspaldi honetan; horren lekuko Eskolapioetako musika aretoan orain dela oso gutxi bertako hamabi talderekin

egindako bideo grabaketa da. Talde batek edo bik ezik, gainontzeko talde guztiek euskaraz jo zituzten euren kanta, eta ihaute-rietarako kalean gongo

den maketa ere iragarri dute. Hauexek dira bertan parte hartu zutenak: Kixmi, Deabruak Teilatueta, Basajaun, Zer Habil Barrabil, Marruma, Asmatu Bat, The Window Ventanas, Birra Invasion, Carne Prohibida, Jun da Bertan, Xaximiku eta Haitzetan.

Bideoaren muntaia oraindik egin gabe baldin badago ere, aipatzekoa da era ezberdin askotako musika bildu nahi izan dela bertan. Tolosaldeko taldeok jorratutako estilo ugarien erakusgarri izateaz gain, aipaturiko bideoa promozio bide egozia izango da.

Deabruak Teilatueta talde tolosarra.

● Otsailaren 18an *Negu Gorriak* taldeak Parisen joko du. Beraiekin batera, orain ez asko *Saturrarango Venezia aretoan* izandako *Mano Negra* arituko da. Irungo *Bertso Hop* diskodenda autobusa antolatuta du. Autobusa hilaren 18ko goizeko zazpiretan irtengo da. Argibide gehiagorako, 63 17 26 zenbakira dei.

● Hilaren 15 eta 16an, Bilboko Arriaga Antzokian, Holandako *Theatre Work* orkestra arituko da. Bi egun horietan «*Sikulerlaria*» izeneko obra eskainiko dute.

● Hilaren 18an, Andoaingo *Bap* taldeak joko du *Tapia eta Leturia* bikotearekin batera. Kontzertua Autobiaren Aurrakako Taldeak

Antzerkia

● Otsailaren 20an Eibarko XV Antzerki Ihardunaldien barnean **Topo** antzerki taldeak «Zerbitzari» obra eskainiko du 20.30etan Hezuntza konplexuko antzokian (Unibertsitate labora-
la).

● Irungo Amaia Kultur zentruan otsailaren 23an arratsaldeko 5etan **Txontxongilo** taldeak «Itxas minez» izeneko antzezlan eskainiko du. Emankizun honetarako sarrerek 200 pezeta balio dute.

Istorio sakon bezain
alaia Toporen eskutik

PASAIAKO Topo antzerki taldeak «Monsieur Klebs eta Rosalie» bere azken antzezlan aurkeztu berri du. Obra hau René de Obaldia idazle frantsesak idatzirik lanean oinarritua dago eta Miguel Galindo zuzendariak egin du egokitzetza lana. Lau antzezlek parte hartzen dute, Klebs doktorea, Rosalie, atezaina eta 003 agentearen papera beteaz.

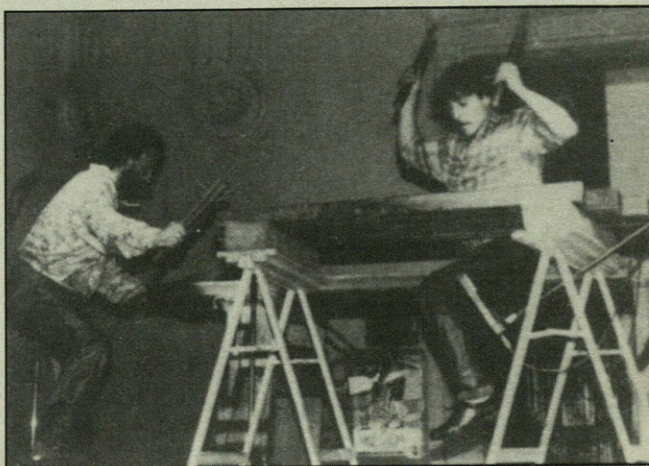
Botaniko lasai baten itxurapean bizi da antzezlan

honetako pertsonaia nagusia, baina bera benetan Klebs doktore jakintsua da. Bere asmakizun itzelak dirrela eta, izugarritzko borroka zituzten potentzien gandik ihes egitea lortu du. Berak ez bait du nahi bere asmakizunak militar edo politikoen esku egotea. Klebsek bere lanean jarraitzen du, horretarako egokitu duen gela batean. Bertan era berezian egindako makina harrigarri bat du, Rosalie izenekoa, eta honen eta maisuaren arteko harremanak dira antzezlanaren hari nagusienetako bat. Bestetik badago bere bila dabilen 003 agentea ere.

Obra hau filosifikoa izan arren oso umoretsua da. Ondorioz antzezlanak oso esanahi sakona du, baina era alai batean agertzen zaizkigu makina eta gizakien arteko harremanak eta gizarte honen satira modukoa ere egiten da bertan.

kastaroak

BILBOKO Irala hiritar aretoan, zenbait ikastaro emango dira urritik maiatz bitartean. Txalaparta edota euskal dantzenak dira horietako batzuk. Argibide gehiago nahi izanez gero, Jaro de Arana enparantzako aretora zuzendu ala ondorengo telefono zenbakira deia: 121 16 15.

Robert Capa argazkilariaren erretrospektiba. Iruñeko hiritartasun bultzapenerako erakusketa aretoan. Otsailaren 16a bitartean. **Ordutegia:** Lanegunetan 18.30etik 21.00etara, igandetan 12.00etatik 14.00etara.

Begiekin idazten zuen argazkilaria

EGOERAK esanahia galdu baino lehenagoko unea, zeinu adierazkorrak, amaierarik gabeko begirada sakonak eta gizakiek ekindako gerrateak azaltzeko gai izan zen Robert Capa, 'begiekin idazten zuen' argazkilaria.

Askoren ustetan gerrate argazkilarien artean hoberena, Budapest-en jaio zen 1913 urtean, Endre Friedman izenarekin. Aurrerago aldatuko zuen Robert Caparena aukeratuaz. Gerratea argazki batean islatzea ezinezkoa zela argi zeukan, bai emozio eta sentimenduak ordea. Eta emozio hau izan zen bere bizitzarekin bukatu zuena. 1954 urtean vietminh mina bat zapaldu zuen Indotxinan.

Erakusketa erretrospektibo eta antologiko honetan zoritxarrezko une hori baino lehen atera zuen argazkia ikus daiteke ere, beste askoren artean. Espainiako gerrate zibila gertutik jarraitu zuen Capak «Life» errebis-tako berriemate bezala; Normandiako desenbarkoan, Errusian, Tunisian, Mexikon... eduki zuen bere begia momentu zuzen hori bilatzen. Gerrate hauen ondorioak erakustez gain, pertsonaia ospetsu batzuen pozguneak aurkezten dizkigute argazkiek: Trosky, Ingmar Bergman, Gary Cooper, De Gaulle, Ernest Hemingway, Pablo Picasso... kontraste polita.

● Bilboko Barrainkua Kultur Etxean **Paco de Vicenteren** pintura erakusketa dago ikusgai otsailaren 21a arte. María Diaz de Haro Kaleko Foru Artxibategian, berri, «**Jesusen Konpainia Bizkaian**» izeneko erakusketa interesgarria egongo da zabalik hilaren 26a arte. Bi eratako arte mota ezagutzeko aukera duzue, beraz.

● Iruñeko Sarasate kaleko Lan Kide Aurrezkiaren erakusketa aretoan otsailaren 9ra arte **Iñigo Arozaren** margolariaren lanak ikusgai daude, eta Conde Rodezno kaleko CAMPko erakusketa aretoan, otsailaren 16a bitartean, berri, **Jose Mari Pintoren** margo lanak erakusgai ikusi ahal izango dira. Biki interes handiko margolariak.

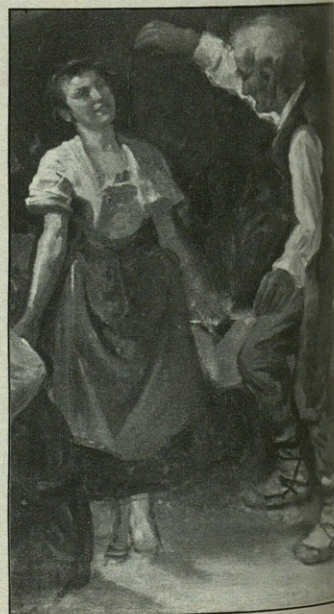
Pablo Uranga margolariaren lanak Donostian ikusgai

HIL honen bukaera bitartean Pablo Uranga margolari arabarraren erakusketa antologikoa ikus daiteke Donostiako Kutxako erakusketa aretoan. Bertan lau-geitiko gora obra ikus daitezke, margolariaren 49 urte-tako lanaren erakusketa ezin adierazgarriagoarekin topatzen gara.

Pablo Uranga euskal pinturaren maisu handizat har daiteke, eta bi mende desberdinen arteko zubiarena egitea egokitu zitzaion. Beste batzuen artean, Velázquez eta Goyaren lanen kopia modukoak topa ditzakegu bere lanen artean.

Erakusketarekin batera, Kutxak liburuki bat kaleratu du bere biografiaren berri emanaz, eta margolariaren lanaren hainbat alde artistiko aditzera emanez. Honen egilea,

Ana Arregi Barandiaran. Urangaren obraren gainean espezialdutako Gasteizeko historialari ezaguna du. Liburukia autorearen obraren katalogozio gida oso batekin hornitua dator, bere lehenengo obretatik azkenaldia honetako bere azken obrak arte.

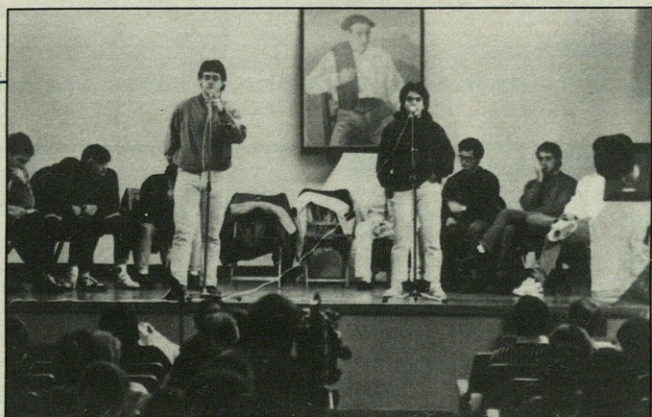
Bertsolari gazteak Erreterian

AURTENGOAN XI Xenpelar saria ez da ohi bezala abenduaren 8an burutuko, Xenpelar hil zen egunean, baizik eta otsailaren 16an. Aldaketaren arrazoia abenduak 8 Oñatin Gipuzkoako Bertsotxapelketako kanporaketa bat jokatzeari izan zen. Ereintza elkarteak antolatutako saioa Erreteriariko Aita Kaputxinoen gazteri aretoan izango da 11.30etatik aurrera eta udalaren laguntzaz burutuko.

● Nafarroako Arantza herrian otsailak 16 **Anjel Mari Peñagarikano** eta **Sebastian Lizaso** arituko dira. Goiz eta arratsalde parteko saioa izango dugu bertan. Ekitaldi hau bertako ihauterietako egitarauaren barnean egingo da.

● Otsailaren 15ean Aretxabaletako Apotzaga auzoko elkarteari aretoan Andres Gabilondoren omenez **Leintz Bertsotan** burutuko da. Emanaldia 21.00etan hasiko da eta bertan eskualdeko bertsolari gazte eta helduak ere arituko dira. Bertsotxo saioa jokatu baino lehen afaria egingo da.

● Ondarroako Zamora tabernan bertsotxo afaria izango da otsailaren 21ean 22.00ak aldera, eta ondoren **Gregorio Larrañaga «Mañu-korta»** eta **Anjel Mari Peñagarikano** arituko dira.

Parte hartzaileek sari dotoreak jasoko dituzte.

da. Bertan parte hartuko duten gazteak hauek dira: Jesus Mari Irazu, Juan Mari Lopez, Iñaki Zelaia, Unai Agirre, Maialen Lujanbio, Aitor Sarriegi, Unai Iturriaga eta Igor Elorza, bi azken hauek durangarrak. Sari honen azken urteetan biz-

● Otsailaren 16an Saran **X Bertsolari eguna** burutuko da. Goizeko 10.30etan meza elizkizuna izango da eta bertsolariak arituko dira bertan. Eguerdian trikitixa eta bazkaria. Azkenik 16.00etan honako bertsolariok izango ditugu: **Sarako umeak, Arozena, Mendiburu, Mendizabal** eta **Xanpun**.

Bertsotxoak

irabaziko dute. Epai mahai-kideak, Jose Mari Gabiria, Sabin Irastorza eta Mikel Ugalde. Gai jartzaile berriz Antton Kazabon.

Antolatzaileek datorren urterako areto handi eta

Zortzi bertsolari gazte arituko dira XI Xenpelar sarian

egokiago bat izatea espero dute, Erreteriariko udala herrien zegoen zinematoki zaharra egokitzen ari baita. Beraz, hurrengo urtean ahal izanez gero oraindik ere saio egokiago bat eskaini nahiko lukete.

ZINKUNEGI

OPTIKA

HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

Telebista-Irratia

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Itsasoaren ordaina

Astearte 18

22.10etan, «Gran sol»

Zuzendaria: Ferran Llagostera

Antzezleak: Carlos Luceno, Pako Sagarzazu, Agustin Gonzalez, Patxi Bisquert, Iro Landaluze.

«Gran Sol» filmea Ignacio Aldekoa zenaren izenburu bereko nobelan oinarriturik

dago. Bertan arrantza-leen eguneroko gorabeheren berri ematen zaigu, Irlanda Hegoaldeko Gran Sol izeneko arrantzalekura joandako batzuen hain zuzen ere. 1987an errodatua, filmea zuzentzea ezezik Aldekoaren obraren gidoi adaptazioa ere, Ferran Llagostera

terak egin zuen. Arrantza-leen arteko harremanak dira Llagostera gehien azpimarratu nahi izan zuena: elkarrenganako gorroto eta ezinikusiz untzi berean bizitzera kondenaturik dauden gizonezkoena. Itsasoak gainera, sareak bete truke, Simon Orozko patroiairen bizitzaz jasoko du ordaina.

Bestalde, Euskal Herri zein Kataluniako zenbait produktoreren emaitza da «Gran sol» delako hau.

● Otsailak 22

22.05etan, Abentura zinea: «Scaramouchen pasadizo eta amodioak».

Andre, aitonseme baten semea da, bere lagun bati lagundu nahian istiluetan sartuko dena. Berak jakin duenez, izan ere, Maynerko markesa da bere adiskidea hil duena. Gertakizun mingarri honek erabaki gogor bat hartzea bultzatuko du Andre gaztea: Scaramouche bihurtuta bere laguna mendekatzea. Hortik aurrerako bidea, hala ere, ez da erraza izango.

● Otsailak 23

15.45etan, Marrazki bizi-dunak:

«Dot Hollywoodera doa».

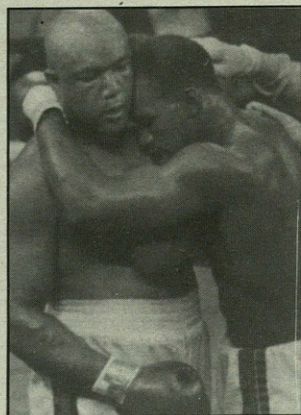
Dot pertsonaia Hollywood aldera abiatuko da. Bere ametsa zinema munduko izar handia bihurtzea da. Gorabehera batzuen ondoren, aspaldi amestutako ospea lortuko du, eta baita larri gaisorik dagoen bere lagun bat sendatzeko adina diru eskuratu ere. Garaiako zuzendari sonatuena-ekin topo egiteak gainera, ordurarte itxirik egondako atearak zabalduko dizkio.

IKUSI BAIETZ

● Hilaren 18an, 21.05etan, **«Begirik kendu gabe»**. Josetxo Lizartza nafarrak aurkezturiko magazine moduko saioa, elkar hizketa eta musika aktuaioez gain lehiaketarako ere tarterik baduena.

● Otsailaren 20an, 17.10etan, **«ETBren eskutik: urak dakarrena»**. Arrasateko kooperatibez arituko den atala.

● Otsailaren 17an, 22.50etan, **«Boxeo izarrak»**. Pedro Mari Goikoetxeak aurkezturiko boxeo munduko izar ezagunenei eskainirik programa.

● Otsailak 20, osteguna, 20.25etan, **saskibaloia**. Europako Kopako Barcelona eta Maccabi taldeen arteko partidua.

● Hilaren 21ean, 17.05etan, **«Mundua Cousteauren eskutik»**. Zeelanda Berriko hitz egingo digun atala.

● Otsailaren 21ean, 21.50etan, **«Erreportari»**. Nazioarte zein Euskal Herriko gertakizunen berri emango digun saio informatiboa.

● Otsailak 22, larunbata, 19.55etan, **futbola**. Sevilla eta Real Madrid taldeen arteko norgehiagoka.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ ETBko saioetara ikusle modura joatea euskalduntzeko modu ona izan daiteke. Hau usteko zuten behintzat saio batera 30 bat ertzain eraman zituztenek. Ertzainak euskararekin girotzea izan zen, hain zuzen ere, saioko arduradunek aipatu zuten arrazoia. Hala ere, euskararena atxakia izaki, benetako arrazoia ikuslego eza izan zela diotenak ere badira.

T

elebista-Irratia

IKUSITAKOAK
IKUSITA

Bi eta Bat

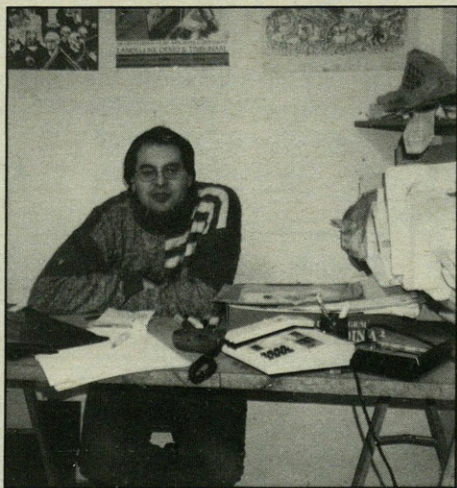
Migel Anjel Hernandez: «Hala-Bedik herri mugimenduena izan nahi du»

Hala-Bedi Gasteizeko irrati librea duela zortzi urte sortu zen. Irratia izateaz gain gazteentzako ekintzak antolatzen zituen elkarte bilakatu zen: jai alternatiboak, prozesio ateak... Zenbait itxialdi burutu ondoren berriro martxan da, baina beste izaeraz. Orain ezker mugimenduaren komunikabidea izan nahi du Araban. Euskal Herriko kultura eta hizkuntzarekiko konpromezua hartu dute.

ARGIA. Zein da Hala-Bedi irratiak momentu bonetan duen belburu nagusia?

M.A. HERNANDEZ. Herri mugimenduen irratiak izan nahi dugu, gauzak komunikabide ofizialek esaten dutenaren modu ezberdinez kontatuz. Estatuak bere irratiaren ematen duen ikuspegiari bira eman nahi diogu. Giza, sistema eta estatua aldatzea da gure azken helburua. Gizarte ekologikoa, sexuen arteko berdintasuna eta gutxiengoekiko errespetuaren aldekoa nahi dugu.

A. Berriro emititzen hasi zarete etenaldi ostean. Nolakoa da orain Hala-Bedik duen programazioa?

M.A.H. Orain dela gutxi hasi gara eta egunean lau orduz emititzen dugu momentuz, bi orduko musika programa eta magazina. Azken honetan Hala-Bediren iritzia sartzen dugu. Asteburuetan sei orduz emititzen dugu.

A. Zer nolako erantzuna izan du irratiak azkenen

epe bonetan?

M.A.H. Inkesta ofizialetan sartzen ez garen arren nahiko erantzun ona dugula uste dugu, irratsaioetara deitzen duen jende mordoagatik.

A. Zein eratako entzulegoa erakarri nahi duzue?

M.A.H. Hasiera batean Hala-Bedi entzuten zuen jendea irratiaren ingurukoa zen. Orain jende gehiagorengana heltzeko asmoa dugu, ez dugu gure ingurura mugatu nahi.

A. Zeintzuk dira aurrera begira Hala-Bedik dituen proiektuak?

M.A.H. Irratira bakarrik mugatzen ez den komunikabidea izan nahi dugu; egunkaria eta telebistara ere iritsi nahi dugu. Ezker mugimendua komunikazioaren borroka galtzen ari da, gure iritzia islatzen duten komunikabide gutxi daude.

Hau lortzeko oztopo asko topatzen ditugu, garrantzitsuena legalizazioarena. Nahi ditugun proiektuak aurrera eramateko ezin dugu legez kanpo jarraitu. Horretarako administrazioekin negoziatzen ari gara.

OLATZ IRIZAR
L.L. ABERASTURI

noiz izan duen arrakastarik handiena lortu omen zuen iaz Euskal Telebistak komedia honi esker. Gidoi landuaz, duintasunez egina, ongi antzetzua, herrikoia eta benetan dibertigarria gertatu zen ETBk euskaraz produtzuten zuen lehenengo dramatikoak. Hainbatetan ikusi ohi ditugun egoera komedia ipar amerikarrei ezertxo ere inbidiatzekorik ez ziona. Are gehiago, horietako asko eta asko baino guztiz hobea. Urtarrilaren hasieratik eta iaz ez bezala, astelehen gauetan, Joxe Leontxio eta bere lagunak abenturak gozatzeko aukera izan dugu. Eta egia esateko, lehen atala ona izan bazen, bigarren hau are hobeagoa ari da gertatzen. Badirudi, ordea, ETBko zuzendariak ez direla ohartu eskutartean duten bitxiak. Ixil ixilik, ia abisatu gabe hasi dira ematen saioa, beste zenbait saiori ematen zaion publizitateak ukatuz (eta gauza berbera gertatu zaio, besteak beste, «Afrikar berriak» delako dokumentari saio ederrari). Jende asko bi kapitulu emanda gero enteratu da kapitulu berriak ematen ari zirenez. Eta klaro, konturatzerako, ia amaituta, zazpi kapitulu berri baino ez bait dituzte egin. Mekaguen la letxe.

PATXI AZPILLAGA

Liburuak

Mallorcatik gogoetan

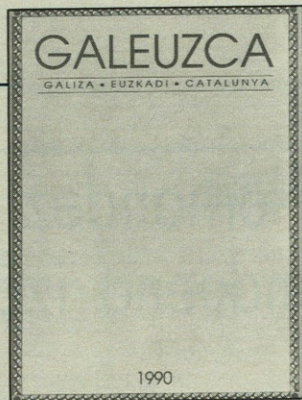
«Galeuzca 1990».

Argitaratzen du:
Galeuzcak. 142 orr.

DON Pako Perurena pentsalari-purrustalariak dioenez, idazle galiziar, kataluniar eta euskaldunen arteko topaketek ez omen dute balio denak, edo gu behintzat, espainolagotzeko besterik. Seguru asko ez zaio arrazoirik falta, baina ezin jakin, inoiz ez bait naiz Galeuzcako biltzarretan izan. Ez espainolizatu beldur naizelako, baizik eta batere biltzar eta bilera-zalea ez naizelako, izatez, elkartzalea ere ez naizen bezala. Ez dut esan nahi biltzar eta elkarteak ezabatu behar direnik,

edo diru-ezaz ito. Eta egitekotan, nere gustoen arabera jardunez gero, biltzar eta elkarteekin batera kultura saila ezabatuko nuke. Neoliberal izan behar bada, muturreraino neoliberal.

Arrastotik zeharo atera naiz. Barka. Galeuzca topaketek ezertarako balio duten ari nintzen. Zeredozertarako bai. Idazleek elkar ezagutu, edo turismoa subentziationatua egiteko. Horrez gain ordea, oraingo honetan irakurle guztientzako emaitza probetxugarriagoa ere eman du: esku artean dudana aldizkari-liburukia, onenean urtekari izango dena. Argitaratzaile, Kataluina, Galizia eta Euskal He-

rriko Idazle Elkartek ageri zaizkigu baina ardura eta lana euskaldunen gain egon dira. Ezin ukatu oso lan txukun eta kuriozoso egin dela.

Mamian sartuz gero, esan dezagun Mallorcako topaketa hartako ponentzia, hitzaldi edo dena delakoen testuak dauzkagula hemen, han egin zen bezala hiru arloetan bereizita: «Literatur sorkuntza kultur homogeneizazioaren aurrean», «Historia eta narratiba: gaur egungo dialektika bat» eta «Poesiaren krisia gizarte teknologikoan». Gai horietako bakoitzaren inguruan

dozenardi bat artikulu, erdia pasatxo euskaldunak. Kultur homogeneizazioaz ari dira Joxerra Garza Koldo Izagirre eta Henrike Aire; historia eta narrazioaz Joan Mari Irigoien, Josema Iturralde eta Patri Urkiza; poesiaren krisiaz azkenik Inigo Aranbarri, Jose Luis Otamendi, Edorta Jimenez eta Jon Kortazar. Horietatik batzuk oso oso onak.

Azkenik esan behar, irakurle euskaldunari kataluniar eta galego pixka bat irakurteko aukera ematen zaigula hizkuntza horietan batzuetan doaz hangoen lanak. Euskaldunenak berriz, espainiera hutsean ala euskara itzulpenaren laguntzaz. Gutarrak erdaraz trebatzen beraz; hortaz, Don Pablor arrazoia, ezta?

XABIER MENDIGURENA

Egilea: Iñaki Azanza.

Titulua: Gipuzkoa bizikletaz. **Argitaratzen du:** Suak. 77 orr.

Tituluak esan bezala, Gipuzkoan zehar bizikletaz egin daitezkeen zazpi ibiltarte dira liburuaren

muina; mapak, perfil topografikoak, irudiak eta abarreko informazioaz gain, agenda interesgarria ematen zaigu. Gipuzkoako haran eta herriak hobeto ezagutu nahi dituenaretzat liburu oso lagungarria.

Egilea: Gaiak.

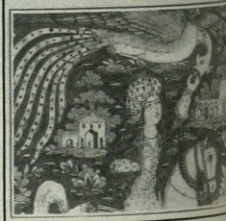
Titulua: Islam-an.

Argitaratzen du: Gaiak-ek. 6 orr.

Liburu honen bidez, Gaiak argitaletxeak *Oinarrizko liburutegia* izeneko sailari ematen dio hasiera. «Amerikaren Konkista», «Materiaren erdigunearen bila» eta «Ekologia ala hil» dira, besteak beste, bertan argitara emango diren obrak. Irakasmaila Ertainen Erreformatarako materiale sortzea da sail honen helburua. Lehen lan honetan, gurako askorentzat oraindik ere

ISLAM-A

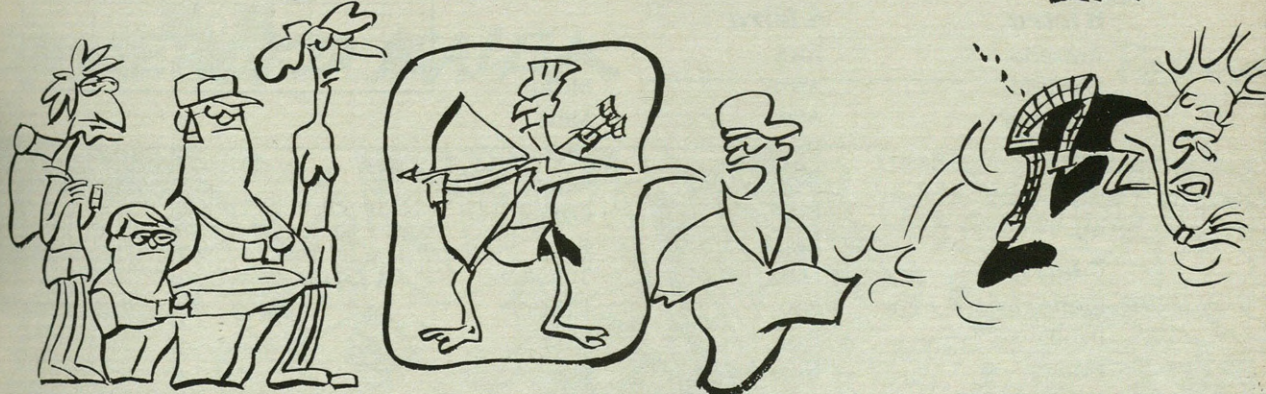
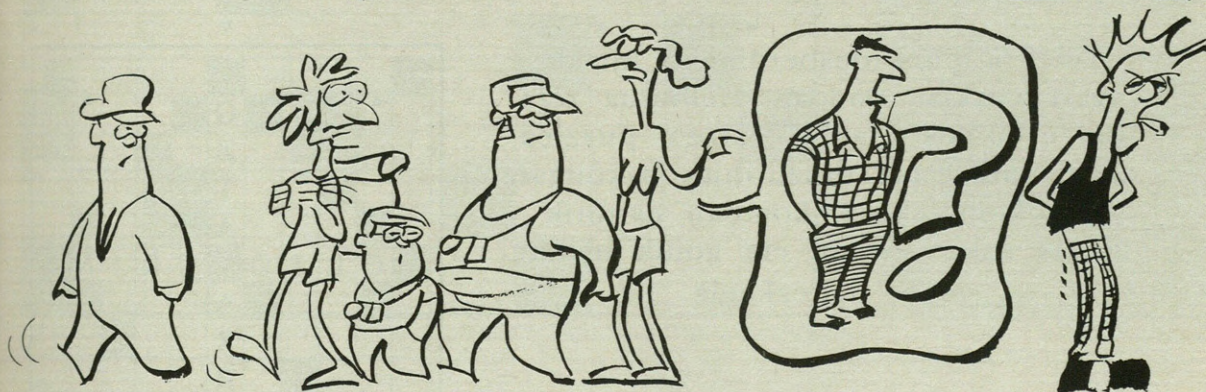
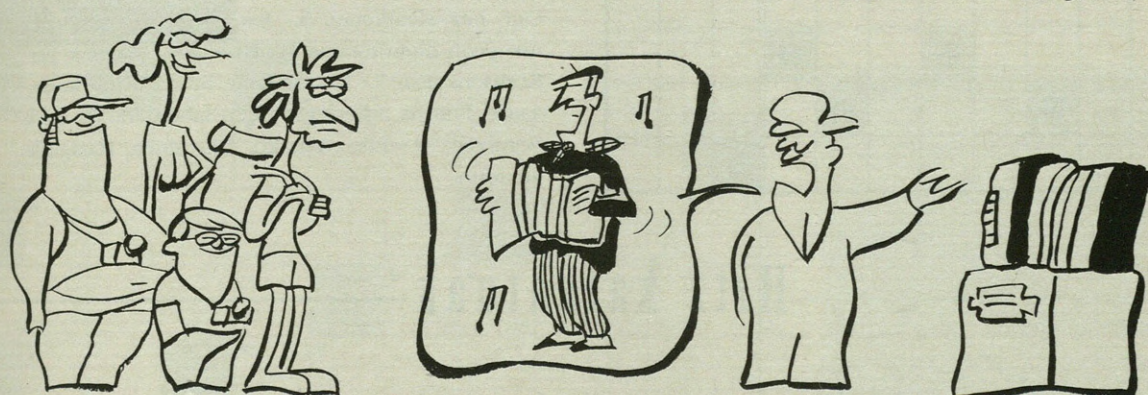
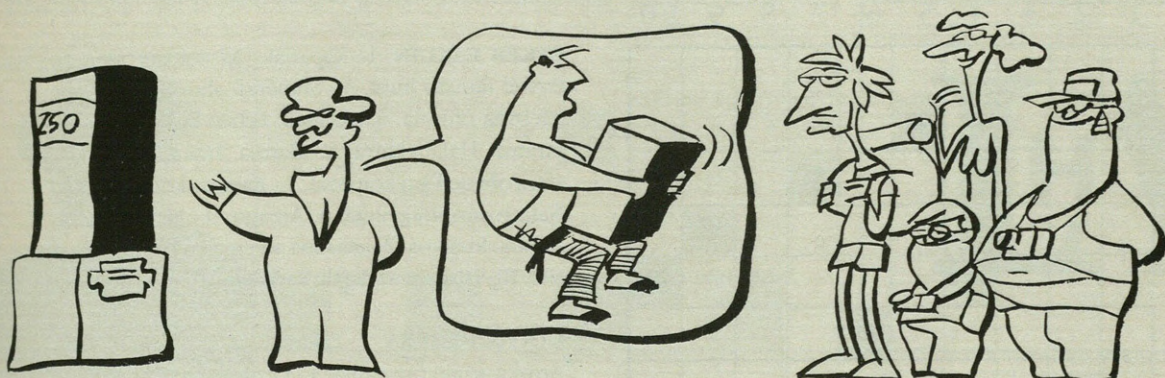
Zibilizazio ezezagun baten gorabeherak

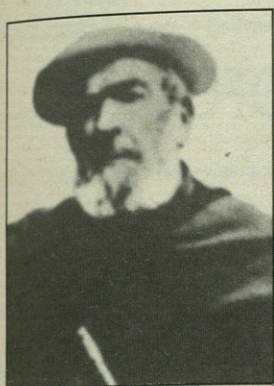
erabat ezezaguna den zibilizazio islamiarraren berri ematen zaigu. Liburuak kronologia eta bibliografia txukunak dakartza.

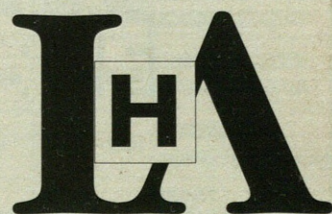
ETNIA

— Hieroglifiko a —

1	2	3	4	5		6	7	8	9
		10	11	12	13	14	15		

Zer egin zuen kartzelan?

[illegible]

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

[illegible]

EZKER ESKUIN: 1.- Nolanahiko. 2.-

Eramanezin, 3 - Sara, Azoka, 4 - Kimi, eza, 5 -

Enarak. Tri. 6.- N. Buiatuak. 7.- Ele. Olo. Ku. 8.-

Gatzatua. S. 9.- Utzikeriak. 10.- Naun. A. Ama.

GOITIK BEHERA: 1.- Neskenegun. 2.- Orain.

Lata. 3.- Larrabetzu. 4.- Amarnu. Zin. 5.- Na

Iajoak 6- Ana Kaltea 7- Heze Tour 8-

Izozhu. Aia. 9. Kikacak. Am. 10. Opa. Iluska.

Hieroglifikoa: Hemen zortzi.

Hitz
Kateatuak

	A	D	U	R		H	O	B	F	
I	Z	A	R		O	L	E	Z		C
	L	A		K	O	T	E		Z	I
A	L		A	T	S	E	D	E	N	A
R		A	T	E	O					R
	A	M	U	A		O	S	O	A	
B	E		S	K	A	R	T	A		G
E	U	S	K	A	R	R	I		G	A
A	R	T		M	A	I	R	U	A	K
T	R	U	K		N		A	R	R	O
	I	A	I	O		E	K	A		I

EGUNEROKO KALEA

Рернам

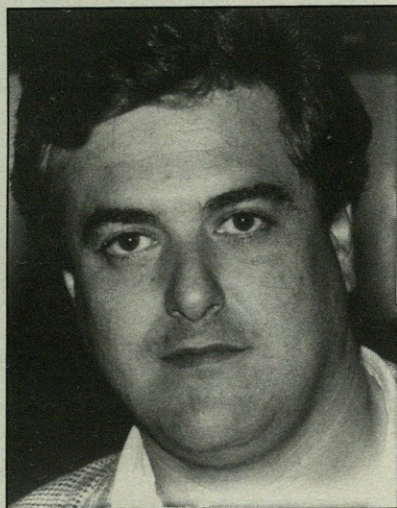
GURE
 SEGURTASUNAREN
 BABESLE
 SUTSUAK
 KONTROLATZEN
 GAITUZTE...

Feb 20

ETB: eztabaidarako tenoreak

AZKEN presupostoen eztabaidan, pakea eskatu zuen Joseba Arregik Euskal Telebistari zegokionean. Ez zuen zalapartarik nahi izan eta trukean ETBri buruzko debate sako- na eskaini zion oposizioari eta, bereziki, bere gobernukide den PSOeri. Halaxe izan ziren, onartuak diru kontuak eta orain ikusi egin behar agindutako eztabaida horrek zer ekarriko duen, baina zalantzarik ez, Arregik aspaldion dabilen starlette jokaera ikusirik ezustekoren bat eukiko du azpilduretan gordeta. Hala ere, egia esan, harritzea oso zaila bihurtu da gure artean.

HASIER ETXEBERRIA

ETBko kazetaria

EZTABAIDAREN ga- koa, gauzak dauden bezala, ETBren bi kateen arteko auziari egingo zaio leku nere ustetan, eta gainera hiz- kuntz komunitate ezberdinen arteko korapiloak erabiliko dira dialektika horretan: elebiduna bai ala ez, eus- kara hutsezkoa bai ala ez, bi kate bai ala ez, azken finean.

Estadistika eta abarrak aipatuko dira horretarako. Populuak ondo baino hobeto erizten diela bi kateei, horixe emango dute estadistikek, Amatiñok behin eta berriaz, aurreratu duen gisan.

Kalitatea handitu beharra aipatu dute batzuk eta ekonomia egin beharra aitortuko dute bestetzuk. Azke- nean formularen bat topatzen badute, gaitzerdi. Ia behingoz, lema egokia

jartzen dioten noraezean, dinbili dan- balaka, dabilen ETBren txalupari.

Labaien Jaunak ETB sortu zuenean, sortze bera izan zuen kezka nagusi nolakotasuna gerorako lantzat lagata. Entzun ere ez omen zuen egin nahi filosofia hitza, eta akaso arrazoi izan- go zuen: lehendabizi sortu eta gero gerokoak. Orduango ETB hark Eus- kararen normalkuntza zuen ardatz eta, egia esan behar bada, euskal- dingoak bultzatutako komunikabi- dea izan zen.

Handik hona, Luis Bandres eta Go- rordok sortu zuten ETB2, J.M. Iriondo Zuzendari antzeko zelarrik. Ezustekoa gertatuz eta errealtatea aldatuz, az- kenean euskaraz ez zekiten politika- riek beraien neurrian jarri zuten te- lebista. Gizartearen eskabiderik gabe sortu zuten kate berria, ezeuskaldu- goak zeukan eskubidearen larruz jan-

tzi zuten boto gehiago lortzeko tra- mankulua. Baina gaur nork esango du ezetz? Nor ausartzen da ETB2 kendu behar dela esatera? Errealitate horrekin jokatu zuten Ortuondo eta Anasagastik. Gaur egun baita Za- rraoa-Amatiño-Lejarza tandemak ere.

GA KOA haruntzago dago hala ere, ez da bai ala ez soil bat. Nola- kotasuna defenitzen hartu behar da lana. ETB2 partikularra den neurrian bakarrik justifika daiteke. Herri hone- tatik eta herri honentzat egindako programak egin behar ditu. Lehiake- ta, filme eta showak badira beste bost kateetan ere eta ez du zentzurik ho- rretan dirua xahutzeak. Hortik etorri behar luke euskarazko katea eta ETB2 bera kalitatean igotzeko diruak. Agian horretxek arindu dezake pre- supostoa.

Bestetik alferrikako borroka da pu- blizitatearena. ETBri inork ez dio es- katzen dirurik irabazteko. Ondo gas- tatzea bai, hori eskatu behar zaio. Eta telebista anitza egitea. Hurbila eta ona. Publikoa azken finean.

Baina horretarako jakin eta erabaki behar da bidea, definizio gardenak behar dira, eta ez da batere erraza. Hala ere, lan hori hartzen dutenek, bi bide bakar dituzte: zernolako telebista egin nahi duten argi eta garbi adie- raztea behingoz, edota lehenbai- tlehen beste lanpostu goxoago baina ez hain polit bat topatzea.

ALBISTEGIAK

"Gauza zera da, esan zuen Alicia-k, hitzek esan nahi dutenaren aparteko beste zerbaitek adieraztea lortzeko ahal menik duzen jakitea".

"Gauza da, erantzun zuen Humty Dumpty-k, norik agintzen duen jakitea".
(Lewis Carroll)

ALBISTEGIN 1	Astele. Ostirala	08:00 09:00 08:45	"Kafearen Usainean" (elkartzeketa)
ALBISTEGIN 2	Astele. Ostirala	13:00 14:00 13:30	"Bitartean" (solasakdia)
ALBISTEGIN 3	Astele. Ostirala	20:00 20:30	"Eguneko personaia" rekin
ALBISTEGIN 4	Astele. Ostirala	23:00 24:00	"Egunean gertatuaren analisia"
JOKOZ KANPO	Astele. Ostirala Igandea	14:00 14:30 22:00 23:00	KIROLA SAIOA
GOIKO PLAZA	Astele. Ostirala	14:30 15:00	HERRIZ HERRIKO INFORMAZIOA
LABURRAK ORDURO	Astele. Igandea		

MAGAZINAK

"Zoriontasuna arma kolektiboa
izan dateke...
entzuzko duzu"

NOIZ ETA GOIZ	Astele. Ostirala	06:00 08:00	EGUNARI DAGOKIONA ETA ZURI EGUNONAK
KALE GORRIAN	Astele. Ostirala	09:00 12:00	GOIZEKO PASEALDI BIZIA
ATALAIA	Astele. Ostirala	12:00 13:00	MUNDARI ETA ZURI BEGIRA
ITAKA	Astele. Ostirala	16:00 18:00	ETORRI GUREKIN BIDAIAAREN IRLARA
ORDU ALFERREN SEGIDAN	Astele. Ostirala	18:00 20:00	BOLEROAK AGINDURIK, ERLOJUA PAUSATZEN DENEAN
MARI BONBILLEN AFAL OSTEAN	Astele. Ostirala	00:00 01:30	GAUTXORIEN HEGALALDIAK IZAN OHI DIRA OPAROENAK
BATEGIN	Larunbata Igandea	08:00 12:00 13:30 15:00	EGIN IRRATIA, EGIN IRRATIAZ
SHANGRI-LA	Larunbata	23:00 00:00	OHINAK FANTASIAZ EGINAK
KOTXASPLAO	Igandea	09:00 12:00	UTZI GURASOAK ETA ZATOZ GUREKIN
GAUA ORRAZTEN	Igandea	23:00 00:00	IRRATIKO LAMI KONTUAK

MUSIKALAK

"Estilo guztietako musika du Egin Irratiak,
baina zera batek bereizten gaitu: estiloz egiteak:
Egin Irratia: musika estiloz egina"

103 ARMONIA	Astele. Ostirala	15:00 16:00	GUK MUSIKA KLASIKOA, ETA ZUK?
IGO BOLUMENA	Astele. Ostirala	21:00 23:00	EUSKARAZKO ROCK MAGAZINE BAKARRA
LA KUEBA	Larunbatetan	16:00 19:00	HEMENGO ETA ORAINGO ROCK GUZTIA
SYNTORAMA	Larunb. eta Igande.	19:00 20:00	MUSIKA ELEKTRONIKOAREN BIDE BERRIENAK
SECUENCIAS DE PLASTICO	Larunbatetan	21:00 23:00	JAZZA TAUPADAZ TAUPADA
TRIKI NOT DEAD	Igandetan	12:00 13:00	TRIKITIXAREN LEHENA, ORAINA ETA...?
LA NOTA LATINA	Igandetan	16:00 18:00	RIO GRANDETIK BEHERA, MUNDUA DOINU BAT DA
TODO NEGRO	Igandetan	18:00 19:00	60. HAMARKADAKO MUSIKA GOGOAN
PAUSARIK GABE	Larunbat eta igande goizaldera		HARTAZU ATSEDEN, MUSIKA GEURE KONTU

KULTURALAK

"Luma bakarrek ez daki egan...
urak darama".
(Koldo Izagirre)

HITZ KONJUROAK	Astele. Larunbata	20:30 21:00	HITZ-ETZ, OLERKIZ OLERKI
UMEKERIAK APARTE	Larunbatero	12:00 13:00	GAZTEON GAIK GAZTEON ARTEAN
BOTA PUNTUBA	Larunbatero	13:30 15:00	BERTSOAK EGIN IRRATIKO PLAZAN
LA LINTERNA MAGICA	Larunb. eta Igande.	15:00 16:00	FOTOGRAFIKAK ENTZUN DAITEZKELAKO...

ETB

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Egunez egun.
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
uler dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraiean
eta oinarrian.

Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
duzu ezbaierik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.

ETB

Zurekin Zuzenean